

Täysistunto

Torstai 14.3.2019 klo 10.00—13.56

Täysistunto alkoi klo 10.00. Täysistunto päättyi klo 13.56.

Puhetta johtivat puhemies Paula Risikko (10.00—11.31) ja toinen varapuhemies Tuula Haatainen (11.31—13.56).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. Toimenpideoitteet

Puhemiesneuvosto on 13.3.2019 päättänyt lähettää valiokuntaan toimenpideoitteen TPA 83/2018 vp.

3. Valtioneuvoston selonteko liikuntapolitiikasta

Valtioneuvoston selonteko VNS 6/2018 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 22/2018 vp

Ainoa käsittely

Puhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt päätetään sivistysvaliokunnan mietinnön SiVM 22/2018 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Sivistysvaliokunnan puheenjohtajan Tuomo Puumalan esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ryhmäpuheenvuorokierrosta ei ole. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Keskustelu

10.01 **Tuomo Puumala kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen erittäin iloinen ja ylpeä, kun saan esitellä liikuntapoliittisen selonteon mietintöä — tärkeä asiakirja. Kyseessä on tärkeä avaus suomalaisen liikuntapolitiikan kehittämiseksi. Selonteko esit-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

tää suuren joukon kehittämisehdotuksia, joiden muodostama viesti on selvä: suomalaiset liikkumaan vauvasta vanhuksiin.

Selonteko tarkastelee sekä kuntoliikuntaa että kilpaurheilua. Tämä kokonaisvaltainen lähestymistapa on valiokunnan mielestä oikea. Liikunnallinen kulttuuri tukee huippu-urheilun menestysedellytyksiä. Menestyvät urheilijat puolestaan kannustavat liikkumaan ja tarjoavat suomalaisille unohtumattomia elämyksiä.

Valiokunta on kiinnittänyt selonteon esitysten pohjalta huomiota erityisesti liikunnan terveysvaikutuksiin ja liikkumattomuuden kustannuksiin, koko väestön liikkuttamiseen koko elämänkaarella, vammaisurheilun asemaan, huippu-urheilun menestysedellytyksien parantamiseen, liikunnan ja urheilun rahoitukseen sekä liikunnan ja urheilun edistämiseen poikkihallinnollisesti. Näiden pohjalta sivistysvaliokunta esittää eduskunnan hyväksyttäväksi kannanottoa, joka koostuu 12 konkreettisesta toimenpide-ehdotuksesta. Avaan näistä muutamaa:

Ensinnäkin poikkihallinnollisuuden tarpeista. Liikunnan lisääminen on koko yhteiskunnan asia. Liikuntapoliittisen selonteon toimeenpanon on tapahduttava hallinnon rajat ylittävällä tavalla. Liikkeen lisäämisen näkökulma on huomioitava liikuntapolitiikan lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollossa, liikennepoliitikassa, aluesuunnittelussa sekä monella muulla sektorilla. Tämän vuoksi valiokunta esittää valtioneuvoston harkittavaksi liikunnan koordinoimista. Mahdollisia toimenpiteitä ovat esimerkiksi valtion liikuntaneuvoston aseman vahvistaminen sekä siirtäminen valtioneuvoston kanslian yhteyteen, ja myös ilmiöpohjaisen budjetoinnin sopivuutta liikunnan edistämässä on arvioitava. [Eduskunnasta: En kuule mitään!] — Täällä esitettiin toive, että kuulisi paremmin. [Puhemies koputtaa] Kiitoksia, arvoisa puhemies. [Paavo Arhinmäen välihuuto] — Tai sitten edustaja Arhinmäki kuuntelee. [Paavo Arhinmäki: Minä kuulen ihan hyvin, minulla on korvat!] — Kiitoksia.

Lasten ja nuorten liikkumisesta: Valiokunta edellyttää panostuksia lasten ja nuorten liikunnan lisäämiseen. Liikkuva koulu -hanke on osoittautunut menestystarinaksi. Toimintaa on laajennettava kaikille kouluasteille ja varhaiskasvatukseen, liikuntaa on edistettävä erityisesti niissä oppilas- ja opiskelijaryhmissä, jotka liikkuvat kaikkein vähiten, ja kouluissa ja oppilaitoksissa järjestettävän liikunnan laatua ja vaikuttavuutta on parannettava. Liikunnan lisäämiseksi on luotava myös uusia malleja. Valiokunta edellyttää, että hallitus edistää aktiivisesti koulujen, liikuntaseurojen ja muun kolmannen sektorin toimijoiden kanssa yhteistyössä järjestettävää koulupäivän jälkeistä kerho- ja harrastustoimintaa ja harrastustakuun toteutumista kaikille lapsille ja nuorille perheen taloudellisesta tilanteesta riippumatta.

Koko kansan liikkuttaminen: Eri-ikäisten suomalaisten liikkeen ja liikunnan lisäämiseksi tarvitaan monipuolista keinovalikoimaa. Valiokunnan mielestä hallituksen on tarkasteltava kunto- ja terveysliikunnan johtamisjärjestelmää ja sen toimivuutta. Tässä yhteydessä on selkiytettävä aluejärjestöjen roolia merkittävänä liikkumisen edistäjänä. Sote-sektori on saatava tiiviimmin mukaan liikkeen edistämiseen. Liikunnan merkittäviä terveysvaikutuksia koskevaa osaamista on edistettävä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa kaikilla palvelujen järjestämisen tasoilla neuvolatoiminnasta aina ikäihmisten hoivaan ja hoitoon.

Valiokunnan mielestä myös ihmisten omaehtoiseen liikuntaan on löydyttävä uusia välineitä. Edellytämme, että hallitus selvittää liikuntapalvelujen arvonlisäverokäytäntöjä siirtymällä nollaveroluokkaan kuuluvien terveys- ja hyvinvointipalveluiden lisäksi yhteen, kaikki liikuntapalvelut kattavaan arvonlisäverokantaan.

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

Vammaisurheilu: Suomalaisen urheilun viime vuosien positiivisimpia ilmiöitä on ollut vammaisurheilun nousu. Paraurheilijat ovat tuoneet menestystä laajalla rintamalla. Vielä riittää kuitenkin paljon tehtävää liikunnan ja urheilun tasa-arvon parantamiseksi. Sivistysvaliokunta edellyttää, että hallitus edistää kattavasti niiden väestöryhmien käytännön liikumismahdollisuuksia, joilla toimintakyvyn rajoitteen tai muun vastaavan syyn vuoksi on rajoitetut mahdollisuudet harrastaa yhdenvertaisesti ja tasa-arvoisesti liikuntaa ja urheilua, muun muassa varmistamalla vammaisurheilussa ja erityisliikunnassa tarvittavien avustajapalveluiden, apuvälineiden ja kuljetuspalveluiden saatavuuden.

Lisäksi valiokunta pitää tärkeänä, että vammaisurheilun integrointia osaksi lajiliittojen toimintaa vahvistettaisiin. Esitämme hallitukselle harkittavaksi mahdollisuutta kannustaa uudella ylimääräisellä kannustinrahalla urheilun lajiliittoja ja muita liikunnan valtionavustuksia saavia kansalaisjärjestöjä toteuttamaan nykyistä vaikuttavammin liikunnan ja urheilun esteettömyyttä, tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta.

Huippu-urheilu: Urheilun menestysedellytysten parantamisesta sanomme, että siihen on löydettävä uusia välineitä. Kansainvälisen menestyksen tavoittelu edellyttää kansainvälisen tason resursseja. Myös johtamistapaa on mietittävä uudelleen. Selonteossa esitetään vetovastuun siirtämistä Olympiakomitean huippu-urheiluyksikölle. Tämän vuoksi sivistysvaliokunnan mielestä hallituksen on arvioitava tarve säätää erillinen laki huippu-urheilusta.

Valiokunta kiinnittää huomiota myös siihen, että huippu-urheilu on tänä päivänä tiimityötä myös yksilölajeissa. Edellyttämme mietinnössä, että hallitus etsii keinoja sekä urheilijoiden että valmentajien taloudellisen aseman parantamiseksi. Tällöin yhä useampi nuori lahjakkuus uskaltaisi laittaa itsensä likoon ja tavoitella menestystä.

Puhemies! Lopuksi liikunnan ja urheilun rahoituksesta. Liikunnan valtionrahoitus perustuu lähes yksinomaan veikkausvoittovaroihin. Tämän vuoksi valiokunnan mielestä on tärkeä säilyttää rahapelien kilpailukykyinen yksinoikeusjärjestelmä. Näin voidaan ehkäistä myös pelaamisen haittoja. Valiokunta korostaa mietinnössään myös sitä, että liikunnan rahoitusta on monipuolistettava, kuten selonteossa esitetään. Sivistysvaliokunta edellyttää, että hallitus varmistaa liikunnan ja urheilun kattavan edistämistyön vaatiman riittävän rahoituksen ja mahdollisuuksien mukaan rahoittaa niitä jatkossa rahapeliuottojen lisäksi myös varsinaisen budjettitalouden varoista ja pääomittamalla olympiarahastoa.

Erittäin iloinen olen siitäkin, että valiokunnan mietintö on yksimielinen.

Puhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ja sitten ministeri Terho haluaa käyttää puheenvuoron, olkaa hyvä, 5 minuuttia.

10.08 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho: Arvoisa puhemies! Kiitän ensinnäkin sivistysvaliokuntaa liikuntapoliittiseen selontekoon liittyvästä mietinnöstä, joka tukee vahvasti selonteon päälinjoja. Historian ensimmäisessä liikuntapoliittisessa selonteossa tuodaan esille liikunnan yhä laajempi ja monipuolisempi merkitys yhteiskunnassa. Selonteolla luodaan pohjaa 20-luvun liikuntapolitiikalle maassamme. Selonteon tavoitteena on olla strateginen ja yhteiskuntapoliittinen asiakirja.

Liikunnalla on yhteiskunnassa jatkuvasti kasvava kansanterveydellinen sekä kasvatuksellinen rooli ja merkitys. Liikuntapoliittisen selonteon ensisijainen viesti on, että Suomi tarvitsee lisää liikuntaa kaikissa ikäryhmissä. Liikunnan lisäämisellä voitaisiin saavuttaa sekä mittavia terveys- ja hyvinvointihyötyjä että myös taloudellisia hyötyjä. Selonteon

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

vahva viesti on myös se, että liikunta on poikkihallinnollinen ilmiö. Jotta liikkuminen lisääntyy kaikissa väestöryhmissä ja yhteiskuntamme on liikkumismyönteinen, tarvitaan kaikkien hallinnonalojen ja kaikkien toimijoiden yhteistyötä. Liikunta ja mahdollisuudet liikkumiseen pitää viedä sinne, missä ihmiset muutoinkin ovat, eli varhaiskasvatukseen, kouluun, toisen asteen ja korkea-asteen oppilaitoksiin, työelämään, vanhustenpalveluihin ja niin edespäin. Selonteossa on toimenpide-ehdotuksia elämäntalon kaikkiin vaiheisiin.

Selonteon mukaan liikunnan lisäämisen onnistumiseksi tulevissa hallitusneuvotteluissa tulisi päättää enimmillään noin 120 miljoonan euron kertaluontoisesta lisäinvestoinnista liikuntaan 20-luvun alussa. Selonteossa esitetään konkreettisia toimenpide-ehdotuksia liikuntapolitiikan kaikkien lohkojen, kuten liikuntapaikkarakentamisen, kansalaistoiminnan, avustamisen ja huippu-urheilun, edistämiseksi. Nykyisellään rahapelitoiminnan tuotoista rahoitettava valtion liikuntabudjetti on noin 155 miljoonaa euroa vuodessa, eikä rahoitusta budjettivaroista ole käytännössä lainkaan. Toimialoista liikunta on ainoa, joka on valtion talousarviossa kokonaan riippuvainen rahapelitoiminnan tuotoista. Siksi olisi perusteltua, että liikuntaan lisätään asteittain budjettirahoitusta 20-luvulla.

Arvoisa puhemies! Jokaiselle lapselle ja nuorelle tulee taata mahdollisuus harrastamiseen. Konkreettiset välineet harrastamisen saavutettavuuden parantamiseen ovat harrastuspassi ja seuratoiminnan kehittämistuki. Harrastuspassi on pilotointivaiheessa ja laajenee myöhemmin valtakunnalliseksi. Harrastamisen mahdollisuuden takaaminen kaikkein heikoimmassa asemassa oleville lapsille ja nuorille on yhteinen haasteemme, johon tarvitaan useiden toimijoiden yhteistyötä.

Myös liikuntapaikkarakentamisessa on kehittämistarpeita. Tällä hetkellä valtio tukee liikuntapaikkarakentamista vuodessa noin 30 miljoonalla eurolla, josta vajaa kolmannes ohjataan aluehallintovirastoille pienten liikuntapaikkahankkeiden tukemiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö myöntää tukea noin 30 hankkeelle, ja hakemuksia tulee noin kolminkertainen määrä tähän verrattuna. Voidaan siis arvioida, että liikuntapaikkarakentamisen tuen lisätarvetta on. Lisäksi selonteon mukaan 20-luvun alussa tarvittaisiin budjettivaroista noin 20 miljoonan euron suuruinen kertaluontoinen lisäpanostus korjausvelan hoitamiseen.

Suomessa on 2010-luvulla toteutettu varhaiskasvatuksen liikkumis- ja hyvinvointiohjelma Ilo kasvaa liikkuen, jonka avulla on luotu hyviä verkostoja ja toimintatapoja liikkumisen lisäämiseen varhaiskasvatuksessa. Kattavaa avustusjärjestelmää työlle ei kuitenkaan ole ollut. Siksi tarvitsemme laaja-alaisen, poikkihallinnollisen liikkuvan varhaiskasvatusohjelman. Ohjelmalla on valmis toimintaperusta, ja siinä voidaan hyödyntää myös Liikkuva koulu -ohjelman menestystekijöitä varhaiskasvatuksen toimintaympäristöön sovellettuina.

Nopeasti ikääntyvän väestömme pysyminen terveenä, toimintakykyisenä ja hyvinvoivana on keskeinen yhteiskunnallinen haasteemme. Erytisen suuri tarve liikkumisen lisäämiseen on itsenäisesti kotona asuvilla ikäihmisillä, joilla on alkavia liikkumiskyvyn ongelmia. Suomeen on perusteltua rakentaa laaja-alainen ohjelma, joka sisältää paitsi kotona ilman säännöllisiä palveluja asuvat kuin myös kotihoiton ja hoitolaitosten piirissä olevat ikäihmiset. — Kiitoksia.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan tässä lyhyt keskustelu. Ensiksi edustaja Kanerva.

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

10.13 **Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitoksia erinomaisesta työstä, mitä tässä on tehty. Tuen sitä kyllä ehdottomasti ja solidisti.

Yksi huomautus kuitenkin. Ja se on se, että täältä heijastuu läpi ajatus siitä, että vahvistamalla valtion keskushallinnon hallinnollisia resursseja — muun muassa valtion liikunta-neuvoston siirtämisellä valtioneuvoston kansliaan — siitä on tullut ikään kuin yleispätevä lääke, johon en usko.

Muistakaa, että valtionhallinnon, julkisen hallinnon tehtävä on antaa resursseja, ei itse hoitaa niitä asioita, vaan resursoikaa urheiluseuroja, paikallisia urheiluseuroja ja resursoikaa lajiliittoja, joiden puitteissa olennainen liikunnan edistämistyö kuitenkin Suomessa keskeisimmiltä osiltaan lepää.

10.14 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En nyt tässä yhteydessä tuohon hallintoon kiinnitä muuta huomiota kuin, että pidän itsekkin ensisijaisena, että tuetaan seuroja, käytännön seuratyötä ja siinä sivussa tietysti lajiliittoja, jotka sitten edesauttavat nimenomaan tätä seuratyötä.

Arvoisa puhemies! Minusta tämän mietinnön yksi suuri linja on oikea, ja se on se, että tätä liikuntaa ohjataan, kannustetaan erityisesti niille ihmis- ja väestöryhmille, jotka ovat siinä aliedustettuina. Tämä käytännössä tarkoittaa erittäin suurta osaa nuoria, lapsiakin, ja sen takia esimerkiksi koululiikunnan jatkaminen, laajentaminen kaikkiin oppilaitoksiin on tärkeitä.

Me olemme tässä nyt paljon puhuneet ammatillisesta reformista. Minä viittaan tässä yhteydessä asiantuntijalausuntoon, jossa todettiin, että erityisesti ammattikoululaiset liikkuvat erittäin vähän ja tarvitsisivat lisää ja enemmän liikuntaa ja siihen liittyvää ohjausta. [Eduskunnasta: Pitää paikkansa!]

10.15 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä ensimmäisen liikuntapoliittisen selonteon mietintö nostaa näissä omissa ponsissaan erittäin hyviä asioita esille ja tärkeitä kohtia. Ehkä muutamaan niistä tartun.

Ensinnäkin suomalainen urheiluseuratoiminta on valtavan suurta vapaaehtoistoimintaa, ja se on ehkä kaikkein suurin sektori, mikä pistää suomalaiset vapaaehtoistyön pariin. Ja siinä mielessä täytyy todeta, että on tärkeää, että emme ole todellakaan rakentamassa lisää byrokratiaa ja hallintoa, vaan ennen kaikkea antamassa resursseja sinne, missä niitä tarvitaan, ja luotetaan siihen, että kolmannen sektorin kansalaisjärjestötoimijat kyllä tietävät parhaiten, millä tavalla heidän tulee asiaansa edistää.

Täällä on nostettu esille myöskin tämä arvonlisäverokantojen sekavuus, mikä liittyy liikuntapalveluihin. Tämä on myöskin syytä hyvin nopeasti saattaa sille tasolle, että ihmiset tietävät, että kun me olemme liikuntapalveluissa mukana, olemme edistämässä terveyttä. Itse näkisin, että nämä voisivat olla vaikka tulevaisuudessa kokonaan nollaverokannallisia palveluita. On niin tärkeästä asiasta kysymys, kun puhutaan suomalaisten liikuttamisesta ja suomalaisen kansakunnan [Puhemies koputtaa] kunnan kohottamisesta.

10.17 **Jani Toivola vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Koko selonteon ehkä arvokkain, ikään kuin ydin, on ehdottomasti tämä elinkaariajattelu, liikkumisen merkitys jokaisessa elämän ikävaiheessa. Se tietysti kytkeytyy myös vahvasti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden tavoitteeseen niin, että jokaisella on mahdollisuus eri elämänvaiheissa myöskin liikuntaa harrastaa.

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

Mitä sivistysvaliokunta nosti vahvasti esiin, on se, että muistaisimme koko ajan, että me puhumme myöskin hyvinvoinnista, liikkumisen ilosta ja siitä ajatuksesta, että niin monta kuin on ihmistä, niin monta on myöskin erilaista tapaa liikkua, ja kun me pohdimme liikkumattomuutta tai liikkumista, niin me emme asettaisi myöskään vääriä ehtoja tai tavoitteita. Koska mitä enemmän me menemme tiukkaan ajatteluun, että ihmisen pitäisi näyttää joltakin tai olla fyysisesti tietyssä kunnossa tai suoriutua jostakin, niin me luomme myöskin riskejä epäterveelle liikkumiskäyttäytymiselle. Esimerkiksi syömishäiriöiden kanssa työskentelevät järjestöt ovat nostaneet paljon esiin, että koko ajan siinä liikkumiseen, aktiiviseen elämään kannustamisessa kulkee mukana se terveyden ja hyvinvoinnin ajattelu ja että se lähtisi siitä yksilöstä ja siitä omasta oivalluksesta löytää myöskin se liikkumisen ja hyvinvoinnin ilo.

10.18 Sari Multala kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella hienoa, että meillä on mahdollisuus keskustella kerrankin liikunnasta, liikunnan edistämisestä ja urheilusta tässä salissa vähän pidemmän aikaa. Tämä selonteko oli monelta osin todella ansiokas, ja me sivistysvaliokunnassa käytännössä sieltä poimimme niitä edistettäviä asioita.

Ehkä yksi asia, jonka haluaisin nostaa, joka on vähän erisuuntainen kuin mitä selonteossa oli mahdollisesti ajateltu, on juuri tämä, mistä edellisessäkin puheenvuorossa puhuttiin, että pitäisi ehkä siirtyä ajattelemaan niin, että jokainen askel on askel oikeaan suuntaan. Eli puhutaan arkiliikunnan hyödyistä, siitä liikkumisen ilosta ja edusta, vaikka ei ihan niihin kaikkiin liikuntasuosituksiin pääsisikään. Meillä on ehkä vähän se ongelma, että me aina pyrimme täydellisyyteen ja mittaamme sitä, kun jokaisesta askeleesta todella on hyötyä. Kaiken liikunnan ei tarvitse olla niin, että verenmaku suussa mennään. Jos tästä ajattelusta pääsisimme kiinni, niin ehkä jokainen meistä pystyisi tekemään ihan vähän enemmän oman terveytemme ja hyvinvointimme eteen liikkumalla vähän enemmän.

10.19 Kimmo Kivelä sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella hieno asia, että meillä on liikuntapoliittinen selonteko käsittelyssä. Suomalainen järjestelmä liikunnan ja urheilun rahoittamiseen, veikkausvoittovarot, on upea järjestelmä, ja tässä mietinnössäkkin tuodaan esille se huoli, että veikkausvoittovarot eivät mitä ilmeisimmin ole ainakaan merkittävästi kasvamaan päin, päinvastoin.

Me tiedämme jokainen, että liikkumattomuudella on hintansa. Se on yksilön terveyden näkökulmasta, yksilön elämänlaadun näkökulmasta hinta ja se on myös kansantaloudellinen hinta. Onkin tärkeää, koska ihminen on Homo ludens, leikkivä ihminen, että leikin varjolla eri-ikäiset ihmiset saataisiin entistä enemmän liikkumaan ja rakentamaan omaa henkilökohtaista hyvinvointiaan.

10.20 Hanna Kosonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kanervalle sanoisin, että kyllä kuitenkin näkisin, että tässä selonteossa ja myös meidän mietinnössämme on ollut nimenomaan ajatuksena se, että todella selkeytetään hallintoa, koska sitä me liikuntapuolellakin tarvitsemme. Resurssien todella täytyy mennä sinne ruohonjuuritasolle, jotta liikettä tulee lisää.

Sanoisin aivan samalla tavalla kuin edustajat Multala ja Toivola, että kaikki liike on hyväksi, ja siitä olen iloinen meidän valiokunnan mietinnössä, kuinka sieltä korostuu jokaisen lapsen, nuoren, aikuisen, vanhemman riemu ja yhteisöllinen näkökulma liikuntaan, koska jokaiselle varmasti löytyy se oma laji. Erityisen hyvää tässä on tämä elämäntyyli ja

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

se katkeamattomuuden ajattelu, että liikunta olisi jokaiselle meille läsnä ihan jokaisessa elämänvaiheessa.

Toivon vielä kaikilta puolueilta, kun hallitusneuvotteluja kohti mennään, sitä tahtoa todellakin tuoda resursseja lisää liikuntaan.

10.21 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Se on tärkeä huomata, että vaikka me eduskunnassa tietysti puhumme ennen muuta valtion panostuksesta liikuntaan, niin kunnat ovat ne, jotka taloudellisesti panostavat noin kuusi kertaa enemmän kuin valtio, ja tästä näkee sen, että se liikuttaminen ei tapahdu ylätasolla, vaan se tapahtuu nimenomaan ruohonjuuritasolla, kuntatasolla, ja miten kunnat saadaan edes poikihallinnollisesti miettimään niitä ratkaisuja, joilla saadaan liikutettua kaikenikäisiä ihmisiä. Ruohonjuuritasolla, paikallistasolla liikutetaan ihmisiä, ja aivan kuten edustaja Kanerva täällä nosti esille, urheiluseuroissa tehdään aivan merkittävä ja keskeinen työ tämän liikuttamisen eteen, ja siksi seuratuksi on aivan oleellinen elementti, jolla pidetään huolta siitä, että jokaisella olisi varaa ja mahdollisuus osallistua seuratoimintaan. Olen tyytyväinen, että eduskunta budjettikäsittelyssään nosti seuratuksia, mutta vasta nyt se on palautettu sille tasolle, millä se oli siinä vaiheessa, kun itse sitä urheiluministerinä nostin. Mutta tästä seuraava askel [Puhemies koputtaa] on kohti Islannin mallia.

10.22 Pilvi Torsti sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä on hyvä jatkaa. Ensinnäkin täytyy tietysti kiittää tätä tietomäärää, joka meillä on nyt kaikilla käsissämme. Ainakaan tiedosta ei jää kiinni meidän liikunnan edistäminen tässä yhteiskunnassa. Suomalainen Islannin malli oikeastaan nähdäkseni tässä tapauksessa on juuri sitä, että me ymmärrämme, missä meidän ongelmamme ovat, ja puutumme niihin sitten niillä keinoilla, mitä meillä on.

Ja tästä selonteosta jos poimii yhden ongelman, niin se kertoo muun muassa sen, että meidän lukiolaisista viidesosa ja ammatillisessa koulutuksessa olevista neljäsosa liikkuu terveyteensä nähden liian vähän. Eli meidän pitää päästä lasten liikkumiseen ihan toisella tavalla käsiksi, ja siihen on olemassa keino: joustava koulupäivä, aamu- ja iltapäivätoiminnan uudistaminen. Eli sieltä se suomalainen Islannin malli löytyy. Tartutaan tähän lasten liikkumattomuuteen sitä kautta, että viedään se liikunta yhä voimakkaammin sinne, missä kaikki lapset ja nuoret ovat. Eli tätä kohti jos me kykenemme etenemään tulevina vuosina, niin uskon, että teemme kaikkein voimakkaimman teon sille ongelmalle, minkä tämä siinä ansioikas selonteko meille osoittaa.

10.24 Krista Mikkonen vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Urheiluseuroilla on tärkeä rooli varsinkin lasten ja nuorten liikuttamisessa, ja on hyvä varmistaa, että se laaja ja mittava vapaaehtoistoiminta, mitä siellä tehdään, on mahdollista ilman esteitä eikä lisätä niitä esteitä vaan pikemminkin helpotetaan. Mutta on myös syytä muistaa se, että omaehtoinen liikkuminen ja liikunnan harrastaminen ovat tänä päivänä yhä tärkeämpiä. Ja myös lasten ja nuorten kohdalla täytyy mahdollistaa se, että voi harrastaa, voi pelata piha-pelejä, mennä sinne kentälle myös silloin, kun ei ole urheiluseurassa mukana, vaan on mahdollisuus käyttää näitä liikuntapaikkoja. No, pyöräily ja kävely ovat tietenkin se arki-liikunnan, kuntoliikunnan hyvä muoto, mihin meidän pitäisi panostaa kaikkein eniten. Kevyen liikenteen väylät ovat edelleen kaikkein käytetyin liikuntapaikkamme, ja kuntien tu-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

lee huolehtia, että näitä tehdään niin, että se arjen liikkuminen on sujuvaa, ja samalla kävelyn ja pyöräilyn edistämässä myös vähennämme ilmastopäästöjä ja liikenteen päästöjä.

10.25 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Käsillä tosiaan on liikuntapoliittinen selonteko ja historiallisesti ensimmäinen sellainen Suomessa. Ennen kaikkea liikuntatavoitteista meille tärkeimmän tulee olla lasten ja nuorten liikkeen lisääminen. Jokaisen lapsen ja nuoren tulee voida harrastaa maksuttomasti, kokea liikkumisen iloa, kokeilla eri lajeja ilman menestyksen pakkoa ja saada ohjausta osaavien valmentajien ja ohjaajien vetämänä. Tähän on lisättävä resursseja erityisesti seuroille, joissa tehdään niin vapaaehtoisten kuin ammattilaisten toimesta tärkeää työtä.

Liikkuva koulu -mallia on syytä ryhtyä soveltamaan myös varhaiskasvatuksessa, korkeakouluissa, työpaikoilla ja vanhustenhuollossa. On ennen kaikkea saatava panostuksia siihen, että liikuntahyvinvointi- ja liikuntamatkailualoille saadaan uusia työpaikkoja. Huippu-urheilun toimintaedellytyksiä pitää parantaa ja vetovastuu siirtää Olympiakomiteaan. Tämä liikunnan johtaminen tulee myös laajentaa opetus- ja kulttuuriministeriöstä kattamaan kaikki hallinnonalat: liikenne, sote, elinkeinot. Ja myös paraurheilu tulee integroida osaksi lajiliittojen toimintaa kannustinrahoituksella.

Tämä on hyvä selonteko, ja toivottavasti seuraava hallitus vie tätä jämerästi eteenpäin.

10.26 Raija Vahasalo kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liikunnan edistäminen ei ole vain yhden tahon asia. Se ei ole pelkästään seurojen ja lajiliittojen asia, vaan se koskettaa koko meidän yhteiskuntaa ja muitakin liikuntajärjestöjä. Meidän täytyy saada tästä liikunnasta yksi meidän yhteiskuntamme keihäänkärki ja miettiä, miten esimerkiksi työpaikoilla järjestetään työnteko niin, että se mahdollistaa liikkumisen myöskin keskellä työpäivää, eli tapana toimia arjessa. Tämä koskettaa kaikkia ikäryhmiä, ja on aika huono juttu, jos ihminen on huonossa kunnossa jo eskarissa: mikä mahtaa olla meidän yhteiskuntamme kantokyky sen jälkeen? Liikunta on positiivinen mahdollisuus ja ennalta ehkäisevä vastaisku kuluille. Ja kun me puhumme ympäristöteoista, niin nyt meidän pitäisi puhua myöskin liikuntateoista.

10.27 Ville Skinnari sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tietysti valtion liikuntaneuvoston jäsenenä olen iloinen, että olemme nyt tänään tässä. Tämä on historiallinen saavutus, kiitos siitä sivistysvaliokunnalle, yksimieliselle sellaiselle, ja toki kaikille valmisteluun osallistuneille. Ne kaikki kohdat, mitä nyt on nostettu esiin, ovat tärkeitä ja katsovat pitkälle tulevaisuuteen ja etenkin kansalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen merkitykseen ja kansalaisten toimintakyvyn kehittämiseen ja ylläpitoon, joilla on sitten suoraan vaikutuksia sote-sektorille ja niihin liittyviin kustannuksiin.

Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Vahasalo totesi, tämä on erittäin strateginen asia. Ja siinä mielessä, arvostamani edustaja Kanerva, se, miksi me ajoimme tätä valtion liikuntaneuvostonkin roolia enemmän strategiseksi valtioneuvostotasolle, johtuu siitä, että me olemme edelleen liian siiloutuneita. Me tarvitsemme poikkihallinnollisuutta, jotta, niin kuin edustaja Vahasalo hyvin kuvasi, me kosketamme koko yhteiskuntaa, emme vain yhtä hallinnonala, niin kuin me nyt valitettavasti liian usein teemme. Konkreettisenä esimerkkinä esimerkiksi yhteistyö [Puhemies koputtaa] sosiaali- ja terveysministeriön kanssa, mikä on edelleen ollut hyvin haastavaa. [Ilkka Kanerva: Mikä estää sitä nyt?]

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

10.28 **Tuomo Puumala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tunti liikuntaa päivässä kouluissa on ollut suuri menestystarina tällä vaalikaudella. Näemme erittäin tärkeänä tuossa valiokunnan mietinnössä ja itse näen tärkeänä ja keskusta näkee tavattoman tärkeänä, että sitä laajennetaan ja kehitetään seuraavalla vaalikaudella niin, että se koskee esimerkiksi ammatillista koulutusta, jossa näemme todellisia haasteita, toista astetta, korkea-astetta, varhaiskasvatusta, ja saadaan se jalkaantumaan aidosti sinne kouluille.

Sen jatkoksi tulisi seuraava askel, että me saisimme iltapäivät vielä vahvemmin käyttöön siellä kouluissa. Ja siinä todella on paikallaan ajatella tällaisista suomalaista sovelusta Islannin mallista maksuttomaan harrastusmahdollisuuteen: matalalla kynnyksellä mahdollisuus kaikille. Se maksaa kyllä itsensä moninkertaisesti takaisin paitsi liikkumattomuuden kustannuksissa myös siinä, jos sitä kautta löytää itsellensä kaverin tai mielekäs-tä tekemistä.

Toinen tärkeä asia on tämä poikkisektoriaalisuus. Siihen esitimme myös konkreettisia keinoja. Mielelläni kuulisin ministeriltä, mitä olette niistä keinoista mieltä.

10.29 **Stefan Wallin r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puheenjohtaja! Urheilu ja liikunta on iloinen asia — kaikki urheilu ja liikunta on iloinen asia — ja arvokasta sekä yhteiskunnalle että yksilölle. Ei voi olla eikä pidä olla eikä ole sellaista tilannetta, jossa julkiset panostukset huippu-urheiluun olisivat jotenkin ristiriidassa junioritoiminnan kanssa. Ei ole tällaista vastakkainasettelua, ei pidä olla eikä voi olla. Olen aina itse ollut sitä mieltä, että huippu-urheilu tarvitsee jälkikasvua ja jälkikasvu tarvitsee esikuvia. Ei ole siis ristiriitaa, vaan ne tukevat toinen toisiaan hyvinkin loogisella ja johdonmukaisella tavalla. Mutta silti, puhemies, törmää edelleen välillä tällaisiin toisenlaisiin väitteisiin, joissa näitä kahta asetetaan vastakkain. Miten, herra ministeri, teidän mielestänne pitäisi toimia, argumentoida ja taistella tätä täysin keinotekoisista vastakkainasettelua vastaan?

10.30 **Sinuhe Wallinheimo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme kylä liikuttavan yksimielisiä täällä salissa siitä liikunnan tarpeesta yhteiskunnassa. Mutta kun olemme neljä vuotta tapelleet täällä siitä, kuinka sosiaali- ja terveystalouksia saadaan hillittyä 3 miljardilla, ja sitten me näemme papereita, joissa puhutaan, että liikkumattomuus maksaa yhteiskunnalle 3—7 miljardia vuosittain, niin eikö sieltä voisi löytää jonkunlaisen yhtälön? Se tarvitsee tätä poikkihallinnollisuutta niin valtion tasolla kuin kuntien tasolla. Se tarvitsee myös vaikutusten arviointia, kun lakeja arvioidaan, että siellä nimenomaan katsotaan liikuntanäkökulmasta.

Liikkuvan koulun lisääminen, sitä on ehdottomasti lisättävä ja nimenomaan, kuten täällä otettiin esille, ammatilliseen koulutukseen. Liike siellä on aivan liian vähäistä. Meillä on mahdollisuuksia tehdä uudistuksia verotuksen kautta. Tällä hetkellä, mitä lähemmäksi menet yksilöä, sen enemmän maksat siitä alvia. Se ei ole mielestäni oikein.

Paljon on tehtävää vielä jäljellä, jotta asiat saadaan paremmalle mallille.

10.31 **Johanna Karimäki vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pallo on nyt heitetty tulevalle eduskunnalle, tämä tärkeä selonteko ja sivistysvaliokunnan hyvät ponnet, jotka yksimielisesti hyväksyttiin. Hyvin tärkeitä kysymyksiä: lasten ja nuorten harrastustakuu, liikuntamäärärahojen lisääminen, erityisesti seurojen toimintamahdollisuuksien parantaminen, Liikkuvan koulun laajentaminen toiselle asteelle, mutta myös korkea-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

kouluihin — haluaisin sitä korostaa, sillä korkeakoulu on juurikin se paikka, missä on viimeinen hetki napata nuori mukaan liikunnalliseen elämäntapaan.

Haluaisinkin kysyä ministeriltä: millä tavalla on ajateltu jalkautettavaksi tätä Liikkuva korkeakoulu -ohjelmaa yhä vahvemmin ja mitä toimenpiteitä? Minusta olisi hienoa osallistaa nuoret itsensä tähän mukaan, opiskelijat, Opiskelijoiden Liikuntaliitto, ja kysyä heiltä parhaita ratkaisuja.

10.32 Ari Torniainen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kaikki teot liikkumisen lisäämiseksi ovat tärkeitä, ja niitä tulee tehdä.

Omasta mielestäni tässä liikuntapoliittisessa selonteossa on tärkeä ja hyvä asia se, että vapaaehtoistyön ja järjestötyön normien purkamista jatketaan. Se on tärkeää, sillä seurat ja vapaaehtoisjärjestöt tekevät äärettömän paljon hyvää työtä kaikkien suomalaisten hyväksi.

Samoin on myöskin hyvää se, että seuratukea esitetään nostettavaksi nykyisestä neljästä miljoonasta kuuteen miljoonaan euroon. Se on tärkeä asia. Liikuntaan ja urheiluun kannattaa aina panostaa. Omasta mielestäni kuntoliikuntaa, kaikkea liikuntaa ja huippu-urheilua ei saa asettaa vastakkain, vaan kaikkia tarvitaan. Me tarvitsemme myöskin huippu-urheilusta sellaisia tähtiä, joita nuoret seuraavat. Kannustetaan sitä kautta nuoria myöskin liikkumaan.

Liikuntapoliittinen selonteko ei ole täydellinen asiakirja, vaan se antaa toiveita liikunnan ja urheilun arvostuksen nostamiseen. Kuitenkin vasta teot osoittavat, miten se toteutuu.

10.34 Merja Mäkisalo-Ropponen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunnan mietinnössä on hyviä kannanottoja. Erityisesti iloitsen siitä, että valiokunta esittää pohdittavaksi ilmiöpohjaisen budjetoinnin sopivuutta hallintorajat ylittävän liikkumisen edistämiseen.

Myös ehdotus edistää tietoisuutta liikunnan terveysvaikutuksista kaikissa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa, sieltä lastenneuvolasta ikäihmisten hoitoon ja hoivaan, on tärkeä kannanotto. Tällä hetkellä esimerkiksi kotihoidon asiakkaat pääsevät hyvin harvoin ulos kodeistaan, vaikka se olisi paras ikäihmisen toimintakykyä, aktiivisuutta ja hyvinvointia edistävä asia. Siellä saattaa olla kotihoidossa asiakkaita, jotka eivät oikeastaan koskaan pääse omasta kodistaan ulos. Ja kun tilanne on tällainen, niin voidaan myöskin ajatella, että tämä, etteivät ikäihmiset pääse ulos omasta kodistaan, on jopa ihmisoikeusrikkomus, puhumattakaan siitä, mitä se tarkoittaa toimintakyvyn heikkenemisen kannalta.

10.35 Sirkka-Liisa Anttila kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hieno asia, että tämä selonteko on nyt palautekeskustelussa. Se sisältää hyvin paljon asioita, joiden toteuttamisesta sitten seuraavat hallitukset ja päättäjät vastaavat.

Mutta meillä jokaisella on tässä oma rooli. Liikehän on lääke, niin kuin täällä on moineen kertaan todettu, ja minä nyt kannustan kaikkia edustajia, että lähdetään itse malliksi siihen. Voin kertoa, että minulla on ihan omakohtaiset kokemukset, kuinka hyvin liikkuminen auttaa ihmistä selviytymään ikäänntyneempänäkin. Tehdään itse, kootaan joukko ympärille, joiden kanssa liikutaan yhdessä. Me voimme jokainen sen tehdä omalta kohdaltamme, ja se ei maksa yhtään mitään. Kaiken kaikkiaan tärkeintä on se, että liikkumisesta tulee elämäntapa. Se pitäisi meidän jotenkin pystyä saamaan ihmisille sellaiseksi, että se

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

kuuluu aivan samalla tavalla meille joka päivä kuin se, että me syömme. Liikkuminen on aivan yhtä tärkeä meidän yleisen hyvinvoinnin näkökulmasta.

10.36 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että tässä salissa emme liikutu vain omista sanoistamme vaan haluamme myös liikuntaa edistää koko yhteiskunnassa historiallisen liikuntapoliittisen selonteon avulla.

Tässä on nostettu seuratyö esille. Se on tärkeää, ja on hyvä, että siihen lisätään resursseja, mutta hieman epäilen sitä, päästäänkö perinteisellä seuratyöllä kiinni niihin lapsiin ja nuoriin, jotka eivät liiku lainkaan. Siinä esimerkiksi koululiikunta on tärkeässä osassa. Tämä tunti liikuntaa päivässä on tietysti hyvä tavoite ja palvelee erityisesti niitä, jotka liikkuvat jonkin verran ja saavat vielä lisäbuustia siitä, että tulee tämä tunti liikuntaa päivässä. Mutta entä ne nuoret, jotka lannistuvat enemmän koululiikunnassa kuin siitä innostuvat? Toivon, että siihen kiinnitettäisiin huomiota ja tehtäisiin ratkaisuja. Esimerkiksi nämä arv sanat, oli sitten liikunta tai kuvataide, hieman kyseenalaistan sitä, onko niille tarvetta. Niin kuin edustaja Arhinmäki toi esille, kunnilla on tässä iso rooli. Moni sanoo sitä, että seuramatkat vievät kaikki kuntien liikuntatilojen ajat, ei riitä aikaa näille höntsäporukoille. Siellä höntsäporukoissa todennäköisesti on juuri niitä lapsia ja nuoria, jotka muuten eivät riittävästi liiku. [Eduskunnasta: Tärkeä huoli!]

10.37 Pauli Kiuru kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin haluan kiittää vapaaehtoistyöntekijöitä, kolmatta sektoria. Se työ, mitä seuroissa tehdään, on äärimmäisen arvokasta, ja kaikki sellaiset päätökset, jotka vaikuttavat siihen, pitää aina katsoa siitä näkökulmasta, että vapaaehtoistyötä ja talkootyötä emme vaaranna. Se on se kasvujalka ja kivijalka, jonka varaan suomalainen urheilu perustuu.

Toisena: Kun on puhuttu tästä poikkihallinnollisuudesta, haluan nostaa esiin kuntien hyvinvointikertomukset. Ne pitää tehdä, mutta niissä pitää ottaa erittäin vahva poikkihallinnollinen näkökulma. Sillä, mitä liikunnan parissa tehdään, on suora yhteys sitten sinne terveyskuluihin ja muihin kuluihin.

Sitten ministerille kysymys: Aika vähän käytetään entisiä huippu-urheilijoita ikään kuin mentorointimieheissä. Meillä on satoja entisiä huippu-urheilijoita, joilla on paljon annettavaa ja jotka olisivat mahdollisesti veloituksetta käytettävissä nuorten sparraajiksi. Onko jotain mallia organisoitavissa, jossa saataisiin organisoidusti tämä porukka ja heidän osaamisensa ja asenteensa käyttöön?

10.38 Eeva-Johanna Eloranta sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ikäihmisten liikkuminen kaipaa enemmän huomiota, sillä liikunta on tärkeä tekijä ikääntyvän väestön toimintakyvyn säilyttämisessä. Liikunnan tulisikin olla mukana sekä kotipalveluissa että laitospalveluissa, ja erityisesti tietenkin tulisi kiinnittää huomiota toimintakyvyltään tai terveydeltään heikentyneisiin iäkkäisiin, jotka asuvat kotonaan tai sitten ovat ilman säännöllisiä palveluita.

Vanhusten laitospalveluissa voitaisiin aloittaa tällainen Liikkuva koulu -tyyppinen ohjelma, jossa sitten kokeiltaisikin, miten liikunta saataisiin ihan jokapäiväiseksi osaksi vanhusten palvelulaitoksia, ja samoin myöskin kotipalveluissa voitaisiin hanketoiminnalla aloittaa kokeiluhanketta, jossa esimerkiksi kunnan palkkaama tai muu liikuntaneuvoja kiertäisi kotipalvelun piirissä olevien vanhusten kodeissa. Täytyy muistuttaa — liikunnan asiantuntijat ovat ainakin minulle kertoneet — että vielä yhdeksänkymppinenkin voi pa-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

rantaa lihaskuntoaan niin paljon, että toimintakyky paranee, ja esimerkiksi kotona selviytyminen sitten hoituu pidempään.

10.39 Olavi Ala-Nissilä kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On puhuttu Islannin ilmiöstä. Mikä ilmiö se on: se on hyvin pitkälle joukkueurheiluilmiö. Näemme jalkapallossa ja käsipallossa aivan uskomattomia suorituksia. Emme ole kyllä paljon nähneet islantilaisia juoksijoita ja hiihtäjiä tuolla menestyjinä. Sama ilmiö on Suomessa: Saamme MM-kisoista pronssimitalin, mutta sen sijaan joukkueurheilussa Suomi menestyy. Siihen nuoret tulevat aivan eri tavalla mukaan.

Viimeksi kulttuuriministeri Karpela ymmärsi joukkueurheilun merkityksen. Hänen aikanaan tuli — olimme sitä esittämässäkin, minäkin Lentopalloliiton puolesta — tällainen joukkueurheilurahan huomioiminen. Edustaja Arhinmäen aikana en huomannut, että joukkueurheilua olisi huomioitu erityisesti, mutta nyt asetan toiveeni ministeri Terhoon: Onko meillä rahoitus huomioimassa tällä hetkellä riittävästi sen, että nykyään nuoret ovat joukkueurheilussa erittäin vahvasti ja että siellä myöskin Suomi menestyy erittäin vahvasti? Olemmeko ajan tasalla tässä suhteessa?

10.40 Sari Tanus kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Terveyttä ja hyvinvointia edistävä ja iloa elämään tuova liikunta pitäisi saada jokaisen kansalaisen arkeen. Meillä tulevaisuusvaliokunnassahan käsitelimme tätä selontekoa ja kuulimme useita asiantuntijoita, ja kirjallisena saimme nipun myös, ja nostimme yhtenä ensimmäisistä asioista esille sen, että nimenomaan arkiliikunnan lisääminen olisi keskeinen keino, millä suomalaisten liikkumattomuusongelmaa saisimme vähennettyä, ja tässä tietysti esteetön ja liikkumaan houkutteleva yhteiskuntasuunnittelu on yksi asia myös.

Hyvinvointia ja terveyttä edistävä liikunta kaikissa ikäryhmissä — kouluissa eri asteilla, ruuhkavuosina työpäivään mutta myös sitten sinne ikäihmisten joukkoon — kyllä säästää euroja myös terveydenhuoltokustannuksissa.

Haluaisin kysyä: kun nostimme esiin myös, että pitäisi valtion varoja korvamerkitä entistä voimakkaammin seuratuissa niihin yhdistyksiin, jotka ottavat huomioon vähän liikkuvia lapsia ja nuoria sekä eri tavoin syrjäytymisvaarassa olevia nuoria, niin onko tätä ajatus edistää, nimenomaan että eri yhdistykset huomioisivat jollakin tavoin syrjäytymisvaarassa olevat ja että myös tuessa tämä huomioitaisiin?

Puhemies Paula Risikko: Täällä on muutama vastauspuheenvuoro vielä, ja sen jälkeen mennään puhujalistalle.

10.42 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä selonteko on arvokas selonteko, ehdotuksia on oikein hyviä, niitä kannattaa kannattaa, niin kuin täälläkin on käynyt selväksi.

Kolme punktia:

Ensinnäkin kannattaa ja täytyy antaa suuri tuki ja arvostus kaikelle vapaaehtoistyölle myös liikunnan merkeissä. Sitä tehdään seuroissa tavaton määrä, eikä kysytä, että mitä te minulle oikein maksatte.

Punktin 2. Liikunnalla on ihan suora yhteys tähän paljon puhuttuun soteen, joka joskus myös toteutuu, ja valtakunnallisena järjestelynä se ennalta ehkäisee erittäin paljon sem-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

moisia juttuja, jotka maksavat paljon, jotka pitää saada kuntoon joka tapauksessa. Se kannattaa tehdä joka tapauksessa.

Kohta 3. Hallintoa kannattaa aina justeerata ja hakea järkeviä juttuja, mutta olennaisinta on kuitenkin se, että toiminta pelaa, että toimintaan suunnataan voimavaroja mahdollisimman paljon. Siihen varmaan tässäkin tähdätään.

Liikunta on elämäntapa, se on hieno elämäntapa, siinä hoitaa terveyttään, siitä tulee hyvä olo, siinä säästää kaikenlaisia menoja. Se elämäntapa lähtee siitä, että kodeissa ja kouluissa nämä asiat ovat voimakkaasti esillä. Tähänkin sopii turkulainen viisaus, että liike on tärkeämpi kuin päämäärä.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten vielä kolme vastauspuheenvuoroa, edustajat Heinonen, Pakkanen ja Wallin, Harry.

10.43 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee lisää liikuntaa. Liikkumattomuuden kustannukset ovat itse asiassa suuremmat kuin kuntien liikuntabudjetit tänä päivänä, ja meidän pitää kääntää tämä ja ottaa hyöty siitä liikunnasta paremmin irti.

Liikkuvasta koulusta: Sitä pitää laajentaa ja päästä kohti liikkuvaa elämäntapaa. Kerhotoiminta, harrastustakuu, jotka ministerikin toi esille, ovat tässä äärimmäisen tärkeitä ja arvokkaita.

Raha on saatava tehokkaampaan käyttöön, ja kyllä se niin on, että seurat ja urheilijat ja liikkujat sen työn tekevät, ja sinne sitä kannattaa ehdottomasti ohjata. Myös on arvokasta, että huippu-urheilu on nostettu tässä sille kuuluvalla tasolle. Se on itse asiassa meitä kaikkia innostava, liikuttava. Muistan, kuinka pienenä poikana, kun Matti Nykänen hyppäsi Lahdessa, me hyppäsimme Viertolassa, ja näin se tapahtuu tänä päivänäkin ilmaveivien, koripallon ja kaiken muun kautta. Me tarvitsemme esikuvia, ja niitä pitää Suomeen saada lisää.

10.44 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä liikuntapoliittinen selonteko, minkä edustaja Puumala asiantuntevasti meille esitteli, on todellakin tärkeä paperi, ja tässä nostetaan monta hyvää kohtaa.

Itse haluan korostaa erityisesti kolmannen sektorin merkitystä, urheiluseurojen kasvatavaa vaikutusta nuorille. Samoin myös koululiikunnan osuutta tulisi kehittää ja lisätä. Tunti liikuntaa päivässä on hyvä tavoite ollut, ja sitä kautta nuoret oppivat kenties tulevaisuudessa tämän Islannin ihmeen myös Suomessa.

Täälläkin salissa on monta huippu-urheilijaa. He ovat esimerkkeinä meille, että huippu-urheilun jälkeen, kun lähdetään viemään asioita eteenpäin, muistetaan kuitenkin tämä perusjoukkue, urheiluseurat, nuoret. Sitä kautta meillä aikanaan näitä huippu-urheilijoitakin sitten maailmalle saadaan tarjottua.

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Wallin, Harry, sen jälkeen ministeri, ja sitten mennään listalle.

10.45 Harry Wallin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En tiedä, kuinka te kollegat tiedätte tämänhetkisen tilanteen tuolla kentällä. Itse sponsoroin 11-vuotiaan nuoren pojan jalkapalloharrastusta runsaalla 100 eurolla kuukaudessa Tampereelle sen takia,

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

että jos en sponsorisi, niin hän joutuisi lopettamaan perheen taloudellisen tilanteen vuoksi sen harrastuksen.

Näinhän on aika monella nuorella tilanne tällä hetkellä. Eli seuramaksut ovat niin korkeita, pahimmillaan 500 euroa kuukaudessa jääkiekossa, että eihän siihen ole varaa tavallisilla perheillä ja varsinkaan yksinhuoltajaperheillä, jos on työttömyyttä. Eli silloin pitää isovanhempien tulla mukaan tähän hommaan. Nyt me puhumme vähän niin kuin ylätasolla tässä keskustelussa tästä asiasta.

Meillä on Seinäjoella S-Kiekko, joka pelaa jääkiekkoa Suomi-sarjassa. Siellä on NitroS-kiekko, eläkeläisten liikuntakerho, ja me olemme pitäneet kirkkokonsertteja, joittenka tuotolla annetaan stipendi vähävaraisten lasten seuramaksuihin, mutta se auttaa vain sen yhden kerran, se ei ole jatkuva tuki.

Minä sanoisin vain näin täältä ruohonjuuritasolta: mieluummin rahat seuratoiminnan tukemiseen, niin kuin edustaja Arhinmäen ollessa ministerinä, kuin sinne huippu-urheiluun. Täällä kentällä sitä rahaa tarvitaan. Huippu-urheilijat pärjäävät kyllä sponsoroinnin kautta muutenkin. [Sari Multala pyytää vastauspuheenvuoroa]

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Multala, vastauspuheenvuoro.

10.47 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tähän on pakko todeta se, että jos katsotaan huippu-urheilijoita, suurinta osaa niistä urheilijoista, jotka ammatikseen harjoittelevat, moni heistä on opiskelija, rahoittaa urheiluaan opintolainalla. Sponsorirahan saaminen on itse asiassa Suomessa todella hankalaa ja erityisesti niille nuorille urheilijoille, joiden tuloksia vielä odotetaan eli jotka ovat potentiaalisia mutta joiden on harjoiteltava yhtä paljon kuin huippujen. Suomessa itse asiassa sponsorirahamarkkinat laahaavat huomattavasti jäljessä esimerkiksi siitä, missä ollaan Ruotsissa, ja olemme aivan eri tasolla siinä, jolloin on aika erikoista sanoa, että urheilijat pärjäisivät ainoastaan sillä.

Ainakin jos omasta kokemuksestani katson tätä asiaa, niin en olisi millään päässyt huipulle ja pärjännyt, pysynyt siellä yli vuosikymmentä, jollei käytettävissä olisi ollut myös julkisen sektorin, valtion ja kunnan, ja seuran tukea.

Puhemies Paula Risikko: Nyt alkaa taas tulla lisää puheenvuoroja. Otetaan nämä lyhyet: Kosonen, Arhinmäki, Wallin ja Pauli Kiuru.

10.48 **Hanna Kosonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Voin hyvin yhtyä edustaja Multalan näkemykseen siitä, että valtion tukea kyllä tarvitaan myös huippu-urheilijoille. Ehkä vielä semmoinen yksilöurheilijan näkemys erityisesti: on nimittäin todella tutkittu, että suuri osa ihan huipulla urheilevista yksilöurheilijoista on köyhyysrajalla tulojensa suhteen, joten kaikki tuki on tärkeää.

Julkinen tuki Suomessa on suunnilleen samalla tasolla kuin muissa Pohjoismaissa, mutta niin kuin Multala tuossa juuri totesi, juurikin yritystuki on saatava mukaan vahvemmalta kokonaisuudella. Siksi näkisin erityisesti nuorilla, että siinä nivelvaiheessa, kun nuoret miettivät juuri sen läpimurron kynnyksellä, mihin elämän osa-alueeseen lähteä panostamaan, täytyy julkisen tuen olla mukana, ja siihenhän me tällä kaudella olemme satsanneetkin miljoonalla eurolla. Nämä ovat pieniä rahoja mutta saavat valtavasti aikaan. Tämä on ollut hyvin kiiteltä muutos.

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

10.49 **Paavo Arhinmäki vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puheenjohtaja! Aina sanotaan, että raha olisi se resepti, jolla suomalainen urheilu palautetaan taas menestyksen tielle. Jos se olisi, niin meidän pitäisi menestyä paremmin kuin menestyimme 10 tai 15 vuotta sitten. Nimittäin veikkausvoittovarot ovat kasvaneet tähän asti, ja itse asiassa huippu-urheilurahoituksen osuus siitä on kasvanut.

Ongelma ei ole se, että meidän julkinen rahoitus huippu-urheilulle ei olisi samalla tasolla kuin muissa Pohjoismaissa, aivan niin kuin edustaja Kosonen tässä totesi, vaan ongelma on se, että se iso gäppi tulee yksityisen puolen rahoituksesta, jos verrataan muihin Pohjoismaihin.

Erityisesti nuoret huippuvaiheeseen murtautumassa olevat urheilijat, lupaavat urheilijat ovat se joukko, joka erityisesti ei saa näitä sponsorituloja ja jolla on vaikeuksia tehdä sitä viimeistä loikkaa tai viimeistä potkaisua, jotta he nousisivat aivan huipulle, ja tähänhän nyt on yritetty löytää ratkaisua. Se on tärkeää, mutta iso kuva on tietenkin se, että lasten ja nuorten liikkumiseen pitää panostaa ja rakenteista sinne ruohonjuuritasolle.

10.51 **Harry Wallin sd** (vastauspuheenvuoro): Joo, en halunnut tästä kiistaa huippu-urheilun ja lasten liikunnan välille mutta minä kysyn vain, kuinka moni teistä kuukausittain osallistuu jonkun lapsen urheilun sponsorointiin sen takia, että jos ei tätä tekisi, niin se urheilu loppuisi. [Eduskunnasta nousee käsiä ylös] Siis meillähän on se tilanne tällä hetkellä, että kohta käy niin, että tämä yhteiskunta jakautuu siltäkin osin, että vähävaraisten perheiden lapset eivät voi osallistua kilpaurheiluun, koska ei ole varaa maksaa seuramaksuja.

Puhemies Paula Risikko: Nyt alkaa olla vähän liikaa vastauspuheenvuoroja tässä vaiheessa. Me jatkamme sitten myöhemmin, mutta täällä on nyt varattuna Kiuru Pauli, Mikkonen, Puumala ja Jarva, ja sitten mennään ministerin puheenvuoroon. Otetaan debattia sitten myöhemmin.

10.51 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Wallin toi mielenkiintoisen näkökulman ja kannatettavan näkökulman. Kaikilla ei tietenkään ole taloudellisia mahdollisuuksia lähteä tuolla tavalla tukemaan, mutta niin kuin tuossa aikaisemmassa puheenvuorossani sanoin, niin tämä vapaaehtoistyö ja se oma aika on vähintäänkin, ellei vieläkin arvokkaampaa kuin se rahallinen tuki, mitä sitten yksityiseltä henkilöltä voi odottaa ja olettaa. Tähän sponsorointiin ja yhteistyöhön liike-elämän ja muiden tahojen kanssa liittyy myös merkittäviä mahdollisuuksia. On sanottu, että me emme osaa markkinoida urheilua, osaa tehdä sponsorointia ja tällaista mielekkäällä tavalla, mutta siihen on nyt koulutusta tullut. Esimerkiksi Jyväskylän ammattikorkeakoulussa on urheilun johtamiseen ja markkinointiin liittyvä koulutusohjelma. Me puhumme osaamisesta, koulutuksesta ja sitten poikkihallinnollisesti liitetään se urheiluun ja kuntoiluun, jossa on merkittävät mahdollisuudet viedä asioita niin, että myös se euro liikkuu positiivisella tavalla eteenpäin.

10.52 **Krista Mikkonen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta tässä on tosi tärkeä näkökulma tullut esille: on aivan totta, että seuroissa harrastaminen on monelle lapselle ja monelle perheelle liian kallista ja on hyvä, että myös näitä seuratuksia on ohjattu siihen, että se myös semmoiseen harrasteenomaisempaan toimintaan, matalan kynnyksen toimintaan ohjataan, koska varsinkin silloin, kun on hyvin tavoitteellista urheilua, niin har-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

joitusmäärät ovat suuria, kisamatkat vievät paljon rahaa ja on tärkeätä, että me voimme varmistaa, että jokaisella on mahdollisuus liikkumiseen.

Olen iloinen siitä, että valiokunnan mietinnössä on nostettu nimenomaan esiin se, että sivistysvaliokunta yhtyy valtiovarainvaliokunnan arvioon siitä, että liikunnan rahoitukseen mahdollisesti syntyvää liikkumavaraa tulee kohdentaa ensisijaisesti sellaiseen liikuntatoimintaan, joka edistää kansanterveyttä ja sen myötä kansantaloutta, ja julkisen talouden näkökulmasta on olennaisempaa huolehtia kansanterveyttä edistävän liikunnan edistämisestä. Olisin kysynyt ministeriltä: tässä on nostettu Olympiakomitean rooli, jolla on tärkeä rooli terveyden ja arkiliikunnan edistäjänä, niin voisitko vähän avata tätä lisää, koska itse ajattelen, että Olympiakomitea, jossa lajiliitot ennen kaikkea ovat jäsenenä, suuntautuu kuitenkin enemmän sinne kilpa- ja huippu-urheiluunkin.

10.54 Marisanna Jarva kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä seuratoiminnasta puhuttaessa erityisen tärkeää on se, että saadaan ohjaajille, valmentajille, niin vapaaehtoisille kuin ammattimaisesti toimiville ne resurssit, koska se on sitä, mikä tarjoaa lapselle ja nuorelle mahdollisuuden siihen ohjaukseen. Se on merkittävin kustannus siellä ja siihen meidän pitää panostaa niin julkisen sektorin kuin yrityssektorin puolesta, jotta ei tarvita yksityistä sponsorointia siihen, että voidaan jokaiselle lapselle turvata vähintään yksi harrastus hänen haluamassaan lajissa.

Arvoisa puhemies! Olisin kiinnittänyt huomiota varusmiespalvelukseen, siitä on ehkä vielä vähän puhuttu. Meillä huomataan noissa testeissä ja Cooperin testeissä, että nuoren ikäpolven kunto on heikentynyt. Puolustusvoimissa tehdään tärkeää työtä tähän liittyen, että reservi pysyy hyvässä kunnossa ja saadaan se valmius siellä jo varusmiespalveluksen aikana. Mutta meillä olisi syytä käynnistää ensi kaudella kuntiin kattava kokeiluhanke, jossa kunnat tarjoaisivat ilmaiseksi ja valtion tuella ohjattua liikuntaa ennen palvelukseen astumista, että kunto saataisiin parempaan kuntoon. Ennen kaikkea aloitettaisiin tulevaisuus-kutsunnat, joihin otetaan myös naiset mukaan ja tarjotaan se liikuntaohjaus jo tarpeeksi ajoissa. Tällä on merkittävä vaikutus koko elämän kattavaan liikuntaan.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten edustaja Puumala. Otetaan sitten vielä edustaja Elomaan vastauspuheenvuoro.

10.55 Tuomo Puumala kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vielä se iso kuva: mielestäni ei ole mitään vastakkainasettelua huippu-urheilun ja liikunnan välillä, lasten ja nuorten liikunnan välillä. Molemmat tarvitsevat toinen toisiansa. Kun kansa liikkuu ja se on kaikille terveydellisesti hyvä, niin sieltä tulee myöskin niitä huippuja. Sitten kun tulee huippuja, ne ruokkivat taas uusia nuoria lähtemään mäkeen tai lähtemään kokeilemaan jalkapalloa tai jääkiekkoa tai koripalloa tai mitä tahansa. Molempia tarvitaan.

Mutta tämä edustaja Wallinin esiin nostama asia on kyllä tärkeä: miten löytäisimme vielä keinoja siihen, että harrastus myös seurassa olisi niin monelle kuin suinkin mahdollista, mielellään kaikille. Siinä nämä iltapäivät, mistä täällä puhuttiin, ovat tavattoman tärkeitä. Seurat voisivat olla toteuttamassa sitä toimintaa sieltä iltapäivissä. Ja kysyisin mielellään ministeriltä: mitä tälle yleislisenssiajatukselle kuuluu tällä hetkellä? Siis paljonhan kokeiluja on menossa siitä, että yhdellä lisenssillä voisi kokeilla tai harrastaa monenlaista, monessa seurassa. Se olisi yksi askel siihen suuntaan, että kynnys olisi mahdollisimman ma-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

tala harrastuksen aloittamiselle ja sen toteuttamiselle seurassa. Mitä voisimme tehdä tässä suhteessa vielä enemmän?

Puhemies Paula Risikko: Edustaja Elomaa, ja sen jälkeen ministeri.

10.57 Ritva Elomaa ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai se on niin, että sinne varhaiseen ikään pitää pyrkiä vaikuttamaan silloin, kun puhutaan liikkumattomuudesta, niin että perheet kasvavat siihen, että yhdessä liikutaan ihan pienestä asti ja porukalla ja se jatkuu sitten elämässä pidemmälle ihan aikuisikään asti ja siitä eteenpäin. Yksi harrastus jokaiselle vähintään, sellainenkin harrastus, mikä voi olla hintava, se pitäisi olla mahdollista kaikille lapsille, nuorille. Ja sitten ikäihmiset liikkumaan.

Huippu-urheilusta sen verran, että Suomessa yritykset ovat aika minimaalisesti vielä mukana. Sen takia huippu-urheilu tarvitsee tukea, koska me kaikki haluamme mennä sinne toreille ja turuille, kun Suomi on pärjännyt, ja se ei ilman lisärahoitusta onnistu. Rahoitus on tärkeä pointti, mutta tietysti kaikki lähtee jo sieltä lapsuudesta ja nuoruudesta, että saamme hyviä urheilijoita myös huipulle.

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministeri, olkaa hyvä. 5 minuuttia ehkä riittää.

10.58 Eurooppa-, kulttuuri- ja urheiluministeri Sampo Terho: Arvoisa puhemies! En ota tähän viimeiseen keskusteluun nyt muuta kantaa kuin vastaamalla edustaja Wallinin kysymykseen, että itsekin jaan sen saman näkemyksen kuin täällä moni muu, että huippu-urheilu ja kansanterveysliikunta eivät ole vastakkaisia asioita, vaan huippu-urheilijat innostavat meitä kaikkia liikkumaan, ja vastaavasti huippu-urheilijoita ei synny, jos ei meillä ole sitä kansanterveysliikuntaa ja jos eivät kaikki pääse yrittämään varallisuudestaan riippumatta.

Sitten keskustelun alkuvaiheessa paljon viitattiin tähän ainaiseen julkissektorin ongelmaan, että ei kai nyt vain vahingossa lisätä byrokratiaa, kun tehdään selonteko julkissektorin toimesta, että byrokratia tulisi selkeämmäksi. Kieltämättä tätä täytyy aina varoa. Parhailtaan ollaan avustusjärjestelmiä selkeyttämässä, ja monesti olen jo ministeriuralla itsekin sen kokenut, että järjestöillä on vaikeuksia tämän järjestelmän kanssa ja se johtaa takaisinperimisiin tai jopa oikeusjuttuihin pahimmillaan. Eduskuntakin minulle nimenomaan ehdotti koordinaatioelimen perustamista poikkihallinnollisuuden parantamiseksi, ja juuri näissä, kun uusia elimiä perustetaan, toisaalta niitä tarvitaan mutta toisaalta pitää varoa, ettei sitten synny tarpeetonta byrokratiaa.

Tästä päästäänkin tähän poikkihallinnollisuuteen, mitä entinen ministeri, edustaja Arhinmäki, joka on asiaan hyvin perehtynyt, ja moni muukin korosti: Edelleen se kehittämisaihe tulee varmasti myös seuraavalla vaalikaudella olemaan, ja tämänkin selonteon pohjalta — se, miten valtio, kunnat, seurakunnat, koulut, perheet saadaan mahdollisimman kattomaan yhteistyöhön, niin että nuoret pääsevät liikkumaan koulujen tiloissa silloin kun vanhemmat ovat vielä töissä, saavat jo kunnollista valmennusta siihen aikaan, ja miten kyydit ja liikuntapaikat saadaan organisoitua niin, että tämä onnistuu.

Kivelä otti esiin veikkausvarakysymyksen, joka on erittäin tärkeä tulevaisuuden kysymys. Se, että liikunta ja sen kehittäminen on niin voimakkaasti valtion puolesta sidottu veikkausvaroihin, on rajoite, joka tulee todennäköisesti hyvin lähitulevaisuudessa olemaan yhä suurempi rajoite. Jos me sitoudumme tähän ainoaan rahoituksen muotoon, tämä

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

tulee kostautumaan meidän liikunnan kehittämiseksi, joten siksi on erittäin tärkeää, että vähitellen siirrytään budjettivaroja kohti myös liikunnan edistämiseen.

Kaikkiaan keskustelusta kiitän sen rakentavaa sävyä, koska vaalikausi tunnetusti sisältää enää neljä eduskunnan työpäivää, joista tämä yksi on jo menossa, joten on erittäin tärkeää, että meidän kaikkien asenne on myönteinen siihen, että seuraavalla vaalikaudella ja hallitusneuvotteluissa otetaan nämä kysymykset eri yhteyksissä esiin huomattavasti näytävämmin kuin ne koskaan aiemmin on otettu. Nyt siihen on varmasti tilaisuus, osittain tämän selonteon, osittain tällä vaalikaudella entistä laajemmin ymmärrettyjen liikkumattomuuden kustannusten takia ja ylipäänsä sen perusteella, että täällä selvästi on se asenne puolueesta toiseen, että kaikille pitää saada entistä paremmat mahdollisuudet liikkua ja aivan erityisesti pitää löytää keinoja kannustaa ja auttaa niiden liikkumista, joilla on siihen joitain esteitä, kuten taloudellisia tai muita. Olen siis omasta puolestani hyvin iloinen tästä prosessista. Se on ollut rakentava ja hyvä ja tulee seuraavalla vaalikaudella johtamaan toivottavasti konkreettisiin toimenpiteisiin, ja osittain on jo ehtinyt johtaa tämänkin vaalikauden aikana, mitä itse olen ehtinyt laittaa liikkeelle. — Kiitoksia kaikille!

Puhemies Paula Risikko: Sitten mennään puhujalistalle.

11.01 Paavo Arhinmäki vas: Arvoisa rouva puhemies! Liikuntapoliittista selontekoa ja tätä sivistysvaliokunnan mietintöäkin itse asiassa merkittävämpi aineisto ainakin itselleni oli se tutkimuskooste, joka oli liikuntapoliittisen selonteon liitteenä. Itsekin sain siitä uutta tietoa ja uusia oivalluksia. Äärimmäisen tärkeitä, mikä mietinnössä mainitaan, on tiedolla johtaminen, se, että entistä enemmän tutkittuun tietoon perustetaan myös politiikkaa, jota tehdään liikunnassa.

Arvoisa rouva puhemies! Keskityn puheenvuorossani lasten ja nuorten liikuntaan, koska lapsena opittu liikunnallinen elämäntapa on se, joka kantaa läpi elämän. Toisaalta liikunta lapsena ja nuorena on parhaita tapoja saada ystäviä, saada kavereita, saada sosiaalisia ympyröitä, ja jos syrjäytetään varhaisessa vaiheessa liikunnasta, niin silloin syrjäytetään monella tavalla muutenkin yhteiskunnan ulkopuolelle.

Suuri ja valitettava trendi viimeisen kymmenen vuoden aikana on ollut liikunnan kallistuminen. Se näkyy suoraan siinä, että entistä useampi perhe ilmoittaa, että lasten liikkumisen, harrastamisen, esteenä on liian korkeat harrastusmaksut. Jo noin 30 prosenttia perheistä mainitsee harrastusmaksut esteenä. Tämä tarkoittaa sitä, että kysymys ei ole vain kaikkein köyhimmistä perheistä, vaan työssä käyvistä, tavallisista suomalaisista perheistä. Siksi nähdäkseni meidän kaikkein tärkein tehtävämme on pohtia, millä me huolehdimme siitä, että jokaisella lapsella on oikeus harrastukseen.

Seuratuki on tähän tärkeä elementti. Toimiessani ministerinä kasvatin seuratuken alle 2 miljoonasta 5 miljoonaan euroon. Sitä ohjataan nimenomaan seuratukena niin, että se alentaisi harrastamiskustannuksia ja mahdollistaisi jokaisen lapsen ja nuoren liikkumisen. Viime joulukuussa joululahjarahoista eduskunta nosti tuen lopulta siihen 5 miljoonaan, josta se tuli alaspäin kauteni jälkeen. Seuratukea pitää kasvattaa, aivan niin kuin tässä mietinnössä todetaankin. Sen pitää olla yksi niistä keinoista, joilla painamme alas liian korkeita harrastuskustannuksia.

Mutta seuratuki on nähdäkseni vain askel kohti pidemmälle menevää ratkaisua. Täällä muutama on nostanut jo esille puheenvuoroissa niin sanotun Islannin mallin. Islannin mallin tarkoittaa sitä, että heti koulupäivän jatkeena on harrastukset ja yhteiskunta voimak-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

kaasti tukee tätä harrastamista, niin että jokaisella lapsella on oikeus vähintään yhteen harrastukseen koulupäivän jälkeen. Se on erityisen hyvä malli myös sen vuoksi, että nyt meillä on niin, että lapset tulevat koulusta kotiin odottamaan vanhempia, jotta vanhemmat voisivat kuskata harrastuksiin. Itse asiassa sitä yhteistä aikaa jää perheelle monesti kovin vähän. Islannin mallin suomalainen versio merkitsisi sitä, että perheelle jäisi myös yhteistä aikaa enemmän. Olen hyvin tyytyväinen siihen, että oma kotikaupunkini päätti lähteä selvittämään Islannin mallin käyttöönottoa Helsingissä, sen omaa versiota.

Arvoisa rouva puhemies! Yksin harrastaminen seuroissa ei kuitenkaan riitä. Tutkimusten mukaan niistäkin lapsista ja nuorista, jotka ovat aktiivisia urheilun harrastajia seuroissa, vain noin puolet liikkuu riittävästi liikuntasuosituksiin nähden. Siksi tarvitaan liikuntaa myös muussa arjessa. Liikkuva koulu, jossa on pyritty tuomaan liikunnallisuutta koko ajan osaksi koulupäivää, on ollut menestys. Liikkuvaa koulua pitää laajentaa päiväkoteihin, toiselle asteelle ja korkea-asteelle, aivan kuten mietinnössä ja selonteossa on esitetty.

Toinen tärkeä huomio erityisesti pienten lasten osalta, mikä täältä tutkimusaineistosta nousi esille ja jonka edustaja Multala erityisesti on tuonut esille tärkeänä asiana, on se, että lasten ja vanhempien pitää liikkua yhdessä. Se on pienten lasten kohdalla sitä kaikkein parasta, kaikkein tehokkainta liikkumista. Miten me pystymme sitä tukemaan entistä enemmän? Voi olla, että vähän ennen vaaleja tämä on poliittinen itsemurha helsinkiläiselle kansanedustajalle, mutta kehun silti Turku. Turussa on Lasten liikunnan ihmemaa -konsepti, jossa yhdeksässä eri paikassa joka sunnuntai perheet pääsevät maksutta yhdessä liikkumaan, ei ohjatusti vaan yhdessä tekemällä. Tästä pitäisi kunnan kuin kunnan ottaa mallia, avata koulusalejaan sunnuntaiamuisin lapsiperheiden liikunnalle, vapaalle toimimiselle. Siellä ovat valmiina pallot, maalit, mailat, patjat, ei tarvitse kuin ovet avata, niin salit täytyvät. Tästä jätin esimerkiksi eilen Helsingin valtuustossa Helsingin osalta aloitteen.

Eli tarvitaan isoa muutosta ja erityisesti sen osalta, että jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus, oikeus ja varaa liikuntaharrastukseen.

11.07 Sari Multala kok: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Me suomalaiset liikumme tällä hetkellä aivan liian vähän. Vain yksi viidestä suomalaisesta liikkuu suositusten mukaan, ja liikkumattomuuden kustannukset lasketaan miljardeissa joka vuosi, kuten jo moneen kertaan olemme kuulleet. Tarvitaankin paljon uutta ajattelua ja uusia toimenpiteitäkin, jotta me kaikki liikkuisimme entistä enemmän.

Nyt käsittelyssä oleva sivistysvaliokunnan mietintö liikuntapoliittisesta selonteosta on ollut hyvän yhteistyön tulos, ja haluankin kiittää koko valiokuntaa tässä yhteydessä siitä hyvästä yhteistyöstä. Me kaikki jaamme yhteisen huolen liikkumattomuuden haasteista.

Arvoisa puhemies! Suomalaisen huippu-urheilun perusta on sen laaja-alaisessa toimintapohjassa. Vapaaehtoistyöllä on suuri merkitys seurojen arjessa ja ylipäätään lasten ja nuorten liikuttamisessa. Mielestäni on väärin asettaa vastakkain huippu-urheilu ja harrastaminen tai liikkuminen. Kaikkea tarvitaan: ilman sitä, että lapset ja nuoret liikkuvat arjessa omaehtoisesti yhdessä vanhempien kanssa, saati sitten päiväkodeissa ja kouluissa, meillä ei ole myöskään aktiivista seuratoimintaa, saati sitten huippu-urheilua.

Tarvitsemme kuitenkin entistä selkeämpää työnjakoa opetus- ja kulttuuriministeriön ja Olympiakomitean välillä, ja tämä prosessi onkin jo erittäin hyvin edennyt. — Itse asiassa tässä välissä siihen edustaja Mikkosen kysymykseen: Uusi Olympiakomiteahan on yhdistetty Valosta ja sitä ennen SLU:sta eli Suomen Liikunnasta ja Urheilusta, joka on kunto- ja terveysliikunnan järjestö, toki järjestäytyneen liikunnan järjestö. Olympiakomitea todella

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

nykyään edustaa sekä tätä puolta että sitten järjestäytyntä seuratoimintaa ja huippu-urheilua. Nyt käynnissä olleessa työssä ministeriön ja Olympiakomitean välillä on selkiytetty vielä sitä, että Olympiakomitea johtaa suomalaista huippu-urheilua. Se ei silti tarkoita sitä, etteivätkö nämä muut asiat olisi yhtä tärkeitä. Ja erityisesti siis Olympiakomitean huippu-urheiluyksikkö on se, jolle huippu-urheilun johtaminen kuuluu.

Selonteon ansiona voidaan pitää myös sitä, että liikunnan rahoitustarve on tunnustettu ja tunnustettu. Valtion huippu-urheilun rahoitusta esitetään lisättäväksi 2020-luvulla olympiarahaston pääomittamisen kautta ja koko liikunnan ja urheilun rahoitusta budjetin avaamisen kautta ja poikkihallinnollisuuden keinoin. Valiokunnan saamien asiantuntijalausuntojen perusteella liikunnan kokonaisrahoitusta tulee pyrkiä vahvistamaan siten, että vuoteen 2030 mennessä huippu-urheilun rahoitus on kasvanut vuositasolla noin 30 miljoonaa euroa. Ja kun otetaan kaikki nämä toimenpiteet, joita liikuntapoliittisessa selonteossa esitetään eri vuosille, puhutaan satojen miljoonien panostuksista. Tulevan hallituksen tehtäväksi jääkin pohtia, millä aikataululla ja missä järjestyksessä näitä esitettyjä toimenpiteitä voidaan toteuttaa.

Kuten edeltävä puhuja totesi, kaikista vaikuttavin tapa, jolla liikunnalliset elämäntavat muodostuvat, on ihan varhaislapsuudessa yhdessä vanhempien kanssa harrastettu liikkuminen ja liikunta. Sen vuoksi koen, että erityisen tärkeää olisi vielä vahvistaa neuvoloiden roolia liikunnan merkityksen esiintuojana ja lisäksi huolehtia siitä, että nyt aloitettu pilotti varhaiskasvatuksessa vakinaistetaan ja sitä laajennetaan ensi vaalikaudella koskemaan kaikkea varhaiskasvatusta, sillä jo siellä varhaiskasvatuksessa ja varhaiskasvatusikäisten lasten keskuudessa ne liikuntatottumukset syntyvät. Sen lisäksi Liikkuva koulu -toimintamalli on hyvä vakinaistaa, ja sitä tehdäänkin jo monissa kunnissa. Liikkuva opiskelu toisella asteella ja korkea-asteella on myös otettava tosissaan, sillä, kuten muutkin aikuiset, myös opiskelijat liikkuvat liian vähän.

Se, mikä olisi äärimmäisen tärkeä vaikuttava toimenpide, johon toivon myös tätä poikkihallinnollista otetta, on se, että erityisesti terveyden edistämisen puolella ja myös sairaanhoidon puolella ennaltaehkäisevää terveydenhuoltoa vahvistetaan niin, että myös terveydenhuollon ammattilaiset koulutetaan ymmärtämään liikunnan, liikkumisen merkitysentistä kokonaisvaltaisemmin terveyden edistämisessä.

11.12 Timo Heinonen kok: Arvoisa puhemies! Hyvät edustajakollegat ja muut paikalliolijat! On hieno hetki, että eduskunnassa käsitellään liikuntapoliittista selontekoa, laaja-alaista asiakirjaa, joka katsoo liikuntaa ja urheilua laajasti koko niiden vaikutuspiiristä. Niin kuin täällä tänään on todettu, Suomi tarvitsee lisää liikuntaa. Meidän liikkumattomuuden, istumisen ja paikallaolon kustannukset ovat tänä päivänä jo suuremmat kuin itse asiassa kuntien liikuntabudjetit yhteensä, ja sen takia tätä suuntaa kannattaa kyllä kääntää ja lähteä vaikkapa jokaisen kunnan kohdalla kilpailemaan siitä Suomen liikkuvimman kunnan tittelistä.

Kuntoliikunta on tärkeässä osassa tässä kokonaisuudessa, ja pidän erittäin tärkeänä, että yhdyskuntasuunnittelussa tähän kiinnitetään huomiota. Olen itse saanut olla 12 vuotta valtion liikuntaneuvostossa ja vetää myös sen rakentamisjaostoa, ja jäi kerran mieleen erään asiantuntijan toteamus: ”Oletteko kiinnittäneet huomiota, että kun rakennetaan päiväkotia tai koulu, niin yleensä se lähin paras paikka varataan aikuisten parkkipaikalle? Eivätkö autot voisi olla piirun verran kauempana? Otettaisiin se piha aktiivisen liikunnan ja toiminnan käyttöön.” Minun mielestäni huomionarvoinen juttu.

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

Tai toisena se, tarvitseeko koulubussin — tai tietysti vanhempien yleensäkin — tuoda lapsia ainakaan läheltä sinne kouluun, mutta jos tuodaan, niin voisiko se jättöpaikka olla-kin turvallisen tien päässä, esimerkiksi pyörätien päässä, vaikkapa puolen kilometrin päässä. Saisimme jälleen sitä omaa liikuntaa kuin huomaamatta niihin päiviin.

Ja lähiliikuntapaikat on yksi. Itse toivon, että tulevaisuudessa jokaisen liikuntahankkeen yhteydessä, kun rakennetaan jäähalleja, palloiluhalleja, koulujen liikuntasaleja, aina tehtäisiin myös lähiliikuntapaikka, muutama teline, jotka palvelisivat myös esimerkiksi lämmitelyssä ja oman vuoron käynnistämässä. Olisi muuten edullista ja järkevää panostamista helppoon lähiliikuntaan.

Täällä on puhuttu paljon Liikkuvasta koulusta. Sitä on laajennettu nyt toiselle asteelle ja varhaiskasvatukseen. Minun mielestäni tavoitteena pitää olla liikkuva elämäntapa -ajattelu Suomessa, ja siihen tämä kaikki varmasti tähtää. Harrastustakuu, seuratuksi, harrastuspassi, Suomen malli Islannin mallista — ne ovat tänään olleet monta kertaa esillä ja varmasti kaikkien yhdessä jakamia. Ja liikuntavaikutusten arviointi on sellainen, joka kannattaisi jokaisessa kunnassa ottaa käyttöön eli miettiä joka kerta, kun joitain ratkaisuja tehdään, lisäävätkö ne liikuntaa ja liikunnan mahdollisuuksia vai vähentävätkö ne niitä.

Urheilu ja huippu-urheilu tulevat sitten tämän seurana. Urheilijoiden ja valmentajien asemaa uran aikana pitää pystyä vahvistamaan mutta myös uran jälkeen. Alleviivaan myös, että urheilijoiden rinnalla valmentajien asema on tässä tärkeä. Tästä urheilusta yleisesti on tänään puhuttu, ja pidän myös itse myönteisenä sitä kehitystä, että raha menisi entistä tehokkaammin sinne urheilijoille, urheiluseuroille, mutta myös sitä niin sanottua höntsäliikuntaa tarvitaan. Eli kaikki urheilu ei esimerkiksi murrosikäisillä pojilla tai tytöillä saa tähdätä liian tiukkaan harjoitteluvaihtoehtoon vaan myös esimerkiksi siihen, että jotkut vuorot ovat vähän niin kuin rennommankin pelaamisen ja pelailun käytettävissä.

Arvoisa puhemies! Pidän tärkeänä sitä, että urheilun ja liikunnan arvonlisäverot alennetaan 10 prosentin alempaan verokantaan. Tällä hetkellä osahan on vähän sattumanvaraisesti yleisessä 24 prosentin verokannassa, ja minun mielestäni ei ole mitään syytä jatkossa olla näin, sillä liikunnan ja harrastamisen kustannukset nousevat 14 prosenttia, jos ne joutuvat tuohon ylempään arvonlisäverokantaan.

Ja pidän tärkeänä sitä, että myös eduskunnassa varsin yksimielisesti olemme kantaneet huolta Veikkauksen tulevaisuudesta, sillä Veikkauksen tuotoilla meillä rahoitetaan tällä hetkellä urheilu, liikunta mutta myös nuorisotyö, kulttuuri, taide isoilta osin. Veikkauksen toiminnan turvaaminen on ensiarvoisen tärkeää tulevan kevään hallitusohjelmanneuvotte- luissa, ja minun mielestäni nyt pitäisi myös Poliisihallituksessa sääntelyn ja valvonnan ratkaisuja kohdentaa ennen muuta ulkomaalaiseen peliyhtiöihin, niiden mainontaan Suomessa meidän tv-kanaviemme ja Suomeen välitettävien tv-kanavien mutta myös esimerkiksi internetin erilaisten kanavien kautta. Eli ei säädellä omaa Veikkaustamme hengiltä — se on hyvä, lypsävä lehmä — vaan laitetaan ne panokset ennen muuta sinne ulkomaiseen lait- tomaan toimintaan, jota Suomen lainsäädäntö ei salli. — Kiitos.

11.18 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Nyt tämä liikuntapoliittinen selonteko ja myöhemmin käsiteltävä tietopolitiikan selonteko antoivat sivistysvaliokunnan jäsenille suuren ilonaiheen saada kuunnella merkittäviä asiantuntijoita. Opimme paljon ja saimme paljon uutta.

Haluan myöskin kiittää tässä yhteydessä, kun työmme on päättymässä kohta, sivistys- valiokunnan puheenjohtaja Tuomo Puumalaa ja valiokunnan varapuheenjohtaja Sari Mul-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

talaa hyvästä työstä ja yhteistyöstä, josta nyt tavallaan malliesimerkkinä on tämä liikunta-poliittisen selonteon mietintö. Samassa yhteydessä haluan kyllä myöskin kiittää sosiaali-demokraattisia valiokuntaryhmän jäseniä, Eeva-Johanna Elorantaa ja Pilvi Torstia, hyvästä yhteistyöstä, jonka jälki myöskin tässä yhteydessä näkyy.

Näistä erinomaisista asiantuntijoista minulla on tässä edessäni professori Itkosen lausunto, jossa hän nosti myöskin mielenkiintoisella tavalla liikkumisen polarisaation esille jakamalla liikkujat neljään ryhmään: himoliikkujiin, aktiiviliikkujiin, satunnaisliikkujiin ja niukkasliikkujiin — huomatkaa, niukkasliikkujiin. Siis emme saa enää puhua ja käyttää termiä ”liikkumattomat”. Kukaan ei ole liikkumaton, toivottavasti, tämän jälkeen. Hän myöskin totesi, että tutkimukset ovat osoittaneet, että sosioekonominen asema ja koulutus vaikuttavat liikunnan määrään. Etenkin taloudellisen pääoman puute vaikuttaa liikunnan harrastamiseen.

Valiokuntakin päätyi yksimielisesti toteamaan sen, että selkeä linjauksemme on se, että tuetaan kaikin tavoin matalan kynnyksen liikunnan järjestämistä. Ja täytyy sanoa, että henkilökohtaisesti, vaikka arkiliikunta-käsite ja koko arkiliikunnan merkitys on tietysti itselleni ollut selvä jo pitkän aikaa, niin oikeastaan tämän asiantuntijakuulemisen yhteydessä vain vahvistui ja syveni käsitys arkiliikunnan merkityksestä.

Myöskin mielelläni totean tämän valiokunnan lausuman, jossa nostetaan vahvasti esille liikunnan edistäminen erityisesti niissä oppilas- ja opiskelijaryhmissä, jotka liikkuvat kaikkein vähiten. Jo kommenttipuheenvuorossani tunti sitten viittasin esimerkiksi ammatillisissa oppilaitoksissa opiskeleviin. Minua on harmittanut myöskin se, nyt kun on todettu, että on paljon näitä luppotunteja, jopa päiviä, ettei ole ainakaan aktiivisesti järjestettyä opiskelua, eikä esimerkiksi voimallisemmin voitaisi silloin käyttää aikaa myöskin ohjattuun liikkumiseen ja kunnan parantamiseen ja ylläpitämiseen.

Myöskin valiokunta, suoraan tai epäsuorasti, ottaa vahvasti kantaa tällaiseen koulupäivän yhteyteen järjestettävään liikunta- ja myös kulttuuritoimintaan. Tämä on käytännössä ihan yksi yhteen sosiaalidemokraattien tulevaisuuslinjan kanssa. SDP:n tavoitteenahan on aamu- ja iltapäivätoiminnan uudistaminen vähintäänkin tämän Islannin mallin hengessä niin, että tehdään joustava koulupäivä. Harrastusten järjestämiseen voivat siis osallistua yhteistyössä kouluhenkilökunta, taiteen ja kulttuurin tuottajat ja liikunta- ja nuorisjärjestöt, mutta vastuu joustavasta koulupäivästä kuitenkin kuuluu kunnille, joilla tulee tällainen kokonaisvastuu olla toiminnan järjestämisestä ja myöskin toiminnan laadusta. Tätä tuki myöskin oma lajiliitonni, Suomen Palloliitto, joka kirjallisessa lausunnossaan totesi: ”Visiona tulisi olla, että erityisesti alakouluikäisillä lapsilla mutta myös nuorillakin kaikki seuratoiminta voisi toteutua pääosin koulupäivän iltapäivän aikana ennen kello 16—17:ta.” Eli on laaja yhteinen tahto siitä, että koulupäivää kehitetään tämänsuuntaisesti, ja pidän myöskin itse sitä erinomaisen tärkeänä asiana.

11.24 Kari Kulmala sin: Arvoisa rouva puhemies! Hienoa, että ministeri Terhon ansiosta eduskunta saa nyt käsiteltäväkseen historian ensimmäisen liikuntapoliittisen selonteon. Seuraavan hallituksen on hyvä jatkaa tästä työtä liikkumisen edistämiseksi. Liian vähäinen liikkuminen aiheuttaa yhteiskunnalle mittavat kustannukset, samaa luokkaa kuin työttömyys. Tämä hallitus on saanut työttömyyttä vähennettyä, seuraavan hallituksen on taruttava toimeen liikkumattomuuden vähentämiseksi.

Tässä selonteossa on tuotu hyvin esiin liikuntaan liittyviä kokonaisuuksia. Pidän erityisesti kohdasta, missä mainitaan, että hallitus edistää aktiivisesti koulujen, liikunta- ynnä

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

muiden seurojen ja muun kolmannen sektorin toimijoiden kanssa yhteistyössä järjestettävää koulupäivän jälkeistä kerho- ja harrastustoimintaa ja harrastustakuun toteutumista kaikille lapsille ja nuorille perheen taloudellisesta tilanteesta riippumatta. Mielestäni tämä on yksi selonteon tärkeimmistä kohdista.

Toinen tärkeä kohta on huomioida, että hallitus etsii keinoja urheilijoiden sekä ammatti- ja vapaaehtoisvalmentajien taloudellisen aseman kehittämiseksi ja parantamiseksi. Työ nuoren saamiseksi huipulle alkaa yleensä vapaaehtoisista valmentajista. On helppo ottaa urheilija hoiviinsa siinä vaiheessa, kun joku on ensin kasvattanut hänet lähes huipulle.

Tällä kaudella on saatu muutama aikaansaannos liikunnan saralla tämän selonteon lisäksi, muun muassa harrastuspassi. Harrastuspassi on kaikille yläkoululaisille suunnattu puhelimeen ladattava sovellus, jonka avulla nuori voi löytää mieluisan harrastuksen. Sovellukseen voidaan ladata esimerkiksi maksuttomia harrastuksen kokeilukertoja, jatkuvia harrastuksia, pääsylippuja sekä muita etuja. Harrastuspassin sisältöjä voivat kuntien lisäksi tarjota yritykset, säätiöt, sosiaali- ja terveystoimi ja yhdistykset.

Myös tunti liikuntaa päivässä on hyvä uudistus. Hallitus laajensi Liikkuva koulu -hankkeen valtakunnalliseksi peruskoulujen ja toisen asteen osalta. Mielestäni nämä uudistukset ovat enemmän kuin hyviä uudistuksia.

Itse olen ymmärtänyt, että liikunta on ikuista, kestää koko elämän. Meidän kansanedustajien tulisi olla tässä esimerkkinä muille. Itse olen paininut SM-tasolla viidellä vuosikymmenellä, ja seuraavat SM-kisat ovat huhtikuussa. Tervetuloa katsomaan! [Naurua — Jukka Gustafsson: Missä ovat?]

11.26 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Liikuntapoliittisessa selonteossa ja myös sivistysvaliokunnan mietinnössä tuodaan esille hyvin liikkumattomuuden hinta ja toisaalta myös ne liikunnan terveysvaikutukset. Liikkumattomuuden vuosittaiset yhteiskunnalliset kustannukset ovat useita miljardeja euroja. Liikunnan edistäminen on merkittävä hyvinvointi-investointi, johon sijoitetut eurot tulevat moninkertaisesti takaisin, ja siksi puhumme tänään erittäin tärkeästä asiasta.

Ketään ei voi pakottaa liikkumaan, mutta voimme tehdä nykyistä enemmän panostuksia sen mahdollistamiseen, että liikuntaa on tarjolla kattavasti elämänkulun kaikissa vaiheissa ja siellä, missä ihmiset muutoinkin ovat, eli varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa, toisen asteen oppilaitoksissa, korkeakouluissa, Puolustusvoimissa, työelämässä, sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa sekä vanhustenpalveluissa. Tärkeää on liikunnallisen elämäntavan herättäminen lapsuudessa ja sen jatkuminen vanhuuteen saakka.

Valitettavasti tämä periaate ei toteudu riittävästi ja otan tässä esimerkiksi ikäihmisten kotiin vietävät palvelut, eli ne ikäihmiset, jotka ovat siellä omassa kodissaan. Yksi kaikkein tärkeimmistä kotihoidon kehittämisen kohteista tulisi olla kuntouttavan työn lisääminen ja kuntouttavan työn kivijalkana on arjen askareet sekä ulkoilu ja liikunta. Lisäksi toki tarvitaan erilaisia avokuntoutusmahdollisuuksia ja kuntouttavaa päivätoimintaa, mutta kaiken perustana on ulkoilu ja liikunta.

Tällä hetkellä hoidon ja hoivan suunnittelu kotihoidossa lähtee siitä, minkälaisia valmiita palvelurakenteita, esimerkiksi kauppa- ja ateriapalvelut, henkilölle voidaan järjestää, eikä siitä, miten tuetaan toimintakykyä. Professori Taina Rantasen tutkimuksen mukaan kotiin tuotavat palvelut alentavat ikäihmisen aktiivisuutta ja asiointia. Niiden sijasta ikäihmisiä on autettava ulos liikkumaan, ulkoilemaan ja harrastamaan, sillä ne ovat ikäihmisen fyysisen, psyykkisen ja kognitiivisen toimintakyvyn ylläpitämisessä tärkeimpiä asioita.

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

Kaikkalainen kotoa lähteminen on ikäihmiselle psyykkisen, sosiaalisen ja fyysisen toimintakyvyn kannalta ehdottoman tärkeää. Moni ikäihminen ei välttämättä halua lähteä muuten vain kävelemään, mutta jos lähdetään käymään kaupassa tai konsertissa, niin asia muuttuukin toisenlaiseksi. Kotoa pois lähtemisen pitäisi olla säännöllistä, sillä selvityksessä on todettu, että mitä pidempään ikäihminen on ollut käymättä ulkona, sen vaikeammaksi se hänelle myös psyykkisesti tulee.

Tutkimuksissa on tullut myös esille se, että siinä vaiheessa, kun ulkona liikkuminen loppuu, otetaan pitkä askel kohti kotoa palveluasumiseen muuttamista. Kuljetuspalveluiden avulla ikääntyneellä on mahdollisuus asioida, osallistua ja hoitaa sosiaalisia suhteita. Sosiaalihuoltolain mukaisten matkojen myöntämistä ikääntyneille tulee vahvistaa ja siten varmistaa, että ikääntyneet voivat näitä palveluita käyttää. Kuljetuspalveluiden esteet eivät saa olla esteenä niiden käytölle. Henkilökohtainen avustaja mahdollistaa yksinäisille, monisairaille, ikääntyneille osallisuuden sekä hyvän ja toimivan arjen. Liikkumista voidaan edistää jäämällä taksista hiukan aikaisemmin pois ja kävellä vaikka osa matkasta konserttiin tai kauppaan. Myös yhteisökodissa asuvilla ikäihmisillä tulee olla oikeus liikkumiseen ja harrastamiseen yhteisökodin ulkopuolella.

Arvoisa puhemies! Terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu kunnille, joten tässä asiassa on katsottava myös kuntiin päin. Valitettavasti monissa kunnissa ei ole terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä otettu riittävän vakavasti ja esimerkiksi terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen johtaminen ei tunnu kuuluvan kenellekään. Kunnissa vannotaan poikkihallinnollisen yhteistyön nimiin, mutta jos kukaan ei johda ja ohjaa tätä poikkihallinnollista yhteistyötä, niin se ei toteudu. Lisäksi monissa kunnissa liikuntatoimeen varatuista määrärahoista suurin osa käytetään kiinteäluonteisiin kuluihin, kuten tilavuokriin, henkilöstöön, koneisiin ja niin edelleen. Eli liikuntatoimi ylläpitää kiinteitä rakenteita.

Lopuista rahoista suurin yksittäinen kuluerä voi olla urheiluseurojen avustukset. Lisäksi kunnallisen liikuntatoimen palvelut on rakennettu vahvasti urheiluseuratoiminnan ympärille. Tässä ei ole siis mitään pahaa, mutta vaikuttavuuden kannalta panostuksia tulisi ohjata järjestäytyneen urheiluseuratoiminnan ulkopuolella olevien liikkumisen aktivointiin, eli niihin, jotka eivät aktiivisesti hakeudu liikuntaharrastusten pariin. Liikkuminen on polarisoitunut entistä selkeämmin, mutta kunnat ja niiden liikuntatoimet ovat liian usein kiinni toimenpiteissä, joilla edistetään terveytensä kannalta jo muutenkin riittävästi liikkuvien toimintaa. Meillä on siis joka tasolla vielä paljon tehtävää.

11.32 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Minäkin haluan yhtyä kiitoksiin ensinnäkin tästä keskustelusta, mutta myös valiokunnalle erityiskiitos hyvästä mietinnöstä ja ministerille siitä, että saimme tämän liikuntapoliittisen selonteon tänne saliin viimein keskusteltavaksi.

Arvoisa puhemies! Jos ruvetaan katsomaan tätä asiaa vähän isommalla pensselillä, niin yksi viidesosa suomalaisista lapsista jo kouluun tullessaan on ylipainoisia. Tämä on mielestäni väärin näitä lapsia kohtaan, ja sille on tehtävä jotain. Meidän täytyy jo neuvolajärjestelmissä ja varhaiskasvatusoppilaitoksissa pystyä parempaan työhön. Monta kertaa varhaiskasvatuksessa päiväkodeissa opettajat eivät ole pedagogisesti lahjakkaita näitä lapsia liikuttamaan, tai sitten paikat siellä eivät ole liikuntaystävällisiä, joten tässä on paljon kehitettävää.

Jo lähes puolet lapsista ja nuorista ja heidän vanhemmistaan pitää liikkumista liian kalliina. Se on totaalisen väärin tätä yhteiskuntaa kohtaan. Dropout-ilmiö alkaa nykyään jo

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

11—13-vuotiaana, iässä jolloin nämä lapset eivät edes ole oppineet sitä liikunnallista elämäntapaa, toisin kuin jos dropout olisi vaikka 15—17 vuoden iässä, he olisivat oppineet liikunnallisen elämäntavan ja se siis jollain lailla juurtuisi heidän tulevaan elämäänsä. Myös se fakta, että noin puolet harrastuksissakin olevista lapsista ei liiku tarpeeksi terveytensä kannalta, on äärimmäisen huolestuttava.

Oikeastaan näistä syistä me teimme tällä kaudella tämän Liikkuva koulu -hankkeen, joka on ollut menestystarina. Sen takia sitä olisi ehdottomasti laajennettava ensi kaudella sekä korkeakouluihin että varhaiskasvatukseen ja varsinkin sinne ammatilliselle puolelle, koska siellä sitä liikuntaa ei juurikaan ole.

Sitten pitäisi ihan yhteiskunnallisesti keskustella semmoisista asioista, että kun mennään yläkouluun, niin siellä se liikunta loppuu. Itse asiassa paras keino yläkoululaisille liikunnan lisäämiseen on se, että meillä on yhtenäiskouluja. Silloin he vielä näkevät näitä nuoria, lapsia siellä liikkumassa, joten se liikkuminen heillekään ei tule kynnykseksi.

Valtiolla ja kunnilla toki on suuri merkitys tämän poikkihallinnollisuuden kanssa. On selvää, että tässä pitää eri ministeriöiden tehdä paljon parempaa yhteistyötä jatkossa. Mielestäni tämä vaikutusten arviointi tietyissä eri lakikokonaisuuksissa olisi hyvin tärkeää, niin että siellä otetaan vahvasti jatkossa myös liikunta yhdeksi tarkastelun aiheeksi.

Se, että me valtion liikuntaneuvostosta vuosittain annamme rahaa liitoille tietämättä oikein, kuinka paljon sieltä loppujen lopuksi päätyy sinne ruohonjuuritasolle ja nimenomaan siihen, että harrastaminen ei kallistuisi, on ongelmallista meille. Toivoisinkin, että saataisiin järeämpiä työkaluja siihen, että me pystyisimme seuraamaan sitä, mihin rahat päätyvät, ja nimenomaan harrastamisen kalleus olisi yksi niistä lähtökohdista, millä näitä rahoja jaetaan. Näin pystyisimme ehkä sitten sitä harrastamisen hintaa painamaan alaspäin.

Verotuksesta on puhuttu täällä paljon. Henkilökohtaisesti en ymmärrä sitä, että kun liikuntayrittäjä pitää joogatuntia kymmenelle ihmiselle ja liikuttaa kättä vaikka sen koko tunnin, niin alvi on alempi, ja sitten kun sama liikuntayrittäjä liikuttaa niitä samaa kymmentä henkilöä seuraavan tunnin tennismaila kädessä, niin alvi nousee. Tähän pitäisi kyllä saada selkeästi jonkunlainen roti jatkossa. [Jukka Gustafsson: Kannatetaan! — Hanna Kosonen: Kannatetaan!]

Tällä hetkellä vedän valtioneuvoston ennakointijaostoa, ja valitettavasti mikään ei indikoi sitä, että liikunta lisääntyisi jatkossa, päinvastoin siellä kaikki indikaattorit näyttävät siihen suuntaan, että liikunta jatkossakin tulee olemaan laskusuunnassa. 1970-luvulla Cooperin testissä Puolustusvoimissa varusmiehet juoksivat noin 2 800 metriä, nyt se on hiukan päälle 2 200 metriä. Mitä se on 20 vuoden päästä? Kuinka nämä ihmiset jaksavat yhä hektisemmässä työelämässä yhä pidempiä työuria, jos tämä on trendi? Tämä on nähty myös jo noin 30-vuotiailla mielenterveysongelmina: heillä ei ole tätä liikunnallista taustaa siellä takana ja he ovat sairastuneet paljon aikaisemmin kuin edelliset sukupolvet.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä liikkumattomuuden hinta vuosittain on noin 3,2—7,5 miljardia. Olisi hyvä tietää, missä se kipuraja tässäkin eduskunnassa menee, niin että me aidosti rupeaisimme keskustelemaan tästä aiheesta, koska tässä tulee semmoinen pommi, että meidän yhteiskuntamme ei tätä jatkossa kestä.

11.37 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä sivistysvaliokunnan näkemykseen siitä, että liikuntapoliittinen selonteko on tärkeä avaus suomalaisen liikuntapoliitiikan kehittämiseksi, ja myös kiittää sivistysvaliokunnan puheenjohtajaa ja edustajia siitä, että saatiin hyvä mietintö. Siinä nostetaan esille lukuisia kehittämiskohtia. Tämä selonteko

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

onkin hyvä paperi, josta tuleva hallitus saa kattavan evästyksen konkreettisten suunnitelmien laatimiseen liikkeen edistämiseksi.

Suomenhan piti olla maailman liikkuvin kansakunta vuoteen 2020 mennessä. Tämä tavoite on kyllä valitettavasti ainakin kierroksen verran karussa. Nyt olisi tärkeää, että vaalien jälkeinen hallitus kirjaa ohjelmaansa selvät sävelet liikuntapolitiikan osalta ja ryhtyy konkreettisiin toimiin selonteossa mainittujen kehittämiskohteiden ja muiden haasteiden voittamiseksi.

Uskon vahvasti, että liikunnan edistämiseen löytyy hyvin tahtoa yli puoluerajojen. Nyt kun sote-uudistus meni nurin ja hallitus sen mukana, tarvitaan entistä kipeämmin konkreettisia toimia, joilla voidaan saada aikaan mittaviakin säästöjä esimerkiksi juuri terveydenhuollon alalla. Terveydenhuollon kustannukset ovat nousseet tällä vuosituhanella tuntuvasti. Taloudellisen puolen lisäksi liikunnalla on valtaisa merkitys kasvatuksen ja yhdessä tekemisen sekä ihmisten vireyden kannalta.

Me perussuomalaiset olemme kannattaneet panostuksia liikunnan edistämiseen jo pitkään. Näin entisenä ammattiuheilijana ja hyvinvointialalla töitä tehneenä tuntuu hyvältä, kun puolueemme näkee liikunnan olevan keino lisätä suomalaisten hyvinvointia ja saavuttaa tuntuvia säästöjä terveyspuolen menoista.

Liikkeen kokonaisuuden vähenemisen lisäksi Suomen keskeinen haaste on se, että osa meidän nuoristamme varsinkin ja ihmisistä, kansalaisista, yleensä liikkuu hyvin paljon, mutta erittäin suuri osa ei liiku ollenkaan tai ei liiku tarpeeksi. Tämä on keskeinen ongelma ratkottavaksi seuraavalle hallitukselle.

Liikkumattomuuden taustalla vaikuttaa monen monta syytä. Rahanpuute on yksi niistä. Vähävaraisten perheiden ja lasten tukeminen on yksi konkreettinen keino vastata tähän haasteeseen. Perussuomalaiset ovatkin ehdottaneet harrastustakuuta, joka mahdollistaisi ainakin yhden mieluisan harrastuksen lapsille ja nuorille. Perheiden tukemisen lisäksi seuroja tukemalla voidaan vaikuttaa jonkin verran harrastamisen hintaan. Seuratukien avulla voidaan myös ohjata seuroja järjestämään entistä enemmän matalan kynnyksen toimintaa ja kannustaa edullisempien harrastusvaihtoehtojen järjestämiseen. Tarvitaan panostuksia matalan kynnyksen liikuntatoimintojen järjestämiseen. Alueelliset erot ovat varsin suuria liikuntamahdollisuuksien osalta. Tässäkin asiassa valtion on puututtava peliin ja pyrittävä siihen suuntaan, että liikuntapalveluiden osalta suomalaiset olisivat mahdollisimman tasa-vertaisessa asemassa postinumerosta riippumatta. Esimerkiksi jo olemassa olevia kyläkenttiä ei pidä päästää rapistumaan pienten säästöjen takia.

Selonteossa on nostettu esille myös liikunnallisen elintapaohjauksen edistäminen ja liikuntaneuvontaa. Perussuomalaiset kannattavat myös tavoitetta terävöittää kuntien liikuntaneuvontaa, ja olen itse laatinut useita kirjallisia kysymyksiä muun muassa personal trainereiden palkkaamisesta kuntiin.

Liikuntapoliittisessa päätöksenteossa pitää muistaa, että kaikki liikunta on hyvää liikuntaa. Tämä tarkoittaa panostuksia selvän urheiluseuratoiminnan ja liikuntapaikkarakentamisen lisäksi myös esimerkiksi työmatkapyöräilyä tai -kävelyn edistämiseen. Erityisesti terveydenhuollon ja liikuntapuolen yhteistyötä on tiivistettävä kaikilla eri päätöksenteon tasoilla. Selonteossa ehdotettu yhden, valtioneuvoston nimittämän ja opetus- ja kulttuuriministeriön johtaman liikuntapolitiikan koordinaatioelimen perustaminen on hyvä ajatus, jolla voitaisiin selkeyttää ja tehostaa poikkihallinnollista yhteistyötä. Se on kuitenkin kaiken avain.

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

Suomalainen huippu-urheilu ei ole parhaassa mahdollisessa vauhdissa arvokisamennestyksellä mitattuna. Selonteossa nostetaan esille järjestöjohtoisen ja valtiojohtoisen huippu-urheilujärjestelmämme ongelmia sekä lisärahoituksen tarve. Hyvä, että ongelmia on alettu tunnistaa ja myöntää, mutta niitä on lähdettävä toden teolla korjaamaan heti.

Liikunta tarvitsee lisää rahoitusta. Perussuomalaiset suhtautuvat myönteisesti myös liikunnan pysyvään rahoittamiseen valtion budjetista veikkausvoittovarojen lisäksi tulevaisuudessa. Tätä on alettava selvittämään pikaisesti. Ylipäätään liikuntaan satsatut eurot kyllä maksavat itsensä takaisin. Olen ilman muuta valtion liikuntabudjetin tuntuvan korottamisen kannalla. Jos voidaan saavuttaa miljardisäästöjä, niin kannattaa investoida satoja miljoonia.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Olemme huolissamme lisääntyvistä mielen terveysongelmista, yksinäisyydestä, kiusaamisesta ja syrjäytymisestä. Me tarvitsemme yhteisöllisyyden tunteen lisäämistä, ja yksi lääke tähän on liikkumisen lisääminen ja vapaaehtoistyön arvostaminen entistä enemmän ja myös byrokratian vähentäminen siinä.

Kaiken kaikkiaan selonteossa on tuotu hyvin esille suomalaisen liikunnan nykytila ja sen haasteet. Toivon, että tämä selonteko terästä liikuntapolitiikkaan paneutumista myös täällä eduskunnassa tulevalla kaudella. — Kiitos.

11.43 Ari Torniainen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Suomi on urheilumaa ja suomalaiset urheilukansaa. Silti kaikki tutkimukset osoittavat, että me liikumme aivan liian vähän. Se on valitettavaa, sillä liikunta vaikuttaa positiivisesti sairauksien ennaltaehkäisyyn, terveydenhuoltoon ja kuntoutukseen ja liikunnalla tai oikeastaan liikkumattomuudella on myös suuret taloudelliset vaikutukset suomalaiselle yhteiskunnalle.

Nyt käsittelyssä on ensimmäinen valtioneuvoston laatima liikuntapoliittinen selonteko, joka sisältää monia toimenpide-ehdotuksia liikunnan lisäämiseksi ja myöskin urheilun kehittämiseksi. Tärkeän kuntoliikunnan lisäksi tavoitteena on kääntää suomalainen huippu-urheilu jälleen menestyksen tielle. Se on hyvä asia.

Konkreettisista esityksistä huomionarvoinen on muun muassa liikunnan opetuksen määrän nostaminen peruskouluissa vaiheittain 2020-luvulla siten, että koulutetun opettajan vetämä liikuntatunti on vähintään kolmena päivänä viikossa koko ala-asteen ajan. Samoin myöskin Liikkuva koulu -hankkeen laajentaminen toiselle asteelle jossain muodossa ja myöskin korkeakouluasteelle on erittäin tärkeää. Tärkeää on myöskin se, että yritys- ja elinkeinoelämässä työnantajat huomaavat, että liikkuvat työntekijät ovat tärkeä voimavara yrityksille.

Selonteossa esitettävä huippu-urheilun johtamisvastuu siirtyisi Olympiakomitean huippu-urheiluyksikköön ja perustettavaan olympiarahastoon, ja valtio tekee 20 miljoonan euron sijoituksen siihen. Mielestäni valtakunnallisten liikuntajärjestöjen ja lajiliittojen järjestelmää tulee yksinkertaistaa niin, että huippu-urheilua voidaan myös tukea joustavammin tulevaisuudessa.

Hyvää liikuntapoliittisessa selonteossa on myöskin se, että siinä on huomioitu liikunta- ja paikkarakentamisen tärkeys. Liikkuminen onkin tehtävä mahdollisimman helpoksi. Sen mahdollistavat hyvät lähiliikuntapaikat, urheilupaikat, ulkoilureitit ja muut monipuoliset mahdollisuudet, ja tässä myöskin yhdyskuntasuunnittelu on tärkeä asia. Kunnat voivat olla edesauttamassa ulkoilureittien ja kevyen liikenteen väylien rakentamisessa ja suunnittelussa. Se on tärkeää myöskin tulevaisuudessa.

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

Liikuntaan ja urheiluun kannattaa aina panostaa, ja mikä tässäkin keskustelussa on tullut esille, niin kuntoliikuntaa ja huippu-urheilua ei saa asettaa vastakkain vaan molempia tarvitaan, se on tärkeää. Urheiluseuroissa, vapaaehtoisjärjestöissä tehdään äärettömän arvokasta työtä, joka tulee nostaa siihen kunnioitukseen, mikä sille kuuluu. Sitä ei voi tehdä pelkästään rahalla, sitä [Puhemies koputtaa] tehdään vapaaehtoistyönä. Se on hyvä asia. [Puhemies koputtaa]

Tämä liikuntapoliittinen selonteko on hyvä lähtökohta, mutta vasta teot kuitenkin ratkaisevat todellisuudessa.

11.46 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Liikunnan terveysvaikutuksista on puhuttu paljon. Silti tiedämme jokainen, että itseä on välillä vaikea saada liikkeelle. Vain noin joka neljäs suomalaisista aikuisista täyttää nykyisen liikuntasuosituksen.

Suorituskeskeisyyden ja ulkoapäin määriteltyjen ihanteiden tavoittelemisen sijasta olisikin tärkeää, että jokainen meistä löytäisi liikkumisen ilon. Liikkumisen pitäisi olla luonnollinen osa arkipäivää elämänkulun kaikissa vaiheissa. Liikunta tekee hyvää ruumiille, mutta se tekee hyvää myös mielelle. Luonnossa liikkuminen on tärkeä kuntoilun muoto, mutta samalla sillä on erityinen merkitys myös mielen hyvinvoinnin edistäjänä ja stressin lievittäjänä.

Arkiliikunnan, pyöräilyn ja kävelyn merkitys on keskeinen niin ihmisen kuin ympäristön hyvinvoinnin kannalta. Ne vähentävät ilmastopäästöjä ja auttavat pitämään ilman puhtaana saasteista. Aktiivisten kulkutapojen lisääntyminen on sekä ilmasto- että terveysteko.

Arvoisa puhemies! Erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin tulee olla painopiste, jos tahdotaan vaikuttavuutta ja tuloksia ihmisen koko elinkaareessa. Liikuntasuosituksen täyttää noin puolet alakouluikäisistä, mutta selvästi enää alle 20 prosenttia yhdeksäsluokkalaista.

Monessa koulussa liikuntaan on panostettu Liikkuva koulu -hankkeessa. Hanke on ollut erittäin onnistunut ja saavuttanut noin 90 prosenttia peruskoululaisista. Kouluissa on luotu käytäntöjä, jotka lisäävät lasten fyysistä aktiivisuutta ja vähentävät istumista koulupäivän aikana, ja on parannettu koulutilojen ja pihojen liikunnallisuutta. Hankkeen rahoitus on päättynyt, ja nyt on tärkeää, että toimivat käytänteet jäävät pysyviksi. Liikkuvaa koulua tarvitsevat myös muut kuin peruskoululaiset. Kannatankin lämpimästi selonteon suositusta, että samankaltaisia ohjelmia otettaisiin käyttöön myös muilla koulutusasteilla.

Jokainen lapsi ansaitsee harrastuksen. Tässä urheiluseurojen, muiden järjestöjen ja kuntien järjestämät palvelut ovat tärkeässä asemassa. Onkin varmistettava, että kaikilla lapsilla ja nuorilla vanhempien varallisuudesta riippumatta on mahdollisuus osallistua.

Arvoisa puhemies! Urheiluseuroissa tehdään tärkeää vapaaehtoistyötä. Ilman vapaaehtoisten panosta moni suomalainen liikkuisi merkittävästi vähemmän. On tärkeää varmistaa seuratyön resurssit ja vapaaehtoistyön mahdollisuudet. Tällä hetkellä vapaaehtoistoimintaan liittyvä lainsäädäntö ja toimintatavat eivät vastaa ruohonjuuritason toimijoiden tarpeisiin. Säännöt vapaaehtoisten palkitsemisessa sekä kulukorvauksissa ovat epäselviä ja monimutkaisia. Seuroilla on vaikeuksia ennakoida, mitä verottaja pitää yleishyödyllisenä verovapaana toimintana ja mitä mahdollisesti veronalaisena elinkeinotoimintana. Tätä onkin selkeytettävä ja varmistettava yleishyödyllisen toiminnan verovapaa kohtelu.

Seurojen tekemän tärkeän työn ohella on muistettava myös omaehtoisen liikunnan suuri merkitys. Jo lasten ja nuorten liikkumisessa omaehtoinen liikunta on tärkeää, ja sen osuus

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

kasvaa iän myötä. Onkin varmistettava, että erilaisia liikuntapaikkoja on helppo käyttää myös omaehtoisen liikunnan harrastamisessa.

Arvoisa puhemies! On hyvä muistaa, että kaikkien kyky liikkua ei ole samanlainen. Vähintään 15 prosentilla väestöstä eli reilulla 800 000 ihmisellä on toimintakyvyn rajoitteita. Osa näistä on ikäihmisiä, joiden kyky on heikentynyt kremppojen ja sairauksien myötä. Tarvitaan tuettua liikuntaa ja ohjausta niille ihmisille, joiden edellytykset liikkumiseen ovat heikot. Tämä tarkoittaa esteettömyyttä, liikuntarajoitteisille esimerkiksi avustajapalveluja, jotka mahdollistavat lähtemisen kotoa liikunnan pariin, vammaisurheilun tai erityisliikunnan ryhmiä, mutta myös mahdollisuutta liikkua yleisissä ryhmissä tai osallistua kaikille avoimeen liikuntaan. Selonteossa ehdotettu kokeiluhanke, jossa liikuntaa lisätään vanhusten kotipalvelussa ja vanhusten palvelutaloissa, on erittäin kannatettava.

Arvoisa puhemies! Liikunnan mahdollistaminen ja liikuntaan kannustaminen on koko yhteiskuntamme yhteinen asia. Se vaatii hallinnonalan rajat ylittävää johtamista ja täytännönpanoa. Esimerkiksi kaavoituksella ja kaupunkisuunnittelulla on kunnissa äärimmäisen ratkaiseva merkitys arkiliikunnan edistämisessä. Kevyen liikenteen väylät ovat kaikkein käytetyimpiä liikuntapaikkoja.

Myös liikuntapolitiikan rahoitusta on syytä vahvistaa. Veikkauksen merkitys liikunnan rahoitukselle on ensisijainen, ja on huolehdittava, että Veikkauksen rooli säilyy vahvana jatkossakin. Pidän myös perusteltuna tarkastella alv-käytäntöjä ja liikuntapalveluiden siirtämistä nollaveroluokkaan.

Liikkumattomuuden yhteiskunnalle aiheuttamat kustannukset vastaavat vähintään niitä säästöjä, joita sote-uudistuksella tavoitellaan. Liikunnan ja terveyden edistämisellä on siis merkittäviä vaikutuksia julkiseen talouteen ja sen kestävyys. Ennen kaikkea liikunnan lisääminen lisää myös ihmisten hyvinvointia sekä fyysisesti että henkisesti.

11.52 Markku Pakkanen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tänään keskustelemme liikuntapoliittisesta selonteosta, ja voi varmaan todeta yhteisesti, että olemme liikuttavan yksimielisiä tämän selonteon tarpeellisuudesta ja sisällöstä. Liikkuminen sinällään on ihmisille luontainen tapa siirtyä paikasta toiseen, mutta on selvää, että liikkumisen merkitys tänä päivänä on aivan toinen kuin joskus vuosikymmeniä tai vuosisatoja sitten. Terveysliikunta on meille kaikille välttämätöntä, ja tietysti siinä kotien, perheiden, koulun ja yhteiskunnan mahdollisuudet vaikuttaa ihmisten tapoihin liikkua ovat merkittäviä. Myös itse harrastin nuorena kilpaurheilua, ja se tapa, mikä nuorena opitaan, yleensä jää myös aikuisiälle ja vanhemmallekin iälle. On tärkeää, että se säilyy koko elämän varren. [Jukka Gustafsson: Mikä laji oli?] — Murtomaahiihto, pitkän matkan hiihto. Muun muassa kollega Juha Miedon kanssa aikoinaan kilpailimme samassa sarjassa. Mieto pikkusen paremmin menestyi kyllä kuin itse, mutta samalla ladulla on hiihdetty.

Huippu-urheilu sinällään on tärkeä asia. Täälläkin salissa on tälläkin hetkellä huippu-urheilun asiantuntijoita, jotka ovat menestyneet siellä, ja siksi sen merkitys suomalaiselle yhteiskunnalle on kiistaton. Huippu-urheilua tulee tukea, niin kuin täällä on monessa puheenvuorossa käyty, ja sen tukimuotoja on varmasti syytä kehittää, koska huippu-urheilusta saamme kaikki eräänlaisia nautintoja, niin itse suorittajat kuin me penkkiurheilijatkkin. Huippu-urheilun rahoitus on varmaan sellainen asia, että sitä ei koskaan liikaa ole huipulle, mutta sen rahoituksen monimuotoisuutta täällä on korostettu, ja itsekin näen, että yhteiskunnan täytyy olla siinä vahvasti mukana.

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

Poikkihallinnollista asiaa tässä on pohdittu monelta kantilta, ja siinä terveysliikunta ja esimerkiksi liikenteen ja kaavoituksen suunnittelu ovat tällaisia asioita, joissa itse toivoisin, että poikkihallinnollisella ajattelulla päästäisiin eteenpäin. Kevyen liikenteen väylät ovat suosituimpia liikuntapaikkoja, jos liikuntaa ajatellaan kokonaisuudessa, ja niiden suunnittelussa täytyisi ottaa aina huomioon myös terveysliikunta ja liikkuminen.

Kolmannen sektorin merkitystä ei voi koskaan liian paljon arvostaa, ja se on tärkeä osa suomalaisessa järjestötyössä, urheilussa ja liikkumisessa. Meillä jokaisella on kotikylisämme ja kotikaupungeissamme erilaisia urheiluseuroja, järjestöjä ja yhdistyksiä, jotka järjestävät tapahtumia. Niissä liikkuminen on luontainen tapa tavata ihmisiä, ja sen merkitys on kiistaton.

Täällä on myös esitetty, mikä merkitys on Puolustusvoimilla. Edustaja Wallinheimo taisi kertoa tuossa, mikä on varusmiesten keskimääräinen kunto mitattuna, jos sitä mitataan Cooperin testillä, mikä sinällensä on ihan kohtuullisen rehellinen tapa mitata juoksukuntoa nuorilla. Siinä lukemat ovat huolestuttavasti muuttuneet niiltä ajoilta, jolloin itse suoritin varusmiespalveluksen. Se on yksi ja toki vain yksi tapa mitata nuorten liikkuvuutta, tämä juoksu, mutta aika lailla kansainvälinen ja oikean suunnan näyttävä testausmuoto. Tässä asiassa Puolustusvoimat tekee hyvää ja merkityksellistä työtä, ja toivonkin, että se myös tulevaisuudessa huomioidaan.

On myös oman esimerkin merkitys täällä monessa puheenvuorossa nostettu ja se, että kansanedustajat omalla esimerkillään voisivat liikuntaa edistää. Se on juuri näin, ja varmaan me tästä, jotka lähdemme vaalikentille, omalla tavallamme liikkumme siellä, ja seuraava kuukausi onkin aika vilkkaan liikunnan aikaa niille ehdokkaille, jotka ovat vaalikeskustelulla mukana.

Itse ainakin tässä vaiheessa kiitän puhemiesiä ja tätä taloa. Tämä on viimeinen puheenvuoroni tällä istuntokaudella, ja toivon, että — tiukan liikkumisen jälkeen — voidaan näitä puheenvuoroja täällä vielä jatkaa huhtikuun jälkeen.

11.57 Pilvi Torsti sd: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on alussa helppo yhtyä kiitoksiin sekä siitä, että me olemme tosiaan historiallisen selonteon äärellä, että sivistysvaliokunnan puheenjohtajalle ja varapuheenjohtajalle, jotka molemmat ovat salissa, edustajat Puumala ja Multala, ja sitten oman ryhmäni vetäjälle edustaja Gustafssonille. Mehän kävimme tästä selonteosta varmaan ainakin oman eduskuntakauteni tietyllä tapaa laajimmat kuulemiset, mikä näkynee myös mietinnössä. Eli jos tällä tietopohjalla ei saada kansalaisia liikkumaan ja suomalaisten kuntoa ylös, niin ainakaan sitten tällaisia poliittisia keinoja on vaikea miettiä kovin paljoa lisää noin tietopohjan kehittämiseksi.

Se seikka, mikä tässä tietopohjassa, jonka me loimme, ehkä ainakin itseäni kuitenkin hätkähdytti eniten, on tämä tiedossa ollut tosiseikka, jota tässä nyt sitten eriteltiin monella tavalla, eli kuinka voimakkaasti liikkuminen on eriytynyt eri väestöryhmissä erilaisilla eriytymisen mittareilla. Yksi luku osuu väestöryhmään, joka on juuri lapsuuden jälkeen ja juuri ennen voimakasta aikuisuutta, eli toisen asteen opiskelijoihin. Jos ajatellaan, että tällä hetkellä todella jo joka viides lukiolainen ja joka neljäs ammatillisessa koulutuksessa oleva nuori liikkuu terveyteensä nähden liian vähän — siis joka viides lukiolainen ja joka neljäs ammatillisessa koulutuksessa oleva nuori liikkuu liian vähän — niin tässä on meillä aikamoinen tikittävä aikapommi noin työkykyäkin ajatellen kohti tulevaisuutta, ja sen viimeistään pitää kyllä varmaan herättää siihen, että ihan tavallaan nykytilanteen jatkaminen

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

ei ole yhteiskunnan kannalta järkevää ja voi olla näiden yksilöiden kannalta tosi vahingollista.

Arvoisa puhemies! Omassa puheenvuorossani ajattelin nostaa lyhyesti esiin kolme kokonaisuutta ehkä vähän ratkaisujenkin puolelta: yhtäältä lapset, toisaalta mummot ja papat eli ikääntyvän väestön, ja sitten kolmantena vielä urheiluseurat.

Lapsista ehkä se ratkaisupuoli on tässä ollut meillä SDP:ssä jo pitkään semmoisessa laajassa poliittisessa valmistelussa, joka on liittynyt kokonaiskoulupäiväajatteluun. Muistelen kirjoittaneeni siitä jo ehkä 15 vuotta sitten ensimmäisen kerran, kun en vielä kuvitellutkaan joskus olevani poliittinen vaikuttaja, ihan vain noin käytännöllisestä näkökulmasta, ettei ole kauheasti järkeä siinä, että varsinkin pienemmät koululaiset ovat pitkiä aikoja yksin kotona ja sitten tavallaan koko perheen ilta-aika kuluu erilaisessa harrastusrumbassa, ettei se ole perheen dynamiikankaan kannalta hyvästä. Nyt me näemme tämän monenlaisissa konteksteissa, myöskin rakenteellisena kysymyksenä, ja alkaa varmaan olla aika liikkua kohti tätä tämmöistä joustavan koulupäivänä kokonaisuutta. Mennäänkö siihen ensin sitä kerhotoimintaa laajentamalla vai millä mallilla, mutta suunta varmaan on aika selvä, jos me otamme nämä erilaiset viestit tästä eriytymiskehityksestä tosissaan.

Vierailen itse aika paljon etenkin itäisen Helsingin muutamilla alakouluilla, ja kyllä siellä on huutava tämä tämänhetkinen tarve sille, että löydetään semmoinen vähän tasa-arvoisempi malli koko tähän meidän kouluajatteluun. Joustava koulupäivä tavallaan myöskin toisi sitten sisäänsä ajatuksen harrastustakuusta, joka myös on nähdäkseni ollut yksi tämmöinen steppi tähän suuntaan ehkä enemmänkin kuin lopullinen ratkaisu. Näin olen olikin varsin ilahduttavaa valiokunnan kuulemisissa, kun meillä oli urheiluseuroja esimerkiksi paikalla, että kyllähän siellä tätä on viety jo eteenpäin ja tuntuu, että he ovat hyvin valmiita miettimään keskenään malleja, joilla tämä voisi oikeasti ainakin suurissa kaupungeissa jo lähteä etenemään.

Sitten ihan lyhyesti tästä ikääntyvästä väestönosasta.

Itselläni oli ilo käsitellä tätä selontekoa myös tulevaisuusvaliokunnassa, ja meillä oli siellä oikein erinomainen kuuleminen siitä, mitä me oikeastaan tällä hetkellä tiedämme erikäisten liikkumisesta ja minkälaiset liikuntatottumukset, -tavat ja liikunta ovat nimenomaan toimintakykyä ylläpitävää. Tuli kyllä sellainen vaikutelma, että meillä on paljon tietoa annettavana tällä hetkellä sekä koulutuspuolelle että sitten kuntien työhön hoivakodeissa ja erilaisissa ikäihmisten palveluissa. Ehdottomasti yhdyin täällä jo esitettyihin arvioihin esitetyn kokeiluhankkeen mielekkyydestä ja ylipäänsä tämmöisen tietopohjaisen lähestymistavan ylläpitämisestä ja korostamisesta, kun me puhumme ikäihmisten palveluista ja liikkumisesta.

Sitten, arvoisa puhemies, lasten ja ikäihmisten ohella vielä pari sanaa urheiluseuroista.

Se on ehkä vähän sellainen monimutkaisempi yhtälö siinä mielessä, että meillä on samaan aikaan käsillä ammattimaistunut työ esimerkiksi lasten kanssa, josta on syytäkin maksaa siihen kuuluvaa korvausta ja palkkioita, ja toisaalta pitkä talkootyön perinne. Kuinka me nämä yhdistämme tähän kokonaiskoulupäiväajatteluun, siitä ei ihan selkeitä vastauksia taida olla tällä hetkellä kellossa, jolloin tämä on sellainen kenttä, jossa meidän pitää nyt varmaan myös rohkeasti yhteistyötä tehden käydä keskustelua. Itse peräänkuuluttaisin kyllä isoille seuroille vielä enemmän ajattelua erilaisista stipendimalleista ja niin edelleen, jotta päästään tästä ongelmatiikasta, jonka täällä esimerkiksi edustaja Wallin jo debatissa otti esiin, eli meillä tippuu lapsia harrastuksista sen takia, että varallisuus perheis-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

sä ei riitä. Eli ennen kuin meillä on kokonaiskoulupäivä, niin tällaisia väliaikaisratkaisuja voidaan kyllä seuroiltakin edellyttää silloin, kun he nauttivat julkista tukea.

Arvoisa puhemies! Summa summarum: hieno selonteko. Täällä on näitä olympia- ja SM-tason urheilijoita ja itse olen vaatimattomasti vain nelosdivarin koripalloilija, mutta täytyy sanoa, että on kyllä oltava kiitollinen kaikille vapaaehtoisille, jotka näyttävät esimerkkiä ja pitävät myös meidät kansanedustajat liikkumassa näissä seuroissa. Että kyllähän tätä työtä on sillä tavalla ilo tehdä. — Kiitos.

12.03 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! Täällä alkaa puhua nyt vain kakkosdivarin jalkapalloilija, mutta tietenkin kuitenkin täytyy ehkä sanoa kärkeen, että oululaisen ONSin eli nykyisen liigaseuran perustaja. Elikkä siinä mielessä olen tehnyt jotain sellaista, jolla sitten ovat tosiaan oululaiset lapset ja nuoret päässeet liikkumaan jalkapallon parissa.

Arvoisa puhemies! On tosi tärkeää, että meillä on käsissä nytten valtioneuvoston selonteko liikuntapolitiikasta. Tämä on uusi ja tärkeä avaus, ja hyvä, että tästä salissa myöskin keskustellaan. Heti kärkeen sanon, että kiitoksia lukuisille kollegoille hyvistä puheenvuoroista, ja kiitos myöskin sivistysvaliokunnalle — puheenjohtaja Puumalalle, varapuheenjohtaja Multalalle ja koko valiokunnalle — tästä hyvästä mietinnöstä. Olen samaa mieltä siitä, että täällä on nyt nostettu niitä asioita, joissa yhteiskunta voi toimia ja viedä niitä eteenpäin niin, että me saamme joka tasolla niin lapset, aikuiset kuin ikäihmisetkin liikkumaan ja ymmärrämme nimenomaan hyvän arjen ja liikkuvan arjen merkityksen: ei olla ihan heti ajattelemassa, että kaikkien pitäisi olla niitä enemmän liikkuvia tai kenties huippu-urheilijoita, vaan nimenomaan niin, että mennään sillä Liikkuvalla koululla, tunnilla liikuntaa koulussa ja vastaavilla.

Oikeastaan nostaisin kolme asiaa, joihin meidän on tärkeää kiinnittää huomiota, ja ne ovat yhteiskunta, yhteisöllisyys ja vapaaehtoistyö. Yhteiskunta siinä mielessä, mitä valtio voi tehdä liikuntapaikkarakentamisen kanssa, mutta sitten se, miten meidän yhteiskunnassa iso osa, eli kunnat ja kaupungit, voi tehdä erityisesti kaavoituksella. Sellaisella ihmisen kokoisella kaavoituksella voidaan tehdä paljon elikkä me saamme lapset ja nuoret liikkumaan. On mahdollisuus saada se aikaan lähikoulu- ja lähipäiväkotipäätöksillä, kuten esimerkiksi meidän perheessä, kun on päiväkotimatka ollut koko ajan alle kilometrin, voi jopa kansanedustajana viedä lasta pulkalla, polkupyörällä ja yhdessä kävellen, eli ei tarvitse olla oikeastaan ollenkaan sen auton varassa, jos pystytään edistämään sitä myöskin kaavoituksella, niin että meillä on päiväkoteja kerrostalojen kivijaloissa ja niin edelleen.

Ja sitten myöskin kunnat voivat satsata. Esimerkiksi Oulussa, kotikaupungissani, kun olin kaupunginhallituksen puheenjohtaja, me kaikki ryhmät yhdessä pidimme siitä huolen, että kaikille alle 18-vuotiaille, jotka liikkuvat kaupungin tiloissa, on se sitten koulu tai Ouluhalli tai Areena — kaikille alle 18-vuotiaille — liikuntavuorot ovat maksuttomia. Ja mitä tämä merkitsee kaupungin budjettitasolla? Se on noin puolentoista miljoonan euron satsaus meidän lasten ja nuorten liikuntaan Oulussa, ja tätä suosittelen kyllä monelle kunnalle. Kun liikunta niin sanotusti yhdistää puolueetkin yli rajojen, ei tarvitse miettiä sitä, onko se jonkun puolueen teema. Se on yhteisesti kaikkien teema, että meidän lapset ja nuoret pääsevät liikkumaan.

Mitä sitten tarkoitan tällä seuratoiminnalla? Yhteiskunnan lisäksi tarvitaan vapaaehtoisuustyötä, ja siellä seuroissa tehdään todella tärkeää työtä ihan kasvatuksellisesta näkökulmasta mutta sitten myöskin siitä näkökulmasta, että päästään yhdessä asioita edistämään ja saadaan sitä liikunnan riemua. Tietenkin seuratyö tarvitsee monenlaisia panostuksia: olosuh-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

teet ja liikuntapaikkojen rakentamisen ja nimenomaan niin, että ne myöskin olisivat keskeisesti sellaisilla paikoilla, että ihmisten ei aina tarvitsisi kulkea pitkää matkaa päästäkseen liikkumaan.

Entä sitten tämä yhteisöllisyys? Se on tosi tärkeää siinä mielessä, että on tutkimuksiakin siitä, miten paljon sosiaaliset tekijät vaikuttavat siihen, että ihmiset lähtevät liikkumaan. Itsekin tiedän sen, että kun joku kysyy, niin on aivan erilaista sitoutuminen. Ja niinhän se on sitten myöskin lasten ja nuorten osalta mutta erityisesti ikäihmisten osalta, kun yhdessä tehdään asioita, on se sitten palvelukoti tai aamujumppia tai muuta.

Varsinkin tässä kansanedustajan työssä ekan kauden aikana, kun loppukausi hämmöttää, arvoisa puhemies, olen oppinut, mitä tarkoittaa ”istuva kansanedustaja”. Että tämä työ on aika paljon sitä istumista. Ja siinä mielessä ei olisi ehkä ihan pahitteeksi, että välillä olisi myöskin valiokunnissa ja muissa vaikka semmoista pientä liikehdintää ja liikkumista siinä mielessä, että noustaisiin välillä ylös. Sehän on tutkittu, että istuminenkin loppujen lopuksi on ihan tappava tauti, jos sitä tekee monta kymmentä tuntia putkeen. Eli, arvon kollegat, sopivasti liikuntaa ja liikehdintää, niin hyvä tulee.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Siksi on hyvä käyttää puheenvuoroja. Silloin saa nousta seisomaan.

12.10 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Näitä puheenvuoroja on ollut ilo kuunnella. Liikuntapoliittinen selonteko lienee niitä harvoja asioita, joista tässä salissa ollaan varsin positiivisesti yksimielisiä. Ehkä löytyy joitain yksittäisiä painotuksia siten siitä, kuinka paljon pitää tukea vaikkapa paikallista toimintaa suhteessa huippu-urheiluun, mutta iso kuva on varmasti kaikille yhtäläinen, eli meidän pitää varmistaa, että suomalaiset saavat liikkua tarpeeksi, ja luoda sellaisia puitteita ja sellaista yhteiskuntaa, joka kannustaa ja mahdollistaa kaikille liikkumisen.

On hienoa, että selonteossa on otettu esiin liikunnan tasa-arvo laajasti käsitellen. Tämä varmaan kunnissa näyttäytyy eniten harrastustakuun näkökulmasta, ja meillekin täällä. Sitä kautta voimme mahdollistaa sen, että jokainen saa jo nuorena positiivisia liikunnan kokemuksia ja sitä kautta säilyttää liikkumisen ilon kipinän vielä pitkälle myöhäisille vuosilleen.

Kiinnittäisin huomiota myös aktiiviseen vanhenemiseen ja onnistuvaan vanhenemiseen, mikä on yksi aikamme suuria kysymyksiä. Meidän pitäisi löytää keinoja valjastaa digitalisaatio palvelemaan onnistuvaa ikääntymistä — yhtä lailla kuin meidän pitäisi löytää ne keinot, joilla digitalisaatio saadaan edistämään vaikkapa nuorten liikkumista, eikä niinkään vähentämään sitä, kuten nyt monin osin on käynyt. Nämä ovat asioita, joihin kannattaa kiinnittää huomiota. Esimerkiksi pelillisyys on hyvä esimerkki siitä, miten voidaan saada ihmisiä digitaalisten välineidenkin avulla liikkumaan enemmän. Muutama vuosi sitten huomasimme Suomessa ilmiön, kun lapset alkoivat pelata Pokémon Gota hyvin suurissa määrin, ja varmasti ne päivittäiset askeleet kasvoivat. Yhdistettiin tällainen kevytmuotoinen liikunnallinen toiminta siihen, että käytetään digitaalista välinettä. Tietenkin monilla meistä on käytössämme erilaisia mittauslaitteita, joilla voimme arvioida itseämme ja seurata omaa kehoamme, ja näitä voidaan käyttää myös liikkumisen edistämiseen nykyistä laajemmin. Toki on sitten oma filosofinen pohdintansa, kuinka paljon me haluamme itseämme mitata ja mikä on tavallaan kohtuullista tässä, mutta se on jokaisen oma päätös tietenkin.

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

Liikkuva koulu -hankkeen laajentaminen on erittäin tervetullutta, ja Liikkuva koulu itsessään on osoittanut voimansa. Palaute hankkeesta on pääosin positiivista.

Kunnat kokeilevat mielellään liikkumisen ja liikunnan edistämistä, koska kunnilla on kasvava paine vähentää myös kustannuksia, jotka syntyvät liikkumattomuudesta. Liikkumattomuuden kustannuksethan ovat miljardiluokkaa. Siksikin on tärkeää, että haemme näitä keinoja. Eräs tärkeä keino, mitä voidaan myös tehdä niin kunnissa kuin laajemmilla-kin tasoilla, on hyvä yhdyskuntasuunnittelu ja sen mahdollistaminen; luodaan erityisesti kaupungeissa sellaista yhdyskuntaa, joka mahdollistaa liikkumisen. Toisaalta samaan aikaan on pidettävä kunnossa perinteiset liikunnan rakenteet eli ne rakenteet, jotka ylläpitävät seuratoimintaa, huippu-urheilua, viihdeurheilua, kaikkea sitä laajaa kenttää, jolla ihmiset voivat liikkua.

12.13 Matti Semi vas: Arvoisa rouva puhemies! Liikunta elämäntapana on hyvä tavoite meille kaikille. Itse olen mukana urheiluseuratoiminnassa ja parissakin urheiluseurassa hallinnossa mukana hankkimassa niitä rahoja, mitä nuoret tarvitsevat harrastuksen ylläpitämiseen, ja täytyy sanoa, että välillä se on tiukkaa hommaa hoitaa sitä puolta.

Nuorten liikkumiseen on hyvä kiinnittää sillä tavalla huomiota, että sieltähän se elämäntapa lähtee kasvamaan, että liikutaan tarpeeksi ja harrastetaan semmoista terveellistä liikumista, mikä terveyttä vie eteenpäin. Tunti liikuntaa koulussa: no, se on hyvä asia mutta ei ole riittävä asia. Minun mielestäni siellä pitäisi olla enemmän ohjattua liikuntatoimintaa. Siihen rakoon on minun mielestäni tullut tällä hetkellä seuratoiminta. Seurat tuovat omia lajejaan sinne, ne pitävät kerhoja kouluaikana, ja tätä puolta pitäisi myös lähteä viemään eteenpäin, luoda näitä mahdollisuuksia ja tukea tämmöistä seuratoimintaa, mikä parantaa lasten koululiikuntaa kerhotoiminnan myötä.

Normaalissa seuratoiminnassa ongelmaksi tulee aina toiminnan kalleus. Välineet maksavat, lisenssit maksavat, ja seuratoimintaan tulee myös joitain muita maksuja lisää, eli ne ovat erittäin kalliita toimintoja.

Meillä tuolla juniorijalkapalloseuran puolella saatiin myös yritykset mukaan tähän toimintaan. Ne ovat antaneet semmoisen pienen rahaston, mitä me olemme pystyneet käyttämään hyväksi: koska suomalainen on kuitenkin luonnostaan ylpeä, hän ei kerjää, suomalaiset eivät ole valmiita lähtemään hakemaan toimeentuloapua seuratoiminnan ylläpitämiseen, mutta me olemme pystyneet seuran kautta tukemaan toimintaa sillä tavalla, että heidän ei ole tarvinnut muuta kuin ilmoittaa seuran johdolle, että heillä on tämmöinen tilanne, että pitää luopua, kun ei ole rahaa, niin me olemme hoitaneet sen sitten siellä. Mutta siihenkään ei kaikki riitä, vaan tarvitaan paljon enempi muita toimenpiteitä.

Sitten tämä kokeilu: Varusteet maksavat. Se on tosiasia, että ne maksavat, ne ovat kalliita ostaa ja laittaa. Minä itse tein valtuustoaloitteen, minkä Varkauden kaupunki toteutti ja missä perustettiin Varkauteen välinevuokraamo kirjaston yhteyteen. Sieltä voi välineitä vuokrata ilmaiseksi tämmöisellä kokeilu- ja toimintaperiaatteella, jotta tulee kokeiltua, löytyykö oma laji sieltä urheilun sisältä.

Sitten liikuntajärjestöjen normien purkuun, niin tämä on nyt karahtanut kiville, täytyy sanoa. Verottaja kun on ottanut toimintamallin, tämän verorekisteritoiminnan käytännön, että pitää kaikki pienetkin summat ilmoittaa, mitä annetaan kulukorvauksina tai muuten järjestöjen vetäjille tai muille, niin siitä on tullut semmoinen toimenpide. Etenkin eläke-läisjärjestöt ovat tuskastuneet siihen, että kun ne ovat pitäneet ikäihmisten liikuntakerhoja, niin tämmöisistä 1—2 euron kertamaksuista pitää tehdä ilmoitukset verorekisteriin ja teh-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

dä erittäin suuri paperityö ja hommata kaikki asiat kuntoon, eli nämä tuskastuttavat. Tämöisestä järjestelmästä pitäisi vapaaehtoistyön puolella päästä eroon.

Sitten lopuksi minä ajattelen, että liikunta on hyvä ja tarpeellinen asia. Minun mielestäni, kun me liikumme, silloin henki kulkee ja ollaan hengissä ja eletään pidempään. Aina kun puhalletaan ulospäin ja vedetään sisäänpäin, niin silloin on parempi olo. — Kiitos.

12.17 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Tuossa keskustelun alussa kysyin ministeriltä tästä Olympiakomitean roolista, varsinkin terveyden ja arkiliikunnan edistäjänä, mikä oli nostettu tähän mietintöönkin. En saanut vastausta. Edustaja Multala täällä sitten vastasi valiokunnan varapuheenjohtajana ja muistutti, että Olympiakomitea on laaja ja se lajiliittojen lisäksi sisältää myös liikunnan ja urheilun aluejärjestöt. Tämän toki tiedän, olen itsekin ollut töissä yhdessä aluejärjestössä aikoinaan. Mutta ymmärsin kuitenkin, että ilmeisesti nyt tämän selonteonkaan myötä nämä eri roolit eivät vielä täysin ole selkeytyneet.

Olympiakomitean puheenjohtaja Ritakallio on itse kesällä nostanut esiin sen, että Olympiakomitean ei myöskään itse pidä tehdä ihan kaikkea vaan täytyy varsinkin arki- ja terveysliikunnan edistämässä miettiä, keitä muita toimijoita on. Meillä on vahvoja toimijoita, kuten LIKES, meillä on Ikäinstituutti, UKK-instituutti, Kunnossa kaiken ikää -ohjelma, Liikkuva koulu -ohjelmakin on olemassa. Ja itse näen, että nimenomaan tämän arki- ja terveysliikunnan edistämässä tarvitaan laaja kirjo tekijöitä, ja varmasti olisi syytä vielä tarkemmin miettiä, missä se koordinaatio siinä olisi ja kuka siinä ottaisi sitä vetovastuuta. En ole varma, onko Olympiakomitea suinkaan se paras paikka, sillä tämä tehtävä on niin laaja, ja vaikka seuroilla on siinä oma tärkeä roolinsa, niin se ei kuitenkaan useimmiten ole sitä urheiluseurojen ja lajiliittojen ydinasiaa eikä myöskään sitä suurinta intohimoa. Siellä useimmiten kuitenkin se tavoitteellinen urheilu on se ensimmäinen asia ja halutaan luoda niitä hienoja, toimivia urheilijanpolkuja aivan sieltä lapsesta huipulle, kilpaurheiluun asti. Mutta siihen, miten me saamme jokaisen suomalaisen liikkumaan, miten me saamme arki-liikuntaa lisättyä, terveysliikuntaa lisättyä, me tarvitsemme laajemman kirjon. Ja myös sen koordinoinnin osalta olisi syytä kyllä miettiä, miten me saamme toimivan järjestelmän, jotta me saamme mahdollisimman monen suomalaisen liikkeelle.

12.20 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Talvitielle toivotan hyvää onnea, kun viette lastanne, tai toivotaan, kun viemme lapsiamme pulkalla, ettei kenenkään kohdalle satu samaa kuin tämän päivän uutisessa, jossa pulkkamäessä on ollut puukko pysyissä teräpuoli ylöspäin. Toivottavasti voimme olla huoletta. Mutta se siitä.

Nostaisin pari asiaa, mitkä edustaja Semi toi esille, byrokratian ja muun. Meillä puhutaan näistä vapaaehtoisista talkoolaisista, ja jos heille maksetaan matkakorvauksia — me olemme jotenkin saaneet aikaan semmoisen lainsäädännön — työttömät joutuvat niistä kulkorvauksista maksamaan veroa. Minun mielestäni se on siitä mahdollisesta resurssista pois, että meillä on erilaisia verokäytäntöjä. Jos vuorotöissä olevalle harrastuksia mahdollistavalle talkoolaiselle korvataan niistä suoranaisista kustannuksista jotakin, niin se on verotonta.

Ja ehkä tämä meidän perinteinen asia: Kun jokainen tässä on tuonut vähän omia edesottamuksiaan esille, niin täytyy sanoa, että oli hienoa työskennellä hiekkalaatikkofutisvalmentajana. Se ei minulta tarvinnut paljon mitään muuta kuin läsnäoloa ja niiden nelivuotiaiden, viisivuotiaiden pienien palloilijoiden alkujen aktivointia alkutaipaleelle ja näin sito-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

mista ehkä siihen harrastukseen mukaan, jolloin he olivat valmiimpia sitten siirtymään seuran junioritoimintaan, kun se kipinä oli sytytetty. Eli se, mitä täällä on keskusteltu varhaiskasvatuksesta ja iltapäiväkerhotoiminnoista — kuten tästä selonteostakin puheenjohtaja ne esitteli — eli mitä nostettiin esille, on tärkeää.

Meillä pitää olla mahdollisuuksia luoda huippu-urheilulle pohjaa harrastustoiminnan kautta ja sitten myös järjestää liikuntaa, jolla ei ole sellaista tavoitteellisuutta, muuta kuin se, että se on pohja hyvälle kansanterveydelle. Ja nimenomaan myös tästä senioriteettiliikunnasta, jossa nyt kunnat kohtuullisen aktiivisia tällä hetkellä ovat, pitää tulla ehkä semmoinen meidän kuntaliikunnan tähti, että me huolehdimme meidän vanhusväestöstä ja mahdollistamme myös niille, jotka ovat, niin kuin edustaja Mäkisalo-Ropponen toi esille, sidottuja kotiinsa ja ilman apua eivät lähde liikkumaan. Kyllä meidän pitää huolehtia siitä, että liikkuminen on kaikille mahdollista.

12.23 Kimmo Kivelä sin: Puhemies! Kun tämä selontekomietintökeskustelu on tässä aivan eduskuntakauden loppumetreillä, niin voi sanoa, että tämän keskustelunkin ansiosta tästä vaalikaudesta jää hyvä maku suuhun. Kun tässä loppuaikana on ollut kovin repivää ja ehkä henkilöihinkin käyvää keskustelua, joka ei ole ollut parlamenttilaitoksellemme aina kunniaksi, niin nyt on ollut mieluisaa tämä keskustelu, että hyvin rakentavassa hengessä ja hyvin samansuuntaisin ajatuksin olemme keskustelleet ilman syyttelyä tai syyllisten etsintää. Tämä antaa hyvän kuvan kuitenkin eduskunnan kypsyydestä käydä asiallista keskustelua, vaikka vaalien läheisyydestä johtuen nyt, jos koskaan, olisi kiusaus laukoa sitä sun tätä.

Todellakin, monessa puheenvuorossa aivan oikein on sanottu, kuinka tärkeää liikunta on itse kullekin ja myös kuinka erilainen liikuntakulttuuriin liittyvä on melkoinen kansanliike vapaaehtoisia, joita todellakaan aina ei riittävästi muisteta ja palkita. Niin kuin edustajat Myllykoski ja Semi toivat esiin, niin myös tällaisia byrokraattisia ongelmia on välttämättömien korvausten maksamisessa ja niin edelleen. Kyllä tällaisten erilaisten vastuunkantajien toiminta on niin valtavan laajaa lasten ja nuorten parissa, ikäihmisten liikunnassa ja muissa, eikä sovi unohtaa esimerkiksi heitä, jotka vaikkapa tuolla Kuopiossa KuPSin peleissä ovat makkaraa tai kahvia myymässä. Tämä kaikki on todella hieno asia.

Mutta meidän liikuntainfrastruktuuri on monella tapaa tienhaarassa tällä hetkellä. Meillä ovat esimerkiksi uimahallit ja monet muutkin urheilupaikat tulleet tiensä päähän, ja voidaan jopa sanoa, että edessä on korjausinvestointipommi, niin paljon uimahalleja ja muita joudutaan lähivuosina uusimaan. Kyllä sopii ihmetellä, miten kunnissa rahaa tähän kaikkeen löytyy, koska, niin kuin ministeri sanoi, valtion rahaa on kuitenkin rajallisesti ja vain osalle, ja kaikille sitä ei riitä.

Mutta summa summarum, kyllä tämän päivän keskustelusta hyvä mieli jää.

12.26 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Kivelä kiinnitti ansiokkaasti huomiota liikuntainfraan ja siihen, miten vastuu siitä on usein kunnissa. Tästä minullakin on paljon kokemusta ennen eduskuntaan pääsyäni. Toimin Tampereen kulttuuri- ja liikuntapalvelujen apulaispormestarina, ja kävimme paljon läpi kysymyksiä siitä, miten pidämme paikat kunnossa. Edustaja Myllykoski nosti esiin myös akuutin tapauksen, jossa on turmeltu tällaista arkiliikunnan paikkaa, ja tämä korostaa hyvin sitä, että näistä asioista on pidettävä huolta, ja sitä, että kunnilla pitäisi olla riittävä rahoitus liikuntainfran ylläpitoon. Esimerkiksi Tampereella tehtiin strateginen valinta, että investoidaan myös uu-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

siin liikuntapaikkoihin siitä huolimatta, että kaupungin taloustilanne oli vaikea. Tämä johdettiin siitä, että haluttiin luoda sellaista yhdyskuntaa ja kaupunkia, jossa ihmiset voivat myös edistää omaa terveyttään liikunnan kautta ja ennalta ehkäistä ongelmia sitä kautta, ja toisaalta esimerkiksi yhteisöllisyyttä voidaan lisätä, ja montaa muuta.

Tästä päästään siihen, että arkiliikunnan mahdollistaminen on erittäin tärkeää. Seuratoiminta on yksi keskeinen osa-alue, ja sillä on oltava puitteet ympärivuotisesti eri lajeihin, mutta samaan aikaan pitää luoda yhdyskuntaa, joka mahdollistaa sen, että ihmiset voivat myös omaehtoisesti liikkua.

Seuratoiminnassa kiinnittäisin huomiota siihen, mitä täällä muutama muukin on todennut, eli pitäisi myöskin huolehtia siitä, että kun tulee se kynnyks, jonka jälkeen harrastaminen alkaa muuttua niin aikaintensiiviseksi, että moni keskeyttää, vaikkapa murrosiässä alkaa sitten tekemään jotain muuta, niin tässä tilanteessa pitäisi löytää uusia väyliä löytää liikkumisen iloa, jotta ei käy niin, että se liikuntaharrastus loppuu siinä kohtaa, kun pitää valita, jatkaako sitä nyt ikään kuin täydellä teholla vai putoaako kokonaan pois. Pitäisi löytää jonkinlainen välivaihe, jossa voidaan harrastaa kevyemmin ja löytää uusia reittejä. Näitä onneksi on vapaaehtoisten kautta jonkun verran tehtykin, ja tätä työtä pitää Suomessa edelleen tukea.

Olisi hyvä miettiä myös liikunnan rahoitusta kunnissa siitä näkökulmasta, että seuratoiminnan ja puitteiden rahoittamisen lisäksi rahoitettaisiin mahdollistamista. Uskon, että sillä olisi suuri merkitys.

Vielä viimeisenä toteaisin sen, että vaikka tämä hanke, että saamme lisää liikuntaa kouluihin, on ollut erittäin tärkeä ja sitä on syytä jatkaa, Liikkuvaa koulua, niin meidän pitäisi pitää huolta myös siitä, että liikuntatunnit ovat aidosti sellaisia, että ne eivät pudota edelleenkin ketään kelkasta pois. Paljon on muuttunut niistä ajoista, kun minä kärsin liikuntatunneilla 1980-luvulla, onneksi, mutta sanoisin, että edelleen on paljon tehtävää siinä, että saamme jokaiselle lapselle ja nuorelle yksilöllisen liikkumisen polun.

12.29 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Puhun lyhyesti, mutta tulen varmuuden vuoksi tänne puhujapöytäntöön.

Omassa varsinaisessa pääpuheenvuorossani en sivunnut kolmea asiaa. Ne liittyvät sivistysvaliokunnan yksimielisiin ponsiin, lausumiin.

Täällähän on tämä, että ”hallitus arvioi tarpeen säätää erillinen laki huippu-urheilusta tukemaan Olympiakomitealle annettua laajaa vetovastuuta huippu-urheilun johtamisesta ja kehittämisestä”. Toin, ja toimme sosiaalidemokraatteina, valiokuntakäsittelyssä esille jonkunasteisen kriittisen näkökulman tähän, mutta kun se kuitenkin on muotoiltu näin ystävällisesti, että ”arvioi tarpeen”, niin emme halunneet sitä riitauttaa. Itse näen kuitenkin, että huippu-urheilu kaipaa erilaisia tukitoimia. Se ei ole itsellinen saareke: suhteet lajiliittoihin, seuroihin, valmennukseen ja niin edelleen ovat keskeisiä. Mutta ehkä hyvä, että tätä asiaa arvioidaan.

Toinen lausuma, johon haluan tällaisen reunamerkin, koskee liikuntapalvelujen alvikäytäntöjen selvitystä ja tarkennusta. Siellähän on nyt käytössä nämä kaksi alv-kantaa, alennettu 10 prosentin kanta ja 24 prosentin yleinen verokanta, ja kyllä asiantuntijakuulemisessa tuli kiistatta esille, että tämä on eräänlainen viidakko, jossa loppujen lopuksi hyvin epämääräisesti käytännön näkökulmasta Verohallinnon ohjeistus ohjeistaa, ja ohjeistus ei ole aina yksiselitteinen. Kun itse ymmärrän esimerkiksi tanssista jotakin, niin tanssinopetuksessa alvi on 24 prosenttia, mutta salsan opetus ryhmätunnilla, vatsatanssi ja vir-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

tuaalisesti ohjattu liikuntatunti on 10 prosentin alvikannassa, ja voi vain kuvitella näitä kirjavia käytäntöjä ja tilanteita. Eli tämä pitää kyllä selkiyttää.

Ja lopuksi, ei ollenkaan vähiten tärkein, ehkä jostakin näkökulmasta tärkein, lausuma liittyy ”toimenpiteisiin Veikkaus Oy:n toiminnan turvaamiseksi puuttamalla aktiivisesti ulkomaisten peliyhtiöiden laittomaan toimintaan Manner-Suomessa ja vähentämällä näin nykyistä tehokkaammin rahapelihaittoja, ja tulee varmistaa lainsäädännöllä ja muilla tavoin Veikkaus Oy:lle vakaa toimintaympäristö, jossa pelaaminen kanavoituu nykyistä paremmin yhtiön pelitoimintaan”. Tämä on tärkeä, erittäin merkittävä kannanotto sivistysvaliokunnalta, ja uskon, että eduskunta siihen yhtyy.

12.32 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! On helppo yhtyä tähän sivistysvaliokunnan mietintöön, mutta kun tässä vielä edustaja Kivelä nosti esiin sen, että tämä keskustelu on hyvää näin loppukauden päätöksessä yhteisestä ja yhteistyön yhteisestä linjasta, niin tämä on kyllä nimenomaan tämmöistä, että kutsutaan kaikki mukaan, pidetään kaikki mukana, liikunta yhdistää. Sen näkee politiikassakin, että se yhdistää, ei pelkästään niin, että jos mietitään yhteiskunnan vapaaehtoistyön ja yhteisöllisyyden näkökulmasta, niin tässä tulevat kaikki elementit. Yhteiskunnan rooli on tosi tärkeä, mutta sitten myöskin yhtä lailla on ymmärrettävä vapaaehtoistyössä ja kaikessa muussakin, on se sitten liikkumista joukkueessa tai yksilöurheilua tai muuta, että vapaaehtoistyössäkin yhteisöllisyys pitää sen yhdessä. Kyllä sen näkee näköjään tässä politiikassakin, että se yhteisöllisyyden tunne ja se sosiaalinen puoli vaikuttaa.

Täällä oli myöskin edustaja Parviaisella hyviä puheenvuoroja näistä infra-asioista. Olemme Oulussa yrittäneet nimenomaan panostaa siihen, että ne lähiliikuntapaikat olisivat sen kaltaisia, että ne olisivat kaikilla mahdollista saavuttaa. Ja kyllähän meillä on vielä koulujen ja leikkikenttien ja niitten potentiaali sillä tavalla hyödyntämättä, että myöskin seurat enemmän järjestäisivät tapahtumia ulkona ja koulujen pihoilla, ei pelkästään koulujen saleissa, joita on saatu ehkä viime vuosina hyötykäytettyä aika lailla. Ja yksi näkökulma on myöskin se, että ei olisi enää kouluja vaan olisi monitoimitaloja, jotka olisivat aamuseitsemästä iltayhdeksään asti koko ajan auki. Mutta kiitoksia, täällä on edustaja Gustafssonilla ja Myllykoskella ja monella muulla ollut hyviä puheenvuoroja. — Pidetään kaikki liikkeellä.

12.34 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Tässä Olli-Poika kansanedustajana toi hyvin esille sen yhden asian, mikä omassa puheenvuorossani jäi mainitsematta, ja se on nämä liikuntapaikat ja erityisesti kiinteistöt. Viime kaudella eduskunnan talousvaliokunnassa pohdittiin paljon sitä mahdollisuutta, että onko se kilpailulainsäädännön vastaista, jos paikkakunnalla on jo yksityinen liikuntapalveluja tuottava yrittäjä ja julkinen puoli haluaa mahdollistaa samanlaiset liikuntamahdollisuudet. Minä toivoisin, että tässä kohtaa me huolehdimme siitä, että jos julkinen puoli — kunnat, maakunnat — haluaa rakentaa liikuntapaikkoja kaikille, mikä mahdollistaa vähävaraistenkin ihmisten liikuntaharrastuksen, niin tämmöistä ristiriitaa ei saa tulla, ettei julkinen puoli voi huolehtia kansanterveydestä rakentamalla liikuntapalveluja esteettä.

Gustafssonille täytyy antaa kiitos siitä, että nostitte tämän verokeskustelun, joka täällä on ollut jo aiemminkin esillä. Näin entisenä ponipoikana — minä mikään hevosmies koskaan ole ollutkaan — silläkin sektorilla valmentamisen ja liikunnallisuuden verotus ovat erilaisia. Jos olet vaikkapa ratsastustallin omistaja ja annat ratsastustunteja, niin jos sinä an-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

nat sitä sillä niin sanotulla yrittäjän omalla hevosella, niin alvi on 24 prosenttia, mutta jos se harrastaja tulee omalla hevosellaan, niin alvi on matalampi. Eli kyllä meillä kaiken kaikkiaan on huomioitava jokaisessa liikuntamuodossa se, että ollaan samalla viivalla. Minä haluaisin, että liikuntayrittäjyys olisi siellä matalammassa alvikannassa, koska ei se ainaakaan vahingollista ole. Uskon, että markkinat edelleen silti hintakilpailulla pitäisivät hinnat niin, että se halvempi alvi ei suoraan valu sen yrittäjän viivan alle mutta mahdollistaa liikuntapalvelun tarjoamisen laajemmin.

Täytyy sanoa, kun tuo edustaja Semi on niin vaatimaton mies kehumaan itseään, niin minä hoidan nyt tämän puolen. Eli Matti, entinen aktiiviurheilija, on tänne tullessaan löytänyt liikunnan iloa tähänkin taloon niin, että on hoitanut tätä treenipuolta kuntonyrkkeilypuolella. Eli niitten puolesta, jotka ovat siitä palvelusta nauttineet, kiitän Mattia.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi valtioneuvoston selonteon VNS 6/2018 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

4. Valtioneuvoston selonteko tietopolitiikasta ja tekoälystä

Valtioneuvoston selonteko VNS 7/2018 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 21/2018 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Nyt päätetään sivistysvaliokunnan mietinnön SiVM 21/2018 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Sivistysvaliokunnan puheenjohtajan Tuomo Puumalan esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Ryhmäpuheenvuorokierrosta ei ole. Etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia. Lisäksi myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Keskustelu

12.38 **Tuomo Puumala kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sivistysvaliokunta pitää tietopoliittista selontekoa erittäin tarpeellisena keskustelunavauksena. Sen aiheet, tietopolitiikka ja tekoäly, ovat ajankohtaisia ja tärkeitä. Digitalisaatio ja tiedon käyttö ovat yhteiskuntaa muokkaavia voimia, ja niitä voi verrata vaikkapa globalisaatioon, ikärakenteen muutokseen tai ilmastonmuutokseen.

Selonteon konkreettisista huomioista osa liittyy poliittisiin toimiin, joiden tarkoituksena on taata jatkossakin kansalaisten vahva luottamus sekä viranomaisiin että muihin toimijoihin yhteiskunnassa, jonka jokainen osa-alue riippuu jatkossa entistä enemmän tiedosta ja sen hallinnasta. Tietopolitiikka leikkaa läpi koko yhteiskunnan, ja siihen liittyviä poliittisia toimia ei voi erottaa muusta politiikasta. Sen johdonmukainen sisällyttäminen yhteis-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

kunnan eri hallinnonaloille edellyttää, että teemaa pohditaan paitsi yleisellä tasolla myös sektorikohtaisesti.

Valiokunta kuitenkin toteaa, että selonteko on tässä vaiheessa keskustelunavaus, ja siinä esille tuodut asiat vaativat vielä konkretisointia. Valiokunta katsoo, että tietopolitiikan päivittäminen etenkin tekoölyn ripeän kehityksen valossa on nähtävä jatkuvana prosessina. Tämä prosessi edellyttää asiantuntijaorganisaatioiden, koulutus- ja kasvatustieteiden, liike-elämän sekä valtion ja muiden julkisten toimijoiden saumatonta yhteistyötä.

Puhemies! Sivistysvaliokunta on kiinnittänyt erityistä huomiota muutamaan tekijään, ensinnäkin eettisesti kestävään tietopolitiikkaan. Selonteossa on nostettu aiheellisesti esille ihmisten oikeuksien ja vapauksien kunnioittaminen. Suomen tulee edistää eettisesti kestävä ja teknisesti korkeatasoinen tekoöly- ja dataekosysteemin rakentamista. Suomella on edellytykset olla ja pysyä datan eettisen hyödyntämisen edelläkävijänä. Selonteon keskeinen näkökulma on Suomen erottuminen kansainvälisessä tekoölykilpailussa eettisellä ja ihmisläheisellä lähestymistavalla.

Osaamisen varmistaminen on toinen teema. Koko väestön osaamis- ja sivistyspohjaan ja tiedon lukutaitoon tulee panostaa. Kysymys on kansalaistaidosta, ja sen merkitys kasvaa koko ajan. Valiokunta painottaa, että tekoölyn kattava hyödyntäminen vaatii suomalaisten osaamisen jatkuvaa kehittämistä yritysten, tutkimuslaitosten ja koulutuksen järjestäjien sekä julkisten organisaatioiden yhteistyöllä. Tekoölyyn liittyvän osaamisen vahvistamiseksi tarvittavan koulutuksen tulee vastata nykyistä ja tulevia tarpeita kaikilla koulutusasteilla.

Valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin, joilla edistetään kansalaisten ymmärrystä digitalisaatiosta ja tekoölystä sekä vahvistetaan alan kehittämisen ja kansainvälisen kilpailukyvyntarpeen kohentamisen edellyttämää osaamista eri koulutusasteilla ja tieteenaloilla.

Tietopolitiikan johtamisesta sanomme muun muassa seuraavaa:

Tietopolitiikka koskettaa niin julkista kuin yksityistäkin sektoria, ja niiden tulee pystyä tekemään tiivistä yhteistyötä keskenään. Tietopolitiikan riittävästi resursoitua ja toimivaltaista koordinaatiota tulee kehittää läpinäkyvällä tavoitteiden seurannalla. Koordinaation kattavuus on varmistettava tarkastelemalla kokonaisvaltaisesti lainsäädäntöä ja muuta ohjausta. On esimerkiksi tarkasteltava, miten kansalliset tekoölyohjelmat ovat linjassa olemassa olevien EU:n digiohjelmien kanssa, ja vältettävä päällekkäisyyttä.

Valiokunta katsoo, että kattavalla poliittisella lähestymistavalla tieto ja siihen liittyvä osaaminen ovat kehitettävissä Suomen vahvuuksiksi. Suomen täysimittainen hyötyminen tietopolitiikasta edellyttää yksityisen ja julkisen sektorin tiivistä yhteistyötä. Tästä syystä tietopolitiikkaa tulee johtaa hallinnonrajat ylittävästi. Laaja vuoropuhelu eri sektoreiden ja yleistä tietopolitiikkaa valmistelevalle taholle on tärkeää. Valiokunta yhtyy liikenne- ja viestintävaliokunnan lausuntoon, jossa edellytetään, että tietopolitiikan kehittämistoimien vastuunjako määritellään valtioneuvostossa siten, etteivät ministeriöiden väliset toimivaltarajat aiheuta haittaa kehittämistyölle ja sen johtamiselle.

Näiden huomioiden pohjalta sivistysvaliokunta esittää kannanottoa, joka koostuu neljästä toimenpide-ehdotuksesta:

Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto

1) jatkaa yhteistyössä eri hallinnonalojen ja asiantuntijaorganisaatioiden kanssa tietopolitiikan ja tekoölyn eettisen näkökulman käsittelemistä selonteossa esitettyjen periaatteiden konkretisoimiseksi

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

2) ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin, joilla edistetään kansalaisten ymmärrystä digitalisaatiosta ja tekoälystä sekä vahvistetaan alan kehittämisen ja kansainvälisen kilpailukyvyyn kohentamisen edellyttämää osaamista eri koulutusasteilla ja tieteenaloilla

3) selvittää avointen lohkoketjujen ja kryptovaluuttojen verotuskohtelun pikaisesti sekä siihen liittyen ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin verotuksellisen tilanteen selkeyttämiseksi ja korjaamiseksi

4) ryhtyy toimenpiteisiin tietopolitiikan kehittämistoimien vastuunjaon määrittelemiseksi valtioneuvostossa siten, etteivät ministeriöiden väliset toimivaltarajat aiheuta haittaa kehittämistyölle ja sen johtamiselle, jota tulee merkittävästi vahvistaa.

Arvoisa puhemies! Myös tämä valiokunnan mietintö on yksimielinen, ja se on erittäin tärkeä asia. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ja tähän väliin myönnän ministeri Vehviläiselle 5 minuutin puheenvuoron, olkaa hyvä.

12.44 Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen: Arvoisa puhemies! Aikanaan J. V. Snellman sanoi, että tietoa tulee käyttää isänmaan hyväksi, ja itse ehkä muuntaisin tämän tässä kohtaa muotoon, että tietoa tulee käyttää hyvinvoinnin, turvallisuuden ja kilpailukyvyyn vuoksi. Olemme näillä samoilla snellmanilaisilla jäljillä kaiken kaikkiaan.

Tietopolitiikka on siis yhteisesti sovittuja periaatteita ja linjauksia tietojen tuottamista, hankintaa, liikkumista, avaamista, jakamista, käyttöä, ylläpitoa ja säilyttämistä koskevista toimintatavoista ja menettelyistä. Eduskunnan käsiteltävänä on nyt ollut ensimmäinen selonteko tietopolitiikasta ja tekoälystä. Kiitan mietinnön tehnyttä sivistysvaliokuntaa ja lausunnon antanutta liikenne- ja viestintävaliokuntaa hyvästä työstä.

Kuten sivistysvaliokunta mietinnössään toteaa, tietopolitiikka leikkaa läpi koko yhteiskunnan ja siihen liittyviä poliittisia toimia ei voi erottaa muusta politiikasta. Sivistysvaliokunta on mietinnössään painottanut tietopolitiikan eettistä näkökulmaa ja yhtyy selonteossa todettuun, että tietopolitiikassa keskeistä on ihmisten oikeuksien ja vapauksien kunnioittaminen ja että tavoitteena tulee olla tiedon jalostaminen ja hyödyntäminen yhteiseksi hyväksi. Valiokunta edellyttääkin, että valtioneuvosto jatkaa yhteistyössä eri asiantuntijaorganisaatioiden kanssa eettisen näkökulman työstämistä selonteossa esitettyjen periaatteiden konkretisoimiseksi.

Osaaminen, osallisuus ja luottamus ovat avaimia tekoälyyn ja tiedon hyödyntämiseen. Myös valiokunta nostaa esille, että tietopolitiikan ja tekoälyn kannalta osaavat ihmiset ovat kansakunnan keskeinen voimavara. Mietintö painottaakin, että koko väestön osaamis- ja sivistyspohjaan ja tiedon lukutaitoon tulee panostaa. Valiokunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin, joilla edistetään kansalaisten ymmärrystä digitalisaatiosta ja tekoälystä sekä vahvistetaan alan kehittämisen ja kansainvälisen kilpailukyvyyn kohentamisen edellyttämää osaamista eri koulutusasteilla ja tieteenaloilla.

Valiokunta nostaa myös esille, että Suomen täysimittainen hyötyminen tietopolitiikasta edellyttää yksityisen ja julkisen sektorin paljon nykyistä tiiviimpää yhteistyötä. Tästä syystä tietopolitiikkaa tulee johtaa hallinnonalat ylittävästi, kuten valiokunta toteaa. Mietintö edellyttää, että tietopolitiikan kehittämistoimien vastuunjako määritellään valtioneuvostossa siten, etteivät ministeriöiden väliset toimivaltarajat aiheuta haittaa kehittämistyölle ja sen johtamiselle. Jaan tämän näkemyksen täysin. Poikkihallinnollisuus on kaikissa asiois-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

sa tärkeää, mutta erityisen tärkeää toimintatapojen, digitalisaation, tekoälyn, tietopolitiikan osalta.

Jo selonteon valmistelussa pyrittiin mahdollisimman avoimeen ja laajaan yhteistyöhön. Selonteon valmisteluun osallistui laaja noin 200 henkilön asiantuntijaverkosto yhteiskunnan eri alueilta. Myös lausunnot käsiteltiin kahdeksan ministeriön yhteistyönä, ja jos muistan aivan oikein ne lausunnot, niitä ei tehty pelkkänä virkatyönä pöydän ääressä, vaan käytettiin pari päivää siihen, että työpajamuotoisessa työskentelyssä käytiin tämä laaja lausuntoaineisto läpi.

Selonteko on alku uudelle politiikka-alueelle, tietopolitiikalle. Olen vakuuttunut, että tämä tematiikka on vahvasti esillä tulevalla vaalikaudella hallituspohjasta riippumatta. Selonteon eduskuntakäsittelyn jälkeen tietopolitiikkatyötä on tarkoitus jatkaa tekemällä tiekartta konkreettisista toimenpiteistä tietopolitiikan toteuttamiseksi. Valtiovarainministeriö käynnistää selonteon ja eduskunnan kannanottojen mukaisesti nyt jatkotoimenpiteiden valmistelun ja pohtii erilaisia vaihtoehtoja laaja-alaiselle yhteistyölle ja tietopolitiikan toimeenpanon kansalliselle johtamiselle.

Arvoisa puhemies! Aivan tähän lopuksi haluan sanoa, kun saattaa olla, että olen viimeistä kertaa näissä tehtävissä täällä puhujakorokkeella, että kun olen saanut olla tämän vaalikauden aikana vetämässä erilaisia toimintatapoihin liittyviä uudistuksia, kuten digitalisaation tai vaikka tähän tietopolitiikkaan liittyen, niin olen tullut erityisen vakuuttuneeksi siitä, että nämä eivät ole missään muodossa puoluepoliittisia kysymyksiä, vaan että tämän eduskunnan ja jokaisen eduskuntapuolueen, jokaisen kansanedustajan pitää omalta osaltaan viedä eteenpäin rohkeasti niitä yhteisiä linjauksia toimintatapojen uudistamiseksi. Se on meidän kansakunnallemme ja koko yhteiskunnallemme hyväksi.

12.49 Jukka Gustafsson sd: Arvoisa puhemies! Kiitos ministeri Vehviläiselle, että olette paikalla. Käytitte mielestäni innostuneen puheenvuoron, josta kävi ilmi, että tämä asia on tärkeä ja merkittävä myöskin teille ministerinä ja kansanedustajana. Minulle tuli mieleen, kun lähditte puheessanne liikkeelle Snellmanista ja tiedosta isänmaan hyväksi ja sitten ikään kuin määrittelitte sen tässä viitekehyksessä hyvinvoinniksi, turvallisuudeksi ja kilpailukyvyksi, että pidän melkein parempana tuota Snellmanin määritelmää. Mutta sitten minulle tuli mieleen oma määritelmäni muutaman vuosikymmenen takaa, jolloin olin taistelevassa opiskelijaliikkeessä. Meidän demarien näkemys oli silloin se, että tiede kansaa palvelemaan — tiede kansaa palvelemaan. Minun mielestäni tämäkin viittaus istuu hyvin meidän valiokuntamme esitykseen ja näkemyksiin tästä selonteosta tietopolitiikasta ja tekoälystä.

”Tietopolitiikka” käsitteenä voi hämmentää. Minusta oli mielenkiintoista, kun eräs asiantuntija valiokunnassa sanoi, että no joo, näitä uusia politiikka-alueita ja -lohkoja tulee eri aikoina, ja hän käytti esimerkkinä sitä, miten 80-luvulla ympäristöpolitiikka tuli ikään kuin omaksi politiikkalohkokseen. Toki ympäristöön liittyviä asioita on sitä ennenkin sivuttu vesiensuojelusta lähtien Suomessa, kymmenientuhansien järvien maassa, mutta se, että se tulee tämmöiseen kokonaisvaltaiseen, myöskin vähän tieteelliseen kehykseen, on merkittävää. No, nyt sitten sama ilmiö, asia on tapahtumassa tämän tietopolitiikan kohdalla, ja se on erinomainen asia, että hallitus on tarttunut tähän nyt tällaisella omalla selonteollaan, joka on laaja-alaisesti valmisteltu.

Arvoisa puhemies! Meillä oli valiokunnassa myöskin varsinainen herkkuhetki, kun meillä oli asiantuntijana henkilö, voi sen nimenkin varmaan nyt jo tässä vaiheessa sanoa,

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

Thomas Lehtinen, joka oli tehnyt Espoon kaupungin ja Tieto Oyj:n toimeksiannosta selvityksen, joka konkretisoi sitä, mitä tekoäly voi käytännössä olla ja antaa. He keräsivät siellä vuosilta 2002—2016 asiakkuusdataa noin 520 000 henkilöltä, yli 37 miljoonaa asiakas-kontaktia. No, näitä yksittäisiä asiakkaita, jotka siinä olivat mukana, ei voinut tunnistaa missään vaiheessa, nämä henkilötiedot salattiin alusta alkaen. En käy nyt tätä selvitystä ja tutkimusta tarkemmin lävitse, mutta se päättyi siihen, kun se käsitteli lastensuojeluilmoitusta koskevia lähetteitä, että sieltä löytyi tutkimuksen kautta — siis tekoäly löysi — noin 280 tekijää, jotka ennakoivat lastensuojelun asiakkuutta. En nyt mene tässä asiassa sen syvem- mälle, mutta kun ihmiset miettivät, mitä tietotekniikka on, mihin sitä voidaan käyttää ja mitä mahdollisuuksia se avaa, niin esimerkiksi tämä asiantuntijalausunto, jota hyvin kar- keasti sivusin, antaa henkilölle, joka nyt ei ole asiantuntija näissä kysymyksissä, mahdol- lisuuden ymmärtää näitä mahdollisuuksia ja niitten merkityksiä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vain viittaan tähän valiokunnan lausumaan, jossa todetaan, miten myös tietopolitiikan ja tekoälyn asioita ja kysymyksiä ja niihin liittyvää osaamis- ta tulisi avata, arvioida ja käsitellä eri koulutusasteilla ja tieteenaloilla. Ja kun itse ylipää- tänsä pidän tärkeänä tänä päivänä yleissivistyksen merkitystä [Puhemies koputtaa] toi- miessamme kansalaisyhteiskunnassa, niin tämä vain vahvistaa ja tuo ikään kuin uuttakin sisältöä nyt sitten myöskin tämän päivän yleissivistykseen, mitä kaikkea se tarkoittaa ja mitä kaikkea olisi hyvä tietää.

12.55 Stefan Wallin r: Arvoisa puhemies, värderade talman! Eilissä äänestyksessä saimme tässä salissa kokea, miten teknologian pettäminen pääsi keskeyttämään kansanval- lan jouluaton vieton, nimittäin äänestyksen. Onneksi keskeytys oli nopeasti ohi, mutta ta- paus oli kuvaava. Ihminen, ihmiskunta, on entistäkin riippuvaisempi teknologiasta. Kun se pettää, moni suunnitelma saattaa mennä uusiksi, ainakin hetkeksi, niin kuin eilen. Ihanne- tilanne on tietysti se, että ihminen tästä riippuvuudestaan huolimatta edelleen hallitsee tek- nologian eikä päinvastoin, että rengistä ei tule isäntää, että häntä ei ala heiluttaa koiraa. Tämä koskee tänä päivänä erityisesti ihmisen suhtautumista tekoälyyn. Miten pitkälle ha- luamme viedä sitä, onko edes taivas enää kattona?

Artificiell intelligens, robotisering, automatisering, digitalisering, blockkedjor, delnings- ekonomi. Många är de begrepp som illustrerar megatrenderna i det vi i riksdagens fram- tidsutskott har kallat radikala teknologier. Teknologier som inte bara är framtiden utan är här och nu redan i dag.

En viktig utgångspunkt för vår attityd till de här trenderna är att bejaka dem. Förstås kan vi också tycka hjärtligt illa om att artificiell intelligens och dess applikationer, som vi le- vande, tänkande människor ändå själva uppfunnit, tänker och agerar som vi människor fast snabbare, och därför exempelvis stjälar våra jobb.

Ett faktum är ändå att dessa teknologier finns, och i högsta grad kommer att finnas i fort- sättningen. De kommer också skapa massor med nya jobb. Alltså ska vi acceptera detta, inte sticka huvudet i sanden.

Teknologiutvecklingen är ändå ingen naturlag som lever sitt eget liv. Fortfarande hand- lar det om att människan nog kan behålla initiativet, styra eller avstyra utvecklingen i öns- kad riktning och se till att teknologin förblir dräng och inte blir herre. Men det betyder att utvecklingen måste kunna hanteras och definieras också med andra mätare än dem för ef- fektivitet, produktivitet, snabbhet och inbesparingar.

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

Det betänkande som vi i dag diskuterar anlägger det helt nödvändiga rastret på datasamhället, det etiska. Vad allt vill vi att teknologin ska göra för oss och vad inte?

Arvoisa puhemies! Hallituksen selonteko tietopolitiikasta ja tekoälystä, kuten myöskin sivistysvaliokunnan mietintö, käsittelee laajasti aihepiiriä, joka joskus jää katveeseen, kun hehkutamme teknologiakehityksen viimeisimpiä innovaatioita. Tämä katvealue on nimenomaan kehityksen ja eri sovellusten eettinen puoli, joka ei saa eikä voi elää omaa elämäänsä erillään itse teknologian kehityksestä. Siksi laajan kehityksen vaikutuksien arvioinnin myös eettisestä näkökulmasta on oltava orgaaninen osa itse kehitystyötä. Näppärä diplomi-insinööri ei voi ulkoistaa tätä puolta pohdiskelevalle filosofille. Intressi on kuitenkin, tai ainakin pitäisi olla, yhteinen.

Yhteisiä ovat myös kysymykset siitä, miten pitkälle haluamme kehittää tekoälyä. Onko päämääränä, että vempele tekee sellaisia viranomaispäätöksiä, joissa yksilön toimeentulo, maahantulo tai hoidon tarve on päätöksen kohteena ilman, että ihmisäly, siis inhimillinen harkinta, on osallisena? Vai haluammeko, että pitkälle kehittynyt tekotunneäly, sanokaamme, emotionaalinen keinoälykyky korvaisi sen puuttuvan inhimillisen tekijän? Toinen kysymys muiden joukossa on se, miten pitäisi ratkaista vaikkapa autonomiseen liikenteeseen liittyvät liikenneturvallisuushaasteet.

Puhemies! Näiden huomioiden jälkeen on hyvä todeta, että tekoäly ja robotiikka ovat ehdottomasti Suomen ja suomalaisyritysten menestystekijöitä. Siksi hallitus on aivan oikeassa, kun se haluaa nostaa Suomen maailman parhaimmaksi tekoälyn soveltajaksi. Siihen linkittyvät sekä yksityisen että julkisen sektorin toiminta ja kilpailuedellytykset. Viikolla saimme lukea, että Valtion kehitysyhtiö Vake on valmis eri tavalla sijoittamaan jopa 100 miljoonaa euroa tekoälyyn ja sen kehitystoimintaan, ja tänään torstaina julkistettaneen Suomen ja EU:n tekoälytyöryhmän puheenjohtaja Pekka Ala-Pietilän raportti, joten lisää on tulossa.

Lainsäätäjänä huomaamme välillä, jopa useinkin, miten lainsäädäntö ja vaikkapa verotuskäytännöt kaipaavat päivytystä, jotta ne olisivat ajan tasalla teknologian kehityksen uusien ilmiöiden kanssa. Ilolla panin merkille, että sivistysvaliokunta päätti edellyttää, että valtioneuvosto pikaisesti selvittäisi avointen lohkoketjujen ja virtuaalivaluuttojen verotuksen — asia, josta itse asiassa tein kirjallisen kysymyksen muutama viikko sitten ja eilen sain valtiovarainministeriöltä myöskin vastauksen.

Puhemies! Nyt puhutaan siitä tulevaisuudesta, jossa nopeat tulevat edelleen syömään hiitaat mutta jossa myös vahvasti ihmisarvon jakamattomuuteen uskovat ja kehityksen eettiseen arviointiin kykenevät toivottavasti syövät ne, joiden suoraviivaisessa mutterimaailmassa ei ole muuta kuin nollaa ja ykköstä.

13.01 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Kiitos ensinnäkin sivistysvaliokunnalle hyvästä mietinnöstä. Tulevaisuusvaliokuntahan ei ottanut tähän selontekoon kantaa, mutta olemme muissa yhteyksissä useampaan kertaan käsitelleet tähän teemaan liittyviä näkökohtia. Kiitos tulevaisuusvaliokunnan puheenjohtaja Wallinille hyvästä puheenvuorosta. Samanlaisia teemoja nostan omassakin puheenvuorossani esille.

Erityisesti iloitsen siitä, että sivistysvaliokunta on voimallisesti ottanut kantaa eettisiin kysymyksiin, joita esimerkiksi tekoälyyn liittyy. Myönteistä on, että jo selonteossa todetaan, että tavoitteena tulee olla tiedon jalostaminen ja hyödyntäminen yhteiseksi hyväksi. Robotit ja tekoälyjärjestelmät tulee rakentaa edistämään hyvinvointia, kunnioittamaan

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

henkilön autonomiaa, kansalaisten perusoikeuksia ja oikeudenmukaisuuden vaatimuksia sekä välttämään kärsimyksen tuottamista. Tekoälyn käytön hyviin päämääriin valjastamisen rinnalla tulee kiinnittää vahvasti huomiota myös sen riskeihin. Kuten selonteossakin todetaan, tekoälyn kehittämistä ovat usein hallinneet tekniset ja kaupalliset intressit, ja eettisiin ongelmiin on havahduttu vasta sitten, kun ongelmia on syntynyt. Tekoälyn eettisten kysymysten ja väärinkäytön riskien arvioidaan olevan eräitä ihmiskunnan suurista kysymyksistä ja olevan mittaluokaltaan verrattavissa esimerkiksi ilmastonmuutokseen. Selonteossa on huomioitu kansalaisten perusoikeudet tekoälyn kehittyessä ja ihmisten oikeus omiin tietoihinsa. On kuitenkin huomioitava, että mahdollisuus vaikuttaa omien tietojen käyttöön voi olla olematon erityisesti tilanteissa, joissa viranomaisten keräämää aineistoa luovutetaan kolmannen osapuolen käyttöön tai aiemmin tietojen luovutukseen annettu suostumus halutaankin myöhemmin peruuttaa. Tähän ongelmaan ei mielestäni ole paneuduttu riittävästi.

Sivistysvaliokunta toteaa, että Suomen tulee edistää eettisesti kestävä ja teknisesti korkeatasoisen tekoälyn ja dataekosysteemin rakentamista. Suomella on edellytykset olla ja pysyä datan eettisen hyödyntämisen edelläkävijänä. Myös selonteon keskeinen näkökulma on Suomen erottuminen kansainvälisessä tekoälykilpailussa eettisillä ja ihmisläheisillä lähestymistavoilla. Tästä samasta asiasta myös tulevaisuusvaliokunta on lausunut viimeksi tulevaisuusselontekomietinnössään, josta täällä keskusteltiin viime viikolla. Tulevaisuusvaliokunnan lausumassa todetaan: Teknologian eettistä arviointia on kehitettävä esimerkiksi eri toimijoita yhteen keräävän verkoston tai keskuksen avulla. Teknologian etiikasta ja teknologian yhteiskunnallisesta arvioinnista on tehtävä suomalaisen yhteiskunnan kärkiosaamista.

Arvoisa puhemies! Teknologioiden kehittyminen tarkoittaa myös yhteiskunnan muuttamista. Teknologioiden rinnalla muuttuvat yhteiskunnalliset ja sosiaaliset rakenteet ja sääntely, liiketoiminta-alueista osaaminen ja ammatit sekä elämäntavat ja käyttökulttuurit. Vaikka teknologiat etenevät riippumatta siitä, haluammeko sitä vai emme, niin sääntelyllä voidaan kuitenkin vaikuttaa muutoksen vauhtiin, suuntaan ja seurauksiin. Kansallisesti meidän on päätettävä, missä asioissa haluamme olla globaalilla tasolla ensimmäisten joukossa ja mitä se meiltä vaatii.

Teknologian kehittämiseen ja kehittämiseen liittyy voimakas tarve käydä yhteiskunnassa laaja-alaista eettistä keskustelua teknologian hyödyistä ja haitoista. Tästä esimerkkinä on tekoälyratkaisujen suunnittelussa tehtävät näkymättömiksi jäävät arvovalinnat. Algoritmien säätelössä verkkoympäristössä käyttäjä ei tiedä, miten algoritmi ohjaa mitään ja mitä aineistoja ja suosituksia hänelle näytetään. Tiedon käyttö edellyttää aineiston muokkaamista suuremmiksi kokonaisuuksiksi ja näiden kokonaisuuksien asettamista arvojärjestykseen periaatteella, josta käyttäjällä ei välttämättä ole tietoa. Tulevaisuudessa tämän muokkaamisen toteuttavat oppivat algoritmit nopeana ja automaattisena prosessina, jolloin tahattomasti syrjivien käytäntöjen riski myöskin kasvaa. Jos ihminen ei tiedä, miten ja miksi kone tekee jotakin, saattaa kone käyttää ihmistä eikä ihminen konetta. Jotta näin ei pääsisi käymään ja että tekoäly pysyisi todellakin tukiälyn roolissa, miksi se on ajateltu alun perin, on varmistettava, että ihmisen ja koneen työnjakoa ja automatisoidun päätöksenteon rajoja tarkkaillaan jatkuvasti.

Digitaalisen maailman hallinta ja ohjaus vaativat visiota ja tulevaisuudennäkymää siitä, mikä on tavoiteltava yhteinen hyvä, sekä siihen liittyvien eettisten näkökulmien ja datan järjestelyperiaatteiden arviointia ja yhteensovittamista. Tätä tulisi tehdä monitoimijaisesti

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

muun muassa insinöörien, yhteiskuntatieteilijöiden ja humanistien yhteistyönä. Päätäjien tulee tiedostaa jatkuva eettisen harkinnan tarve soviteltaessa yhteen ja säänneltäessä kansalaisten yksityisyyden, yritysten toimintavapauden ja julkisen sektorin tehokkuuden raja-viivoja. Varoittavana esimerkkinä on Kiinassa pilotointivaiheessa oleva kansalaisista ke-rättävään tietoon pohjautuva automaattinen pisteytysjärjestelmä, joka vaikuttaa esimerkiki kansalaisten sosiaalietuuksiin ja vakuutusehtoihin. Toivottavasti me emme ole menossa tähän suuntaan.

13.06 Timo Harakka sd: Arvoisa puhemies! On hienoa, että vielä viime toimikseen edus-kunta pääsee käsittelemään tätä ansiokasta selontekoa tietopolitiikasta ja tekoälystä. Tästä paperistahan suorastaan huokuu pääministerin ja myös valtioneuvoston kanslian sekä valtiovarainministeriön hallinnonkehitysosaston intohimo teemaa kohtaan, ja se on kiitettä-vää. Tietotalous on Suomen kannalta tärkein menestystekijä digitaalisessa maailmantalou-dessa 2020-luvulla.

Sinänsä raportissa näkyy, että muodikas keskustelu tekoälystä on nyt palautunut, kuten oikein onkin, osaksi koko tietopolitiikan ja tietotalouden kehystä. Oppivat järjestelmät ovat vain yksi tapa käsitellä dataa ja saada siitä lisäarvoa.

Selonteossa korostuu eettinen näkökulma, mikä on myös oikein. Myös sivistysvaliokun-nan mietintö painottaa tietopolitiikan tehtävissä ihmisten oikeuksien ja vapauksien kun-nioittamista ja sitä, että tavoitteena tulee olla tiedon jalostaminen ja hyödyntäminen yhtei-seksi hyväksi. Tältä osin eurooppalainen, ehkä jopa pohjoismainen, lähestymistapa poik-keaa sekä pohjoisamerikkalaisesta että kiinalaisesta mallista, joihin vertailen hiukan seu-raavaksi.

Pohjoisamerikkalainen, läpikaupallinen tietotalous hyödyntää estottomasti, jopa riistää, ihmisten omaa dataa ja asettaa ihmiset jatkuvan valvonnan alaisiksi. Tätä uutta talousmuo-toa käsittelee Shoshana Zuboffin teos *The Age of Surveillance Capitalism* eli vapaasti suomennettuna ”Kyttäyskapitalismin aika”. Kiinalaisessa mallissa valtiolla on yksinoikeus yksityisyyteen, siis lupa valvoa, rajoittaa ja käyttää ihmisen jälkeensä jättämää dataa. Täl-löin Kiinan valtion hyväksynnällä toimivien tietotekniikan yhtiöiden voidaan epäillä ke-räävän big dataa myös ulkomailta valtiollisten intressien hyödynnettäväksi häikäilemättö-mästi ja rajoituksettomasti.

Eurooppalaiset tuskailevat usein, miten pahasti jäljessä askellamme tietotalous- ja teko-älybisneksessä, mutta yksilön vapauksia ja oikeuksia kunnioittavat yhteiskunnat saattavat hyödyntää ainutlaatuista resurssia, nimittäin luottamusta, jonka eettinen tietotalous voi saavuttaa. Luonnollisesti eurooppalainen tietoturva-asetus GDPR on askel luottamusta he-rättävään suuntaan, mikä paitsi kunnioittaa demokraattisia perinteitä, voi lopulta osoittau-tua myös kaupallisesti kannattavimmaksi. Tässäkin asiassa tasa-arvo on talouden tuotan-ontekijä.

Selonteko huomioi hyvin kansalaisen perusoikeuksia ja osallisuutta sekä oman datan hallintaa. Turhan usein tekoälyn mahdollisuuksia hehkutetaan sujuvamman viranomaiskä-sittelyn tai potilashallinnon työkaluina, tilanteissa, jossa ihminen on toimenpiteen objekti, mahdollinen riski ja kuluerä. Liian harvoin etsitään mahdollisuuksia kansalaisen omien toiveiden, tarpeiden ja tavoitteiden täyttämiseksi. Tässä suhteessa positiivinen poikkeus onkin valtiovarainministeriössä valmisteltu Aurora-hanke, jossa tekoälyn on tarkoitus pal-vella ihmisiä yksilöllisen elämänkaaren eri vaiheiden omaehtoisissa mutta välttämättömis-sä tarpeissa. Oman datan hallinta on avainasemassa yleisen luottamussuhteen luomisessa

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

ja toisaalta myös tietotalouden tarjoamien mahdollisuuksien laajentamisessa. Tarvitsemekin pikaisesti operaattorin, joka voisi hallinnoida yksilön omaa dataa ja auttaa sen hyödyntämisessä. Tämä maailmanlaajuisestikin merkittävä hanke voisi löytää kodin Vakesta eli juuri perustetusta Valtion kehitysyrityksestä.

Arvoisa puhemies! Kun olen itse pohtinut tietopolitiikan, datahallinnon ja tietotalouden kysymyksiä, olen tullut yhä vakuuttuneemmaksi siitä, että tämä merkittävä kokonaisuus ansaitsisi oman kaistansa valtionhallinnossa. Kymmenet elleivät sadat lait on uudistettava tietosuojaan tai tietojen hyödyntämisen osalta, ja toisaalta uutta sääntelyä, sekä turvaavaa että mahdollistavaa, on tehtävä paljon. Eduskuntakäsittelyssä on noussut esiin muun muassa lohkoketjuihin ja kryptovaluuttoihin liittyviä kysymyksiä, joissa julkisen vallan tulokulmat saattavat olla jopa keskenään ristiriitaisia. Eilen hyväksyttiin myös terveystietojen toissijaista käyttöä koskeva laki, jonka valmistelusta paljastui eduskuntakäsittelyssä merkittäviä puutteita. Tämäkin tapahtumasarja korostaa, että nykyiset lainsäädännön ja päätöksenteon väylät eivät ole parhaita mahdollisia tietopolitiikalle, datahallinnolle ja tietotaloudelle.

Voi siis kysyä: miksi mietintövaliokuntana on ollut sivistysvaliokunta eikä tulevaisuusvaliokunta, joka on työssään käsitellyt runsaasti tietotalouden ja tekoälyn tulevaisuutta? [Merja Mäkisalo-Roposen välihuuto — Stefan Wallinin välihuuto] Tulevaisuusvaliokunta ei ole ollut edes lausuntovaliokuntana. Vanhat rakenteemme eivät nyt taivu uudelle todellisuudelle. Tämänhän havaitsi liikennevaliokunta, joka teki lausuntoonsa lausuman tietopolitiikan kehittämisen vastuunjaosta. Se halusi varmistua, että ministeriöiden väliset toimivaltarajat eivät haittaa kehittämistyötä ja sen johtamista ja että päävastuu voisi olla vaikka valtioneuvoston kanslialla, joka tekee jatkuvaa tilannekuvatyötä, ennakointia ja tulevaisuuspohdintaa ja jakaa näitä näkökulmia nimenomaan äsken mainitun tulevaisuusvaliokunnan kanssa. [Olli-Poika Parviaisen välihuuto — Stefan Wallinin välihuuto] Niinpä myös sivistysvaliokunta nosti mietintöönsä lausuman, jossa edellytetään, että ”valtioneuvosto ryhtyy toimenpiteisiin tietopolitiikan kehittämistoimien vastuunjaon määrittämiseksi valtioneuvostossa siten, etteivät ministeriöiden väliset toimivaltarajat aiheuta haittaa kehittämistyölle ja sen johtamiselle, jota tulee merkittävästi vahvistaa”.

Arvoisa puhemies! Mitä tämä pitkä virke tarkoittaa? Yksi tulkinta on se, jota olen itse esittänyt julkisuudessa viime aikoina: Suomen seuraava hallitus tarvitsee tietotalousministerin. Ministerillä on kolme tehtävää: julkisen hallinnon digitalisaatio, julkisen ja yksityisen datan keskinäinen hyödyntäminen tehokkaasti mutta reilusti sekä digitaalisen liiketalouden edistäminen. Minulla oli viime kesänä tilaisuus keskustella Ranskan hallituksen digiministeri Mounir Mahjoubin kanssa Pariisissa, ja jäin vahvasti käsitykseen, että vastaava vastuunjakoa tarvittaisiin myös Suomeen. Ministerillä olisi pieni virkakoneistonsa joko valtioneuvoston kansliassa tai valtiovarainministeriön hallinnonkehitysosastolla tai molemmissa ja kumppaninaan eduskunnassa tulevaisuusvaliokunta. Tämän päämäärän merkitsi hallitusohjelmavoitteen SDP:n teknologia ja tulevaisuus -työryhmä, jota saan johtaa yhdessä arvostetun edustaja Mäkisalo-Roposen kanssa.

Näin lopuksi totean, että haluaisin kiittää ministeri Vehviläistä edelläkävijyydestä ja samoin valtioneuvoston valtiosihteeri Lehtomäkeä omalta osaltaan.

Esittämäni aloite jää nyt keskusteltavaksi huhtikuun 14. päivän jälkeen, mutta lähtökohdat sille, että Suomesta tulee maailman paras tietotalousyhteiskunta, ovat hyvät. Olkoon se seuraavan hallituksen tavoite.

13.14 **Olli-Poika Parviainen vihr:** Arvoisa rouva puhemies! Kun puhumme tekoälypolitiikasta, puhumme yhdestä aikamme suurimmista kysymyksistä. Jos jotakin tästä vuosikymmenestä ja seuraavasta jää mieleen, niin varmasti se, että ilmastohaasteeseen vastaamisen lisäksi meidän on löydettävä keinot valjastaa digitalisaatio inhimillisen edun edistäjäksi.

Tämä selonteko, jota me käsittelemme, on ansiokas, se on laaja, ja se on selvästi antaumuksella laadittu. Kiitos ministeri Vehviläiselle hyvästä työstä tässä asiassa ja ylipäätään hyvästä työstä uusien aiheiden nostamisessa politiikkaan.

Tässä selonteossa kiinnitetään nähdäkseni ensimmäistä kertaa Suomessa huomiota siihen, että me tarvitsemme eettistä sääntelyä teknologiapolitiikallamme nimenomaan viitaten tekoölyyn ja teknologioihin, jotka siihen liittyvät. Eettinen sääntely on äärimmäisen tärkeää, sillä hyvin usein teknologiapolitiikkaa tehdään teknologia edellä valjastaen se esimerkiksi suoriltaan vaikkapa sitten markkinoiden käyttöön tai, kuten edustaja Harakka ansiokkaasti kuvaili, myös esimerkiksi totalitaristisiin tarkoituksiin. Inhimillinen vaihtoehto on tarkastella asiaa laajemmin, nähdä teknologian kehitys ja tekoäly osana sitä polkua, jota me kuljemme toivottavasti parantaaksemme kaikkien ihmisten asemaa ja edistääksemme ylipäätään kaikkea hyvää.

Kytकिन tekoälypolitiikan myös sivistyksen laajaan edistämiseen. Tässä mietinnössäkkin katsotaan tarpeelliseksi huomauttaa tai muistuttaa siitä, että meidän pitää lisätä ihmisten ymmärrystä ja tietoisuutta näistä kysymyksistä. Me tarvitsemmekin laajaa pohdintaa myös siitä, miten me voimme valjastaa tämän kehityksen palvelemaan sivistystä, ei niin, että me palvelemme erilaisia välineitä, vaan niin, että teknologia edistää sivistystä. Toivoisin, että tulevaisuudessa Suomessa olisi tiedeministeri tai vastaava, joka yli sektorirajojen edistäisi näitä kysymyksiä. Ministeri Vehviläisen vastuulla on ollut jonkin verran näitä kysymyksiä, ja laajentaisin tätä edelleen niin, että me saisimme nämä kysymykset nostettua siihen arvoon, minkä ne tarvitsevat.

Euroopan neuvostossa on kiinnitetty paljon huomiota siihen, että tekoälyn eettinen sääntely on valmisteltava ennen kuin on liian myöhäistä, ennen kuin teknologia etenee niin pitkälle, että me emme välttämättä sitä enää hallitse. Nämä ovat todellisia kysymyksiä — ei tarvitse mennä tieteiskirjallisuuteen, vaikka sekin toki mielenkiintoista on.

Tietopolitiikan tiekartta, jota Suomeen esitetään, on äärimmäisen tarpeellinen. Toivon, että seuraava hallitus ottaa ohjelmaansa tietopolitiikan laajan edistämisen näistä näkökulmista, joita mietinnössäkkin nyt käsitellään, ja että me laadimme sellaisen tiekartan, johon ei oteta mukaan pelkästään lainsäädäntöä vaan katsotaan koko yhteiskuntaa laajemmin.

Toisaalta meidän haasteenamme on saada nämä kysymykset yhteensovitetuksi muuhun valmisteilla olevaan lainsäädäntöön ja yhteiskunnan kehitykseen. Eilen hyväksymämme — tosin äänestyksen jälkeen — täälläkin mainittu sote-datan toissijaisen käytön lainsäädäntö on hyvä esimerkki siitä, että me puhumme paljon siitä, miten meidän pitää dataa hallita eettisesti mutta samaan aikaan me etenemme pienin askelin siellä täällä nakertaen mahdollisesti esimerkiksi yksityisyydensuojaa. Siksi näitä asioita pitäisi katsoa kokonaisuutena. Jos me teemme datapolitiikkaa vain sektori kerrallaan, me päädyimme lopulta nakertamaan datapolitiikan eettistä perustaa.

On hyvä, että mietinnössä nostetaan, arvoisa puhemies, esiin myös kryptovaluuttojen sääntely. Tämä on toki Euroopan unionin tasoinen kysymys ja laajempikin, mutta Suomi voi myös puheenjohtajakaudellaan olla tässä aktiivinen. Maailmalla keskustelua käydään

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

paljon. Esimerkiksi tulevaisuusvaliokuntaa lähestytään jatkuvasti erilaisilla kryptovaluutoihin liittyvillä kysymyksillä.

Toivoisin myös, että kun me puhumme eettisestä sääntelystä tässä yhteydessä, me nostaisimme esiin teknologiapolitiikan rinnalle bioteknologian ja bioetiikan osaksi teknologiakeskustelua ja harkitsisimme esimerkiksi laajan neuvottelukunnan perustamista, jotta saisimme varmasti parlamentaarisesitkin asiaa riittävästi käsiteltyä.

Näillä puheilla toivon, että seuraavalla hallituskaudella Suomi tulee linjaamaan itsensä ihmisoikeuksien ja eettisyyden puolesta puhuvaksi tietotekniikan, digitalisaation ja tekoälyn kärkimaaksi maailmassa.

13.19 Mari-Leena Talvitie kok: Arvoisa puhemies! On hienoa, että tässä vaiheessa kautta saimme äsken liikuntapoliittisen selonteon keskustelua ja nyt sitten valtioneuvoston selonteon tietopolitiikasta ja tekoälystä. Saamme keskustella yhteisistä asioista, jotka yli puoluerajojen ja meillä, jos tulevaisuuteen katsotaan, ovat aivan keskeisiä: miten Suomi tulevaisuudessa menestyy, miten me pystymme tietoa käyttämään ja hyödyntämään niin päätöksenteossa kuin myöskin Suomen viennin edistämisessä, ja miten me pystymme tekoälyä käyttämään meidän yhteiskuntamme resurssitehokkuudessa ja toisaalta myöskin luomaan edellytyksiä niille sovellutuksille ja palveluille ja muille, joita voidaan sitten käyttää koko maailmassa.

Nostaisin kolme asiaa eli tiedolla johtamisen, käyttäjälähtöisyyden ja eettisyyden.

Tähän tiedolla johtamiseen ensin. Lähdän siitä, että tulevaisuudessa on entistä tärkeämpää, miten saamme oikea-aikaisen ja oikean tiedon ja siihen perustuvan päätöksenteon, ja myöskin oikea-aikaisesti. Toisaalta, kun yhä enemmän tulee sitä tietoa, mitä voidaan soveltaa ja hyödyntää, niin sitä enemmän myöskin halutaan jakaa väärää tietoa ja levittää sitä väärää tietoa. Eli tämä tiedolla johtaminen haastaa myöskin meidän rakenteemme, meidän yhteiskuntamme rakenteet, miten me pystymme sitä kautta hyödyntämään sen oikean tiedon oikea-aikaisesti silloin, kun täytyy tehdä päätöksiä. Itse olen hallintovaliokunnassa, ja siellä on mietitty paljon meidän kansalliseen turvallisuuteemme liittyviä asioita, ja mikään ei olisi sen vaarallisempaa kuin se, että meillä olisi väärää tietoa väärään aikaan ja yhteiskunnassa me tekisimme myöskin paljon päätöksiä siltä pohjalta. Tämähän toisaalta näkyy tällä hetkellä jo, että se on meillä riskitekijä.

Sitten toinen asia, tämä käyttäjälähtöisyys. Kun olemme kuitenkin tottuneet aikaisemmin, että tätä yhteiskuntaa on rakennettu ja hallinnoitu ja ihmisiäkin on tietyllä tavalla hallinnoitu, niin nyt digitalisaation ja tekoälyn kautta on entistä tärkeämpää, että mietitään asioita käyttäjälähtöisesti, on se sitten potilaslähtöisesti tai yrittäjälähtöisesti tai toimijälähtöisesti, ja myöskin ihan kaiken digitalisaation ja tiedon soveltamisessa käyttäjälähtöisyyden näkökulmasta. Tämä, ihan samalla tavalla kuin tuo tiedolla johtaminenkin, haastaa meidän yhteiskuntamme rakenteet. Meidän rajapintamme ovat aika isoja. Sen huomaa jo pelkästään näissä valiokuntajaoissa, miten tieto kulkee, puhumattakaan meidän yhteiskuntamme ministeriöistä ja yhteiskunnallisista toimijoista kunta- ja kaupunkisektorilla.

Sitten kolmantena eettisyys. Tällä hetkellä ne toimet, mitä tekoälyssä ja sen hyödyntämisessä tehdään maailmalla, jos mietitään Yhdysvaltoja ja Venäjää ja Kiinaa, lähtevät hyvin erilaisesta näkökulmasta kuin tästä länsimaisesta demokratiasta, ja senpä takia on todella tärkeää, että me pystymme tekoälyä ottamaan käyttöön sellaisissa asioissa, joissa meidän hyvinvointiyhteiskuntamme peruskivijalat, demokratia, oikeusvaltioperiaatteet, kaikki hyvinvointiyhteiskunnan asiat pidetään mukana.

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

Nostan tässä yhdeksi esimerkiksi, miten tekoälyä voitaisiin hyödyntää. Olen aikaisemminkin puhunut, että me tiedämme jo — eli tiedolla johtamiseen tullaan — niitä syrjäytymisen riskitekijöitä, joita esimerkiksi 15—16-vuotiailla nuorilla on. Ja kun me tiedämme ne riskitekijät, niin me voisimme hyödyntää tietoa siinä mielessä, että kun me olemme kymmenisen vuotta sitten tehneet tämän etsivän nuorisotyön, eli me etsimme nuoria, jotka ovat vailla koulupaikkaa, opiskelupaikkaa, työpaikkaa, niin me tiedämme jo, mitkä riskitekijät täyttyvät. Tulevaisuudessa tekoälyn kautta, jos me annamme yhteiskunnallisesti siihen mahdollisuuden, tekoäly tekisi sen etsivän työn ja ihmiset tekisivät sen nuorisotyön, eli me pystyisimme kohdentamaan meidän resurssejamme oikeaan aikaan oikeaan paikkaan.

Sivistysvaliokunta esittää siis kannanottoehdotuksena muun muassa, että eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto jatkaa yhteistyössä eri hallinnonalojen ja asiantuntijaorganisaatioiden kanssa tietopolitiikan ja tekoälyn eettisen näkökulman käsittelemistä selonteossa esitettyjen periaatteiden konkretisoimiseksi. Näen, että tämä on erityisen tärkeää. [Puhemies koputtaa] Kaikki sivistysvaliokunnan neljä kannanottoehdotusta ovat tärkeitä, mutta erityisesti se, että me alennamme hallinnonalojen ja asiantuntijaorganisaatioiden rajapintoja. — Kiitos.

13.25 Merja Mäkisalo-Ropponen sd: Arvoisa puhemies! Vielä parista asiasta halusin tulla tänne pöytäkirjaan puhumaan.

Ensinnäkin täällä on puhuttu eilisestä päätöksestä toisiolain kohdalla. Täällä hyväksyttiin tosiaan eilen toisiolaki, ja se on hyvä esimerkki siitä, miten ei pitäisi toimia, kun on kysymyksessä tietosuoja tai tällaiset eettiset kysymykset. Sinällään se lakihan on tarpeellinen ja lain tekeminen oli ihan ajankohtaista, mutta kun sitä piti muokata niin monta kertaa, siihen tehtiin korjauksia useaan otteeseen, niin ei voi olla kokematta huolta siitä, että lakiin jäi nyt sellaisia aukkoja, jotka jatkossa vaarantavat yksilön tietosuojan. Minun mielestäni sellaista riskiä ei olisi pitänyt ottaa, ja olisi ollut viisaampaa, että laki olisi alusta alkaen valmisteltu uudelleen, jolloin oltaisi voitu välttyä niiltä tietosuoja- ynnä muilta riskeiltä. Nyt vain toivotaan sitten, että kaikki menisi hyvin, mutta niin tärkeissä asioissa ei saisi asioita jättää toivomisen varaan, vaan ne pitäisi varmistaa kunnolla.

Mutta halusin käyttää puheenvuoron myöskin siitä, että edellytyksenä Suomen edelläkävijyydelle tietopolitiikassa ja tekoälyn soveltamisessa on pitkäjänteinen panostus alan perustutkimukseen, ja siihen meidän täytyy myöskin panostaa nykyistä enemmän. Ja kuten selonteossakin todetaan, niin edelläkävijyyttä ei saavuteta ostamalla teknologian taustalla olevien ilmiöiden ymmärrystä muulta, esimerkiksi Yhdysvalloista ja Kiinasta, koska siellä on aivan erilainen ajattelutapa tietoteknologiaa kohtaan. Tämä ei myöskään mahdollista teknologian ja sen soveltamisen kontekstin perusteellista tuntemista, jos me ostamme muualta sitä tietotaitoa. Suomi tarvitsee omaa tutkimusta, jotta osaamme kehittää tekoälymenetelmiä itse ja saamme asiantuntemuksen kasautumaan Suomeen ja osaamisen soveltaa tekoälymenetelmiä kilpailuetua luovalla tavalla. Maallamme ei synny kilpailuetua siitä, että teemme samaa kuin muut tekevät. Tieteellinen ja tutkimuksellinen tieto, innovaatiot, keksinnöt ja ratkaisut ovat kansallisvarallisuuttamme, ja sitä meidän täytyy lisätä ja siihen panostaa.

Selonteossa mainitaan Kiinan ja Yhdysvaltojen hegemonia, ja se on tosiasia, ja suora kilpailu niiden kanssa ei ole realistinen vaihtoehto. Käytännössä tekoäly tehdään tällä hetkellä yhdysvaltalaisen yritysten johdolla, koska useimmat tärkeimmät työkalut ovat nii-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

den kehittämiä, mutta kilpailuasetelmaa voidaan kuitenkin muuttaa painottamalla kehittämistyössä avointa lähdekoodia ja avointa dataa, mitä nimenomaan täällä Suomessa halutaan tehdä. Avoin teknologia sopii hyvin yhteen eettisen tekoälyn tavoitteen kanssa, ja näillä tavoin on mahdollista rakentaa kilpailukykyisiä ratkaisuja, vaikka Eurooppa ja Suomi ovatkin teknologian ja markkina-aseman osalta altavastaajia vielä tällä hetkellä, mutta meillä on suuri mahdollisuus edetä omalla tavallamme eteenpäin.

Lopuksi, arvoisa puhemies, minä olen samaa mieltä edustaja Harakan kanssa siitä, että tämä selonteko olisi kyllä ollut syytä käsitellä erityisesti tulevaisuusvaliokunnassa, koska siellä olemme käsitelleet muutenkin samankaltaisia asioita ja tämä olisi hyvin täydentänyt sitä meidän muuta työtämme. En ollenkaan kritisoi tätä sivistysvaliokunnan mietintöä, mutta olen aivan varma, että siihen olisi tullut vielä erilaisia näkökulmia, jos se olisi käsitelty tulevaisuusvaliokunnassa, ja tästä olen hiukan pahoillani.

Sitten vielä haluan myöskin sanoa, että olen edustaja Harakan kanssa samaa mieltä siitä, että meidän tavoitteenamme tulee olla, että Suomesta tulee yhdessä tehden paras tietotalousyhteiskunta koko maailmassa — tämän pitää olla meidän tavoitteena, ei enempää eikä vähempää, ja siihen meidän tulee pyrkiä — ja hänen mainitsemansa tietotalousministeri olisi yksi keino edetä tätä tavoitetta kohden. Eli meillä olisi henkilö, joka paneutuisi tähän asiaan erityisesti eikä vain oman toimensa ohella. — Kiitos.

13.29 Sinuhe Wallinheimo kok: Arvoisa puhemies! Tämäkin puhe on paikallaan aloittaa kiitoksilla hallitukselle koko Suomen tulevaisuuden kannalta tärkeästä selonteosta. Samaten isot kiitokset sivistysvaliokunnalle hyvin käsitellystä mietinnöstä. Toki yhdyn tässä edustaja Mäkisalo-Ropposen ajatuksiin siitä, että tulevaisuusvaliokuntakin olisi ollut hyvä paikka tälle.

Arvoisa puhemies! Digitalisaatio luo puitteita uudelle työlle ja yrittäjyydelle mutta myös uudelle kansalaisuudelle ja ihmisyydelle. Digitaaliset ratkaisut ovat osa jokapäiväistä elämäämme, eikä rajanveto digitaalisen ja analogisen maailman välillä ole enää yksinkertainen tai edes tarkoituksenmukainen. Samalla muutos vie pohjaa totutulta elämäntavalta, aiheuttaa epävarmuutta ja murtaa nykyisen talousjärjestelmän peruskäsityksiä aina talouskasvun mittaamisesta verotuksen oikeudenmukaiseen kohdentamiseen. Epävarmuuden rinnalla mahdollisuus tietoperustaiseen päätöksentekoon lisääntyy jatkuvasti, kun pystymme muodostamaan eri ilmiöiden, kuten ilmastonmuutoksen, sekä ihmisen ja yritysten todellisten tarpeiden ympärille lähes kokonaisvaltaisen tilannekuvan päätöksenteon tueksi.

Toisaalta digitalisaation kestävä valjastaminen edellyttää, että ymmärretään uuden luomispohjan mahdollisuudet mutta myös haasteet. Meidän täytyy kyetä erottamaan asiat, jotka tapahtuvat meistä huolimatta, ja sopeutua niihin. Lisäksi täytyy valita asiat, joissa haluamme nähdä muutoksen ja olla edelläkävijöitä. Täten digitaalinen murros on osittain poliittista, halusimme tai emme. Siksi tämä hyvä selonteko ja sivistysvaliokunnan mietintö puolustavat hyvin tätä tilannetta.

Arvoisa puhemies! Mitkä sitten pitäisi olla ne periaatteet, joiden varassa digipolitiikkaa Suomessa tulee harjoittaa? Tässä nostaisin esille viisi asiaa, ja ne ovat avoin markkinatalous, ihmisten itsemääräämisoikeuden kunnioitus, mahdollistava sääntely, reilu datatalous sekä yhteistyö.

Esimerkiksi avointa markkinataloutta ja reilua datataloutta tarvitaan, jotta digitalisaation tuomat mahdollisuudet ovat kaikille tarjolla eikä teknologian hyödynnettävyys perus-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

tu esimerkiksi vain muutaman harvan teknologiayhtiön asiakkuuteen. Lisäksi nämä periaatteet ovat välttämättömiä meidän oman digitaalisen osaamisen ja yrittämisen kannalta.

Vastaavasti digitalisaatio on nostanut esille uudenlaisia kysymyksiä siitä, miten meistä kaikista kerättyä tietoa hyödynnetään tai ei hyödynnetä. Toisaalta esimerkiksi digitalisaation myötä kasvanut identiteettivarkauksien määrä pakottaa meidät luomaan sääntelyä, jossa kansalaistemme itsemääräämisoikeutta digitaalisissa palveluissa ja verkossa vahvistetaan. Mahdollistava sääntely ja yhteistyö ovat puolestaan asioita, jotka liittyvät erityisesti siihen, että meidän julkisen vallan palvelut pysyvät voimakkaasti etenevän digitalisaation mukana.

Arvoisa puhemies! Mitkä sitten pitäisi olla vaalien jälkeen aloittavan hallituksen digipolitiikan isoimmat haasteet ja kärjet? Nostan tässä esille kolme:

Tieteellisen laskennan resurssit ovat oleellisia suurien datamäärien hyödyntämiseen suomalaisen tutkimusjärjestelmän kansainvälisen kilpailukyvyyn ylläpitämiseksi, Suomen houkuttelevuuden, tieteellisen yhteistyön kannalta, kansainvälisten huippututkijoiden houkuttelemisen Suomen yliopistoihin ja koko kilpailukyvyyn kannalta. Nämä eivät toteudu ilman riittäviä laskentakapasiteetteja sekä investointeja niihin ja niiden rakentamiseen.

Toisena: Ohjelmisto-osaamisen kehitys on ollut hidasta ja kansallisesti puutteellista. Pelkän teknologian ostaminen ja käyttäminen ei tarkoita sen ymmärtämistä, vaan sitä pitää olla kansallisesti aktiivisesti luomassa.

Kolmantena: Huippunopeiden valokuituyhteyksien rakentaminen on edennyt Suomessa tarpeettoman hitaasti. Tiedon liikkumisen ongelmat vaikuttavat negatiivisesti dataan perustuvien koneiden ja palveluiden toimintaan, eivätkä kuluttajat pysty hyödyntämään uusia digitaalisia tuotteita ja palveluita ilman nopeita ja kattavia verkkoyhteyksiä. Ilman huippunopeita kiinteitä runkoverkkoja ei myöskään rakennu seuraavan sukupolven langattomia 5G- tai 6G-verkkoja.

Suomelle digitalisaatio ja tekoäly ovat iso mahdollisuus. Korkea osaaminen, vakaa poliittinen ympäristö ja esimerkiksi palveluliiketoiminnalle otollinen ympäristö luovat edellytyksiä menestystarinoille, joille tarvitaan kipeästi jatkoa.

13.34 Jari Myllykoski vas: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy nyt kiitellä tässä kollegoita erittäin hyvistä puheenvuoroista. Tulevaisuusvaliokunnan puheenjohtajien puheenvuorot sekä Timo Harakan erittäin ansioitunut puheenvuoro kyllä säväyttivät.

Ihan liikenne- ja viestintävaliokunnan jäsenenä täytyy sanoa, että se meidän käsittely oli juuri sellaista kuin mitä me paperille lausuntona saimme. Hämmäntävä oli kuitenkin se kokemus, että kun eduskunnassa käsitellään selontekoa, samaan aikaan TEMistä otetaan yhteyttä, että voisimmeko tulla esittelemään suunnitelmia tekoälyaskeleen ottamisesta — samaan aikaan kun me täällä käsittelemme, jo joku taho on vienyt asiaa eteenpäin. Sen takia olisin toivonut, että ministeri olisi ollut vielä paikalla, kysyäkseni, mitenkä tämä on mahdollista, vai oliko se niin, että selonteon yhteydessä oli jo näin poikittaishallinnollinen valmistelukin keritty suorittamaan. Minä vähän sitä epäilen.

Pidän erittäin hyvänä suuntana nimenomaan juuri tätä, että yksityisyydensuoja ja mahdollisuudet uuden liiketoiminnan luomisesta tällä sektorilla on otettu nyt tässä selonteossa huomioon ja että sitä viedään toivottavasti tasapainoisesti eteenpäin.

13.36 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa rouva puhemies! Palaan vielä tulevaisuusvaliokunnan aseman vahvistamiseen. Jos ulkomailla kysytään siitä, mistä Suomi tunnetaan,

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

jos he Suomen tuntevat, niin usein viitataan koulutukseen ja teknologiaan, viitataan meidän korkeaan osaamiseemme ja meidän kykyymme myös uudistua. Tulevaisuusvaliokuntaa arvostetaan suuresti kansainvälisissä keskusteluissa, ja moni meistä tulevaisuusvaliokunnan jäsenistäkin on käyttänyt tälläkin kaudella paljon aikaa siihen, kun olemme pyrkineet auttamaan myös kumppanimaitamme luomaan vastaavia käytäntöjä omiin valtioihinsa.

Kuitenkin Suomessa tulevaisuusvaliokunnan rooli on lähinnä keskittyä tulevaisuusselontekoon ja laatia omia sinänsä ansiokkaita mutta kuitenkin tämän salin ulkopuolella pitkälti käsiteltäviä selvityksiään. Olisikin järkevää, että me mieltisimme myös eduskuntaa tulevaisuuteen, jos ja kun Suomeen saadaan tulevaisuudessa, kutsutaan häntä sitten digitalisaatio-, tietopolitiikka-, tai mikä tahansa tälle aihealueelle osuva nimi sopiikin, -ministeri. Tässä yhteydessä olisi järkevää kasvattaa myös tulevaisuusvaliokunnan roolia niin, että tulevaisuusvaliokunta ei asioisi vain valtioneuvoston kanslian kanssa tulevaisuusselontekoon liittyen vaan toimisi myös laajemmin.

On myös hyvä, että muut valiokunnat hyödyntävät tulevaisuusvaliokuntaa päätöksenteossa, mutta katsoisin, että tulevaisuusvaliokunnan asemaa näiltäkin osin kannattaisi vahvistaa. Sivistysvaliokunta on yksi eduskunnan tärkeimpiä valiokuntia — tai tärkeitähän nämä kaikki ovat, mutta tässäkin yhteydessä olisi varmasti ollut hyödyllisempää, jos tulevaisuusvaliokunta olisi ollut mukana tämän ansiokkaan mietinnön valmistelussa.

Uskon, että eri valiokunnista kumpuava erilainen näkemys ja myös edustajien henkilökohtaiseen perehtyneisyyteen perustuva erilainen osaamis pohja eri valiokunnissa täydentäisivät hyvin toisiaan. Siksikin toivoisin, että näillä saatesanoilla me yhdessä ottaisimme kopin siitä, että me vahvistaisimme tulevaisuusvaliokunnan asemaa myös tämän talon sisällä. Tämän talon ulkopuolella valiokunnan asema on kiistattoman vahva. [Sinuhe Wallinheimo: Aamen! — Stefan Wallin: Juuri näin!]

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi valiokunnan ehdotuksen kannanotoksi valtioneuvoston selonteon VNS 7/2018 vp johdosta. Asian käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 242/2018 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 39/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 39/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Keskustelu

13.39 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Niin tässä asiassa kuin seuraavassa kahdessa muussakin asiassa edelleen ollaan täällä tiedon äärellä, niin kuin edellisessäkin asiassa,

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

ja näissä kaikissa asioissahan on pohjana hallintovaliokunnan yksimielinen mietintö. Tämä asiakohta 5 koskee lakia henkilötietojen käsittelystä poliisitoimessa sekä eräitä siihen liittyviä lainsäädäntöjä.

Arvoisa puhemies! Tämän lainsäädäntökokonaisuuden tavoitteena on saattaa poliisin tehtävien suorittamiseksi tarpeellisten henkilötietojen käsittelyä koskeva lainsäädäntö vastaamaan Euroopan unionin tietosuojalainsäädännön vaatimuksia. Tässä kokonaisuudessa ollaan huomioitu myös poliisin toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset ja niistä aiheutuneet tiedonkäsittelytarpeet, jotka koskevat erityisesti henkilötietojen käsittelyä rikosten ennalta estämiseksi. Tavoitteena on ollut lisäksi selkeyttää ja yksinkertaistaa lain monimutkaiseksi muodostunut rakenne.

Tämä ehdotettu lainsäädäntökokonaisuus on merkittävä uudistus poliisin toimintaedellytysten ja henkilötietojen suojan kannalta. Hallintovaliokunta on tehnyt tässä perusteellista työtä ja tehnyt eräitä täsmennyksiä ja on muun muassa edellyttänyt, että hallitus seuraa ja arvioi uuden poliisin henkilötietolainsäädännön toimeenpanoa kiinnittäen huomiota muun ohella uuden, käyttötarkoituksellisen sääntelyn toimivuuteen, henkilötietojen suojan toteutumiseen, vaikutuksiin poliisin ja muiden viranomaisten toimintaedellytyksiin sekä henkilötietojen käsittelyn valvontaan. Ja näistä asioista hallintovaliokunta on todennut, että hallituksen on syytä laatia seikkaperäinen selvitys tulevalle hallintovaliokunnalle vuoden 21 loppuun mennessä. Ehkäpä merkittävin esitykseen tullut muutos, jota hallintovaliokunnassa olemme työstäneet, on liittynyt syrjimättömyyskriteeriin, joka on saatu mielestäni hyvällä tavalla nyt tässä mietinnössä kirjoitettua auki.

Arvoisa puhemies! Tiedonhallintaan liittyvät kysymykset ja myös henkilötietoihin liittyvät kokonaisuudet tulevat olemaan esillä tulevaisuudessakin. Niillä on valtava merkitys, kun mietitään vaikkapa rikosten ennaltaehkäisyä, ja toisaalta on huolehdittava tarkasti siitä, että jokaisella meistä henkilötietojen suoja myös pysyy korkealla, jotta ne tiedot eivät päädy väärin käsiin.

Arvoisa puhemies! Oikeastaan tämän saman puheenvuoron voisin käyttää seuraavistakin listalla olevista asioista, kun puhutaan henkilötietojen käyttämisestä niin tuolla Rajavartiolaitoksen puolella kuin myös sitten Tullin puolella. Kokonaisuudessaan erittäin kannatettavat muutokset. Ja korostan vielä, että näissäkin asioissa hallintovaliokunta on tehnyt perusteellista, hyvää työtä. Kuvaavaa on, että nämä kaikki mietinnöt ovat täysin yksimielisiä.

13.42 Olli-Poika Parviainen vihr: Arvoisa puhemies! Viranomaisvaltuuksia ei voi myöntää hätiköiden. Niiden suhteen on oltava aina hyvin harkitseva. Tässä yhteydessä hallintovaliokunta on käynyt laajaa keskustelua ja myös tätä harkintaa parhaansa mukaan pyrkinyt noudattamaan.

Kuten edustaja Räsänen totesi, on tärkeää, että me nyt arvioimme sitten jatkossa myös toimeenpanoa ja katsomme, miten nämä muutokset poliisin rekistereihin vaikuttavat. On myös hyvä, että saamme käsiimme seuraavalla kaudella selvityksen asiasta. Olisi tärkeää huomioida myös se — jälleen sama, minkä toistin aiemmissa puheenvuoroissani edellisissä pykälissä — että emme pistemäisesti säätäisi erilaisia oikeuksia ja emme esimerkiksi käsitelisi erilaisia rekistereitä pelkästään yksittäistapauksina vaan katsoisimme kokonaisuutta, miten tietoa kerätään, mihin sitä käytetään ja minkälaisia palomureja rakennamme. Tiedustelulainsäädännön yhteydessä kävimme tästä asiasta erittäin laajaa kes-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

kustelua ja olemme myös löytäneet Suomeen erilaisia malleja, joilla voimme tehdä palomuuureja esimerkiksi herkän henkilökohtaisen tiedon käsittelyyn. Syrjimättömyysperiaate niin ikään on hyvin tärkeä perustuslaista kumpuava kysymys.

Hallituksella, joka nyt on jo ehtinyt paitsi poistua tuolta aitiosta myös hajota matkan varrella, oli myös muita esityksiä siitä, miten näitä henkilörekistereitä tulisi käyttää ja miten niitä hyödynnettäisiin. Osa on ollut kannatettavia, osaa voisinkin tulkita hieman ylilyödyiksi, ja esimerkiksi ajatus biometristen tietojen käytön laajentamisesta sellaisenaan rikostorjuntaan kuulostaa kansalaisten arkaluontoisten tietojen käsittelyn näkökulmasta varsin riskialttiilta. Nämä kysymykset jäävät nyt sitten kuitenkin seuraavalle kaudelle. Katsotaan, miten tämä keskustelu jatkuu.

Mutta tässä kohtaa hallintovaliokunta on nyt nämä esitykset tuonut saliin, joita tänään useamman käsittelemme, ja ne ovat tosiaan yksimielisiä. Ja on hyvä huomata, että olemme käsitelleet useita eri hallinnonaloja sisäisen turvallisuuden kentältä samoihin aikoihin yhdessä pyrkien tekemään juuri sitä kokonaisuuskäsitelmää, jota tässä peräänkuulutetaan.

13.44 Joonas Räsänen sd: Arvoisa puhemies! Tuossa edellisessä puheenvuorossa unohtui todeta se seikka, että tässä kevättalvella — ja jo aikaisemmin — suuren painoarvon, totta kai, julkisessa keskustelussa ovat saaneet säädetyt tiedustelulainsäädännöt, mutta jos mietitään tiedonhallinnan näkökulmasta ja siitä näkökulmasta, millä tavalla kansalaisilta tietoja kerätään ja miten niitä käytetään sitten viranomaistoiminnassa, niin väittäisin, että tämä henkilötietoja koskeva lainsäädäntöpaketti on varmasti yhtä iso kakku tässä asiassa. Ja soisi tälle myös sitä huomiota, jota tiedustelulainsäädäntöpuoli on saanut, koska aivan samalla tavalla tähän lainsäädäntökokonaisuuteen liittyy se kasvavan valvonnan tarve, myös parlamentaarisesti, millä tavalla näitä uusia oikeuksia tullaan sitten viranomaistoiminnassa käyttämään. Niin kuin edellä edustaja Parviainen totesi, tähän on syytä palata sitten viimeistään siinä vaiheessa, kun seurantaraportti ensi kaudella tullaan tänne eduskuntaan saamaan.

Arvoisa puhemies! On selvää, että kaikissa tilanteissa päätöksentekijöiden tehtävä on huolehtia siitä, että meillä turvallisuusviranomaisilla on sellaiset resurssit, että he pystyvät päivätyönsä tekemään, pystyvät pitämään Suomen turvallisena. Mutta aivan samalla tavalla on selvää, että meidän on katsottava ja kehitettävä lainsäädäntöä niin, että tietosuojaan liittyvät asiat on hyvin huomioitu ja että myös pystymme sitten valvomaan, millä tavalla ja mihin käytetään sitä tietoa, jota kansalaisilta kerätään.

Kun kolikolla on aina kaksi puolta, niin väittäisin kuitenkin tässä vaiheessa, että aika hyvin tasapainossa niin turvallisuuselementtejä ja poliisin ja muiden viranomaisten toimintaedellytyksiä kuin myös tietosuojapuolta on pystytty viemään käsi kädessä eteenpäin, ja tähän on syytä todella palata sitten seurannan merkeissä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 242/2018 vp sisältyvien 1., 3.-5., 7.-18. ja 20.-26. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen hallituksen esitykseen HE 242/2018 vp sisältyvien 2., 6. ja 19. lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä Rajavartiolaitoksessa ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 241/2018 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 40/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 241/2018 vp sisältyvien 1.-7., 11., 13. ja 15.-16. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen hallituksen esitykseen HE 241/2018 vp sisältyvien 8.-10., 12. ja 14. lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi henkilötietojen käsittelystä Tullissa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 259/2018 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 41/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 259/2018 vp sisältyvien 1., 3. ja 6.-10. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta yhtyi valiokunnan ehdotukseen hallituksen esitykseen HE 259/2018 vp sisältyvien 2., 4. ja 5. lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lentoliikenteen matkustajarekisteritietojen käytöstä terrorismin ja vakavan rikollisuuden torjunnassa sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 55/2018 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 42/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 55/2018 vp sisältyvien 1.-3. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisen hallinnon tiedonhallinnasta eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 284/2018 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 38/2018 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä.

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

Keskustelu

13.49 **Erkki Tuomioja sd:** Arvoisa puhemies! Olisin mielelläni kuullut hallintovaliokunnan jonkun jäsenen kertovan tästä käsittelystä siltä osin, että tiedän Kansallisarkiston olleen aika lailla huolissaan tästä valmistelusta. Heiltä on kylläkin kirjallinen lausunto, johonka tuossa valiokunnan mietinnössä viitataan, mutta heitä ei ole kuultu. Kun Kansallisarkisto on Suomessa aivan keskeisessä asemassa Arkistolaitoksen ja tiedon arkistoinnin käsittelyn osalta, niin tämä jää vähän ihmetyttämään. Olen kuullut sittemmin, että Kansallisarkisto on edelleenkin huolissaan tästä esityksestä. Löytyykö täältä ketään, joka tästä voisi antaa jotain selvitystä?

Toinen varapuhemies Tuula Haatainen: Ei näytä tulevan tähän selvitystä.

Arvoisa puhemies! Siinä tapauksessa haluan vain lausua tässä pöytäkirjaan, että pidän tätä käsittelyä sillä tavoin kyllä ongelmallisena, että ei ole riittävästi haluttu kuulla — en ota kantaa siihen, mikä olisi ollut lopputulos — meidän keskeistä viranomaistamme, joka vastaa tietojen käsittelystä, arkistoinnista ja säilyttämisestä, kansallismuististamme. Ei ole tässä yhteydessä haluttu ottaa sen näkökohtia huomioon.

13.51 **Olli-Poika Parviainen vihr:** Arvoisa rouva puhemies! En toki voi puhua hallintovaliokunnan puolesta vaan yksittäisenä jäsenenä, mutta nyt kun muistelen tätä keskustelua, jota kävimme, niin kirjallisen lausunnon kyllä muistan ja muistan, että olemme käyneet keskustelua siitä ongelmatiikasta, joka on liittynyt siihen, että tässä laissa on hyvin monia eri toimijoita koskevia asioita laitettu yhteen, ja siellä on haasteita ollut erityisesti kulttuuripuolella.

Siihen, miksi ei ole kutsuttu suullisesti kuultavaksi valiokuntaan, en tässä kohtaa osaa todeta oikeastaan muuta kuin sen, että me olemme kuulleet kyllä useiden lakien osalta hyvin laajasti eri toimijoita ja hallintovaliokunnan aikatauluhan oli nyt loppukaudesta niin tiukka, että jopa eduskunnan täysistuntoja jouduttiin siirtämään, jotta hallintovaliokunta ehtii käsitellä sille kuuluvat asiat. En tiedä, onko tällä tekemistä asian kanssa, mutta olisi kyllä tärkeää varmistaa, että kaikki osapuolet tulevat riittävästi kuulluiksi. Jos niin ei ole nyt käynyt, niin se on sitten kyllä surullinen asia ja on hyvä jatkossa huomioida ja muistaa.

13.52 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Tuomioja nosti ihan oikean kysymyksen esille, ja tässä edustaja Parviaisen kanssa yritimme muistella tämän käsittelyn kaikkia käännteitä.

Kyseessä on siis aika mittava kokonaisuus, ja niin kuin lausuntomateriaalista ja myös tästä mietintötekstistä selviää, niin tähän ei ihan helpoimmasta päästä myöskään lainsäädäntöteknisesti ole. Tähän sisältyy myös muutaman haasteen, koska ensinnäkin tästähän puuttuu tämä arkistolainsäädännön uudistus, joka tulee tehtäväksi sitten uudistuksen toisessa vaiheessa.

Toiseksi, tässä uudistuksen kustannuksista eri toimijoille, kuten kunnille esimerkiksi, on ollut aika lailla erimielisyyttä käsittelyvaiheessa siitä, millä tavalla ne muodostuvat. Tässä hallintovaliokunta totesi, että heidän saamansa selvityksen perusteella lain mukanaan tuomat uudet, tarkennetut velvoitteet ovat toteutettavissa resurssien uudelleen koh-

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

dentamisella. Nythän sitten aika näyttää, pystytäänkö näin tekemään vai vaatiiko tämä siten lisäresurssointia tässä asiassa.

Mutta kun valitettavasti ei valiokunnan puheenjohtaja ole tätä asiaa sen enempää avaamassa, niin tämä asia varmaan kuuluu niihin asioihin, joista sitten katsotaan, mitä tässä tulee tapahtumaan, ja palataan niihin sitten tarpeen vaatiessa.

13.54 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En ole nyt arvostelemassa hallintovaliokuntaa, koska tässä on myöskin, ainakin minun saamani tiedon mukaan, käynyt asian valmistelussa hallituksessa, mikä ei ole kyllä nyt edesmenneelle hallitukselle mitenkään poikkeuksellista, sillä tavoitin, että Kansallisarkistoa ei ole lainkaan kuultu ja että he ovat joutuneet ottamaan hyvin nopealla aikataululla kantaa, kun valtiovarainministeriön johtama valmistelu on ollut jo valmis.

Tämä ei ole hyvää hallintokäytäntöä ja saattaa kyllä johtaa sellaiseen tilanteeseen, jossa eduskunta seuraavalla kaudella joutuu vielä palaamaan mahdollisten korjausten merkeissä.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 284/2018 vp sisältyvien 1.-39. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

10. Terveydenhuoltolain 50 § 3 mom. on muutettava

Kansalaisaloite KAA 3/2017 vp

Valiokunnan mietintö StVM 41/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 14.3.2019 pidettävään täysistuntoon.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi lastensuojelulain muuttamisesta

Lakialoite laiksi lastensuojelulain 75 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 237/2018 vp

Lakialoite LA 86/2018 vp

Valiokunnan mietintö StVM 42/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 14.3.2019 pidettävään täysistuntoon.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Kevasta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 278/2018 vp

Pöytäkirja PTK 177/2018 vp

Valiokunnan mietintö StVM 43/2018 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin asian kiireellisyyden vuoksi pöydälle seuraavaan, tänään 14.3.2019 pidettävään täysistuntoon.

13. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään 14.3.2019 klo 16.00. Täysistunto lopetettiin klo 13.56.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Timo Tuovinen